

GURO ØDEGÅRD OG AUDUN FLADMOE

Samfunnsengasjert ungdom

Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant
unge i Oslo

Guro Ødegård og Audun Fladmoe

Samfunnsengasjert ungdom

Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant unge i Oslo

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Bergen/Oslo 2017

© Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2017
Rapport 2017:2

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
Co/Institutt for samfunnsforskning
Munthes gate 31
Postboks 3233 Elisenberg
0208 Oslo
www.sivilsamfunn.no

ISBN (print): 978-82-7763-552-1
ISBN (online): 978-82-7763-553-8

ISSN (print): 1891-2168
ISSN (online): 1891-2176

Rapporten er finansiert av Barne- og likestillingsdepartementet gjennom prosjektet «Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor». Senteret er et samarbeidsprosjekt mellom Uni Research Rokkansenteret og Institutt for samfunnsforskning.

Innhold

Innhold	5
Forord.....	7
Innledning	9
Rapportens fokus og problemstillinger	10
Begrunnelser for å øke ungdoms innflytelse i politikken	12
Ulikhet i demokratisk deltakelse. Tidligere forskning	13
Innvandrergruppers deltakelse	14
Sosioøkonomiske ressurser.....	16
Primærsosialisering.....	17
Rapportens oppbygning	18
Data og metode	21
Ung i Oslo - undersøkelser	21
Ung i Oslo 2006 og 2012	22
Andre undersøkelser.....	23
Begrepsavklaringer	24
Familiressurser	24
Frivillig organisasjonsdeltakelse.....	25
Politisk deltakelse	26
Endringer i unges samfunnsengasjement.....	29
Deltakelse i frivillige organisasjoner blant unge.....	29
Valgdeltakelse og politisk interesse	33
Oppsummering	37
Deltakelse i frivillige organisasjoner – drivere og barrierer	39
Deltakelse, frafall og fravær i frivillige organisasjoner	39
Klassetrinn	43
Kjønn og innvandrerbakgrunn	44
Deltagelsesbarrierer og betingelser for organisasjonsdeltakelse.....	47

Bydelsforskjeller	48
Sosioøkonomisk familiebakgrunn	50
Primærsosialisering	51
Hva er viktigst?	54
Oppsummering	57
Deltakelse i politiske aktiviteter.....	59
Deltakelse blant gutter og jenter.....	59
Politisk deltagelse blant gutter og jenter med og uten minoritetsbakgrunn	62
Deltakelsesbarrierer og betingelser for politisk aktivitet	64
Bydelsforskjeller	64
Sosioøkonomisk familiebakgrunn	66
Primærsosialisering	67
Hva er viktigst?	69
Oppsummering	71
Sammenheng mellom organisasjonsdeltakelse og politisk mobilisering?.....	73
Metodiske presiseringer	75
Avhengige variabler	75
Uavhengige variabler	75
Bivariat analyse	77
Sammenhengen mellom deltakelse i frivillige organisasjoner og tradisjonelle politiske aktiviteter	78
Sammenhengen mellom deltakelse i frivillige organisasjoner og enkeltsaksorienterte politiske aktiviteter	79
Betydning av organisasjonsdeltakelse for ulike grupper.	
Multivariat analyse.....	80
Oppsummering	83
Oppsummering og diskusjon	85
Nøkkeltall og hovedfunn	86
Drøftelser av hovedfunn.....	89
Videre forskning.....	93
Litteratur	95
Sammendrag/Abstract.....	101

Forord

Denne rapporten tar for seg ungdom i Oslo sin deltakelse i frivillige organisasjoner og politiske aktiviteter. Studien bygger på den omfattende spørreundersøkelsen Ung i Oslo 2015, som involverer mer enn 24 000 ungdommer fra 8. klasse på ungdomsskolen til 3. trinn på videregående i hovedstaden. For å kunne si noe om endringer i ungdommers deltakelsesmønster over tid, har vi benyttet tall fra Ung i Oslo 2006 og 2012, samt andre undersøkelser om valgdeltakelse. Studien retter et særlig fokus på å avdekke om det er noen grupper av ungdom som står utenfor de interessefellesskapene organisasjoner og politikken representerer. Vi retter oppmerksomhet særlig mot gutter og jenter med og uten minoritetsbakgrunn – og forskjeller mellom ungdom med ulike familieressurser.

Vi vil rette en takk til Bernard Enjolras, leder for Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor for nyttige diskusjoner, og prosjektrådgiver Synne Sætrang for avgjørende kommentarer på teksten i slutfasen. En stor takk går også til Anders Bakken (NOVA), som har kjørt analyser fra UIO 2006 og 2012 for oss, og til Johannes Bergh (ISF), som har hjulpet oss med historiske analyser av unges deltakelse ved kommune- og fylkestingsvalg. Stine Hesstvedt (ISF) har vært til stor hjelp i å spore fram historiske tall om unges deltakelse ved stortingsvalgene.

Rapporten er et samarbeid mellom Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor og forskningsinstituttet NOVA ved Høyskolen i Oslo og Akershus. Ung i Oslo-undersøkelsen 2015 er i sin helhet gjennomført av NOVA/HIOA.

Studien er finansiert av Barne- og likestillingsdepartementet.

Oslo, 7. februar 2017

Guro Ødegård og Audun Fladmoe

Innledning

Denne rapporten handler om Oslo-ungdom sitt samfunnspolitiske engasjement, her forstått som tilknytning til *frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner* og deltakelse i ulike *politiske aktiviteter*. Å studere ungdoms politiske og sivile deltagelsesmønster betegnes som en nøkkel til å forstå utviklingen av samtidens demokrati (Hooghe, 2004). Selve ideen om at det finnes generasjonsspesifikke verdi- og adferdsmønstre strekker seg langt tilbake i tid. Allerede på 1950-tallet tok Karl Mannheim til orde for at de som vokser opp i en viss tidsperiode deler et sett av felles og formative erfaringer. På bakgrunn av dette utvikles et felles mønster av adferd, følelser og tanker – en slags «generasjonsbevissthet» (Mannheim, 1952: 291). Empiriske studier både i Norge (Hellevik, 2001) og internasjonalt (Inglehart & Catterberg, 2002; Zukin, Keeter, Andolina, Jenkins, & Delli Carpini, 2006) går langt i å antyde slike generasjonsspesifikke verdi- og adferdsmønstre, og studier av ungdom har et potensiale i å fortelle noe om hvilke endringer vi kan vente oss i framtiden. Med referanse til Mannheim, beskriver den norske sosiologen Ivar Frønes (1996) i artikkelen «Revolusjon uten opprør», hvordan de unge nettopp møter politiske, kulturelle og sosiale ordninger med friske øyne. Dette bidrar til at nye sosiale og ideologiske mønstre utvikles. I ungdomsfasen er man særlig påvirkelig for endring, og det er nettopp disse endringene som muliggjør nye sosiale praksiser, praksiser som vil følge dem videre i livsløpet.

Hensikten med rapporten er å få oppdatert kunnskap om ungdoms deltakelse i politiske aktiviteter og organiserte fritidsaktiviteter. Selv om vi har begrenset data for å sammenligne endringer over tid forsøker vi likevel å gi et endringsbilde på noen typer deltakelsesformer. Rapportens analyser baserer seg i hovedsak på ungdomsundersøkelsen Ung i Oslo 2015. Denne vil kunne gi oss et bilde på hvem som deltar i organiserte fritidsaktiviteter og i ulike aktiviteter som kan karakteriseres som politiske, hvilke av disse aktivitetstypene som i særlig grad tiltrekker ungdom, og om noen grupper faller utenfor disse fellesskapene.

Når denne rapporten skrives er det 13 år siden den norske maktutredningen hevdet at det norske demokratiet var i «forvitring». Bekymringen var blant annet knyttet til borgernes sviktende oppslutning om politiske partier, frivillige organisasjoner og offentlige valg (NOU, 2003:19, 16), en bekymring som også gjaldt unge borgere (NOU, 2006:13). Dersom det var slik at unge i sine formative år vendte ryggen til de etablerte demokratiske institusjonene, som offentlige valg, frivillige organisasjoner, partiene etc., var man engstelig for at de tok med seg dette mønsteret videre inn i voksenlivet. Det er dette som kalles for en «generasjonseffekt» (se blant annet Franklin, 2004). Et overordnet spørsmål er om vi i dag – 13 år etter – fortsatt ser kimen til en forvitring ved at ungdom vender seg bort fra deltakelse i frivillige organisasjoner og ulike politiske aktiviteter?

Rapportens fokus og problemstillinger

Rapporten er bredt anlagt. Vi vil her presentere de tre problemstillinger, før vi sier noe om motivasjonen for vår tilnærming.

For det første ønsker vi å gi et helhetlig bilde på hvor mange gutter og jenter i Oslo som deltar i frivillige organisasjoner og ulike politiske aktiviteter. Dette suppleres med å vise til endringer i forskjellige typer aktiviteter blant unge. Er det grunn til å tro at dagens ungdomsgenerasjon er mindre aktive enn unge for ti og tjue år siden?

For det andre ønsker vi å studere mulige barrierer og betingelser for unges deltagelse i frivillige organisasjoner og ulike politiske aktiviteter. I rapporten studeres disse aspektene ved ulikhet: (1) er det store forskjeller i gutter og jenter, med og uten minoritetsbakgrunn når det kommer til deltakelse i henholdsvis frivillige organisasjoner og politiske aktiviteter? (2) hvilken betydningen har bosted (bydel) for ungdoms deltakelsesnivå? (3) hvilken betydning har sosioøkonomiske ressurser i familien, og (3) hvilken rolle spiller primærsosialisering i familien?

For det tredje spør vi om det er en sammenheng mellom frivillig organisasjonsdeltakelse og politiske aktiviteter. Knyttet til denne problemstillingen reiser flere tema: (1) er det slik at unge som er med i frivillige organisasjoner er mer politisk engasjerte enn unge som ikke er med (2) er det noen organisasjoner som i større grad enn andre kvalifiserer til å være «skoler i demokrati» og (3) er det grunn til å tro at frivillige organisasjoner en større betydning som demokratiskolerende arena for minoritetsunge enn for majoritetsunge?

Vi retter altså et særlig fokus på hvordan unges deltakelse skiller seg mellom gutter og jenter, mellom gutter og jenter med og uten minoritetsbakgrunn – og i hvilken grad ressurser i familien og bosted har betydning for deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter og utvalgte politiske aktiviteter. Analysene knyttet til dette tema baserer seg på spørreskjemaundersøkelsen Ung i Oslo 2015. Dette er samme datamaterialet

som ble benyttet i en nylig publisert forskningsrapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, som beskrev Oslo-ungdoms idrettsdeltakelse (Ødegård m.fl., 2016b). Idrettsstudien viste at det særlig er jenter med minoritetsbakgrunn som er underrepresenterte i idretten, samt at sosioøkonomiske ressurser i familien er viktige betingelser for om unge er idrettsaktive eller ikke. Denne rapporten om samfunnsengasjement blant unge, «snakker» således med idrettsrapporten, da vi ønsker å studere om tilsvarende barrierer og betingelser er gjeldende også for deltakelse i andre typer organiserte fritidsaktiviteter – samt for et knippe forskjellige politiske aktiviteter.

Vi ønsker videre å plassere analysene av dagens unges samfunnsengasjement inn i en historisk kontekst, og gir derfor et bilde på noen endringer i unges deltakelse i frivillige organisasjoner, valgdeltakelse og politiske interesse de siste ti til tjue årene. I tillegg til å benytte oss av tilsvarende ungdomsundersøkelser i Oslo (2006 og 2012) for kartlegging av endringer i frivillige organisasjonsdeltakelse og politisk interesse, bruker vi også Stortingsvalgundersøkelsen og Lokalvalgundersøkelsen for å se hvordan førstegangsvelgeres deltakelse har endret seg over tid.

Vi kunne valgt å skrevet to rapporter – en om ungdoms deltakelse i frivillige organisasjoner og en om deres politiske aktivitetsmønster. Når vi har valgt å samle de to tema inn i en felles rapport er det fordi studien innrammes av et demokrati- og deltakelsesperspektiv. Vi forfølger slik sett en vel etablert teoretisk tradisjon som legger til grunn at frivillige organisasjoner anses som «skoler i demokrati» - som læringsarena for politikk og demokrati – uavhengig av hvilken type organisasjon det er snakk om (Toqueville, 2000 [1835]). Kort oppsummert er argumentet at organisasjonsmedlemmer er mer politisk aktive og interesserte enn ikke-medlemmer (Almond og Verba, 1989 [1965]). I en norsk og nordisk tradisjon handler ikke dette bare om organisasjonenes demokratiske læringseffekt, men også om den rollen organisasjonene har og har hatt, som interessebærer og politisk pressgruppe overfor den politiske makteliten. Frivillige organisasjoner har slik sett tjent som et viktig bindeledd mellom enkeltindivider og myndighetene, og dermed også som kritiske korrektiver til myndighetene. Dette samspillet mellom frivillige organisasjoner og politiske maktapparatet betegnet som den *korporative kanal* (Egeberg, Sætren, & Olsen, 1978). I rapporten ønsker vi å utfordre denne forståelsen, ved å spørre om det faktisk er slik at ungdommer som er aktive i frivillige organisasjoner også mer politisk aktive. Er frivillige organisasjoner «skoler i demokrati»?

Når vi i rapporten snakker om ungdom eller unge, er det primært unge i alderen 13-19 år det henvises til. Det er denne aldersgruppen Ung i Oslo 2015-undersøkelsen omfatter. I enkelte deler av analysene ser vi utelukkende på ungdom som går på videregående skole. I andre deler av rapporten ser vi på førstegangsvelgere i alderen 18 til 21 år. Aldersspennet for hvem som

kategoriseres som ungdom eller unge er slik sett stort. Vi vil underveis i rapporten spesifisere hvilke aldersgrupper vi til enhver tid referer til.

Vi er særlig interessert i å se på variasjoner i deltakelsesmønsteret til unge med og uten innvandrerbakgrunn. Det er imidlertid ikke åpenbart hvilke kriterier som bør legges til grunn for å skille mellom disse to kategoriene. I rapporten har vi fulgt samme mal som i tidligere rapporter basert på samme datasett (se Ødegård m.fl. 2016), hvor hovedkriteriet er basert på hvilket land foreldrene er født i. Vi bruker begrepene «majoritetsungdom» og «minoritetsungdom» for å beskrive dette. For å komme i kategorien «minoritetsungdom», forutsettes at ungdommene har to utenlandsfødte foreldre. Utenlandsadopterte og alle med minst en norskfødt forelder regnes til majoritetsbefolkningen. Definisjonen av minoritetsungdom inkluderer dermed barna til innvandrere som har kommet til Norge siden innvandringen tok fart på slutten av 1960-tallet. En begrensning med kategoriene er at de er grove – elever med «minoritetsungdom» kommer både fra Sverige, Vietnam og Somalia. Det er heller ikke slik at vi skille mellom ungdom som er født i Norge og ungdom som selv har innvandret, noe som vil kunne være en viktig faktor for hvor integrert unge er i tradisjonelle frivillige organisasjoner og kjenner til ulike deltakelsesarenaer (for utfyllende informasjon om gruppen «minoritetsungdom» i UIO 2015, se Ødegård m.fl. 2016).

Vi skal videre gi en kort innføring i begrunnelser som er brukt for å øke barn og unges innflytelse, før vi gir et kort overblikk over tidligere forskning på ulikhet i deltakelse i frivillige organisasjoner og politiske aktiviteter.

Begrunnelser for å øke ungdoms innflytelse i politikken

I vestlige demokratier har det vært et økende fokus på å øke barn og unges innflytelse på flere samfunnsområder. En viktig manifestasjon på dette ble FNs barnekonvensjon, som Norge ratifiserte i 1991. Konvensjonen slår blant annet fast at barn har rett til medbestemmelse i saker som angår dem (artikkel 12). Siden den gang har flere initiativ fra norske myndigheter blitt iverksatt for å øke unges innflytelse. Et grep i den sammenheng er etableringen av kommunale ungdomsråd¹, og lovfesting av barns medvirkning i kommunalt planarbeid (Knudtzon & Tjerbo, 2009), og de to forsøk med stemmerett for 16-åringer ved kommunevalget i 2011 og 2015 (Bergh, 2011; 2016). Argumentene for å gi unge økt innflytelse i demokratiske prosesser er mange. Knudtzon og Tjerbo (2009: 36-38) har identifisert fem begrunnelser, som hver av dem hviler på ulike demokratiteoretiske tilnærminger. Den første begrunnelsen handler om *rettigheter*, altså at samfunnsborgere under

---

1. De aller fleste kommuner i Norge har etablert kommunale ungdomsråd eller tilsvarende organer for at barn og unge skal kunne være med å påvirke lokalpolitikken. For mer informasjon, se https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Samfunnsdeltakelse/Ungdomsråd_og_ungdommens_kommunestyre/

myndighetsalder skal ha rett til å bli hørt; den andre bygger på *deltakelsesdemokratiske* prinsipper, hvor brukere av offentlige tjenester skal høres for å sikre bedre tjenester. Det tredje argumentet hviler på *dialogdemokratiske* prinsipper, hvor involvering av ulike perspektiver fra ulike grupper – også barn og unge – kan tenkes å gi mer målrettede politiske beslutninger. Et fjerde argument handler om *politisk sosialisering*, som legger vekt på læringen ved å delta, og for det femte argumenteres det for at deltakelse er som *sosialt dannende*, hvor barn og unge får erfaringer med å ta ansvar, opparbeider deg sosial tilhørighet og bygger sosial kompetanse.

Selv om argumentene for å gi unge økt innflytelse er mange og velmenende, beveger de seg i spennet mellom rettighet og sosialisering – ikke det å gi unge reell makt og innflytelse. Dette kravet har imidlertid blitt artikulert sterkere fra en rekke ungdomsorganisasjoner, som har øvet et press på norske myndigheter om å gjennomføre forsøk med stemmerett for 16-åringer. Dette presset ble også forsterket etter at lokale og nasjonale aldersjusteringer ble innført i europeiske land som Tyskland og Østerrike (for ytterligere informasjon, se Ødegård & Aars, 2011). Det er i skrivende stund ikke avgjort hvilken politisk behandling spørsmålet om stemmerettsalder får videre, men det er ikke flertall i stortinget for en generell justering.

De siste 30-40 årenes arbeid med å øke unges innflytelse illustrerer også at ungdomsrollen i endring. Denne perioden i livet blir ikke lenger sett på som en «modningsfase» på veien mot voksenlivet. I dag betraktes ungdom som en selvstendig sosial gruppe med rettigheter og plikter, og det forventes ikke at de skal sosialiseres inn i en forhåndsdefinert voksenrolle. Slik sett former nye generasjoner i større eller mindre grad sin særegne ungdomsrolle. En slik «forming» skjer i et tett samspill med samfunnsmessige betingelser de vokser opp under (for nærmere utdyping se Ødegård, 2016d). Fokus på økt medbestemmelse og innflytelse har slik sett styrket unges posisjon som meningsbærende aktører, og en viktig betingelse for at man i dag snakker om reell makt og innflytelse gjennom stemmeseddelen.

Argumentet om å styrke unge borgere som demokratiske aktører handler også om en revitalisering av demokratiet. Dersom fellesskapets utfordringer skal løses på en effektiv måte, forutsetter at det politiske systemet har *legitimitet* hos samfunnsborgerne (Easton, 1953). Legitimitet betinges også av å inkludere underrepresenterte grupper (Stortingsmelding nr. 33, 2007-2008). I neste avsnitt skal vi derfor se nærmere på ulike gruppers deltakelse i ulike demokratiske arenaer.

Ulikhet i demokratisk deltakelse. Tidligere forskning

I den voksne delen av befolkningen i Norge er det et etablert funn at både deltakelse i frivillige organisasjoner (Eimhjellen, 2016; Wollebæk, Sætrang, & Fladmoe, 2015) og i offentlige valg (Bjørklund & Bergh, 2013) er knyttet til ulike ulikhetsindikatorer, som at personer med høy utdanning og inntekt er

overrepresentert og personer med innvandrerbakgrunn er underrepresentert i både valg og organisasjonsliv. I denne delen skal vi kort presentere tidligere forskning om minoritetsbefolkningens deltakelsesmønster i norsk kontekst, og hvordan faktorer som sosioøkonomiske ressurser og primærsosialisering i familien påvirker demokratisk deltakelse.

Innvandrergruppers deltakelse

Barn med foreldre født i utlandet er den raskest voksende befolkningsgruppen i Norge (SSB, 2016). I dette avsnittet skal vi se nærmere på hva tidligere forskning har vist når det gjelder deltakelse i frivillige organisasjoner og deltakelse ved valg. Temaet er relevant, men det er generelt vanskelig å få sikker kunnskap om innvandreres deltakelse, delvis fordi mangel på gode data gjør slik kunnskap vanskelig tilgjengelig (Eimhjellen, 2016), i tillegg til at statistikken ikke evner å fange opp de mange formene for lokalt foreningsliv som er etablert gjennom tiår med innvandring til Norge (Ødegård m.fl., 2014; Eriksen og Føyland, 2017).

Men dersom vi anlegger et bredt perspektiv på norsk forskning på innvandrerbefolkningens deltakelse i frivillige organisasjoner, viser studier at det er særlig borgere med bakgrunn fra land i Asia og Afrika som i særlig grad er underrepresenterte (Eimhjellen & Seggaard, 2010; Wollebæk & Sivesind, 2010b; Enjolras & Wollebæk, 2010). Det er imidlertid ikke i alle organisasjonstyper innvandrerbefolkningen er underrepresentert. Religion- og livssynsorganisasjoner er den organisasjonstypen som i størst grad tiltrekker seg innvandrere og deres etterkommere, og deltakelsen i slike fellesskaper er faktisk høyere enn i majoritetsbefolkningen (Eimhjellen & Seggaard, 2010). I 2008 oppga 30 prosent blant etniske minoriteter at de var medlem av en religiøs organisasjon, mens andelen i befolkningen generelt var på 7 prosent (Henriksen, 2008).

Det er få omfangsstudier som har sett spesifikt på minoritetsungdoms frivillige organisasjonsdeltakelse, men i den tidligere omtalte idrettsstudien fra Oslo, viser Ødegård m.fl., (2016b) at det i særlig grad er minoritetsjentene som er underrepresentert i idretten. Mens 20 prosent av minoritetsjenter oppgir å trene i et idrettslag minst et par ganger i måneden, er andelen majoritetsjenter på 40 prosent. Det er også en forskjell mellom minoritets- og majoritetsgutter, men denne er langt mindre (46 prosent minoritetsgutter mot 52 prosent majoritetsgutter). Studien viser videre at gapet i idrettsdeltakelse mellom ungdom med og uten minoritetsbakgrunn har økt fra 1996 til 2015. Mens majoritetsungdom deltakelse har styrket seg gjennom 20-årsperioden, har minoritetsungdoms deltakelse blitt noe svekket. Årsaken er at det er noen færre minoritetsgutter som er med, mens deltakelsen blant minoritetsjenter har vært stabil lavt gjennom årene.

Vi vet imidlertid mindre om minoritetsungdoms deltakelse i andre deler av det frivillige organisasjonssamfunnet. I en studie blant elever på første trinn

på videregående skole i Oslo, viste Friberg (2005) at unge med ikke-vestlig² bakgrunn er underrepresenterte i frivillige organisasjoner. Blant ungdom med norsk bakgrunn oppgir 72 prosent å være medlem i en eller flere frivillige organisasjoner. Blant unge med ikke-vestlig bakgrunn er andelen mye lavere – og med stor variasjon mellom gutter og jenter. Mens rundt 60 prosent av gutter med ikke-vestlig bakgrunn oppgir å være medlem, er andelen blant jentene på 45 prosent. Til sammenligning har 71 prosent av norsk-etniske jenter et eller flere medlemskap. Også Friberg's studie viser at det er særlig i idretten hvor forskjellene mellom ikke-vestlige og norsk-etniske ungdommer er størst. Fritidsklubber og hobbyforeninger rekrutterer i langt større grad unge også med flerkulturell familiebakgrunn. Generelt viser studien at det er svært få ungdommer som er medlem av et ungdomspolitisk parti eller annen politisk organisasjon. For ungdomspolitiske partier viser studien at det er jenter med norsk-etnisk bakgrunn som i størst grad deltar, mens forskjellen mellom de andre gruppene (norsk-etniske gutter, ungdom med pakistansk familiebakgrunn og unge med annen ikke-vestlig familiebakgrunn) er små. Også i humanitær organisasjoner er det langt færre medlemmer blant unge med ikke-vestlig bakgrunn enn med norsk familiebakgrunn. Friberg viser videre at tre prosent av unge med ikke-vestlig bakgrunn er medlem av en innvandrersorganisasjon ledet av voksne, mens fire prosent oppgir å være medlem av en innvandrersorganisasjon ledet av ungdom selv. Det er med andre ord svært få som i 2005 oppga å være med i slike organisasjoner. I likhet med studier av den voksne innvandringsbefolkningen, viser studien at unge med ikke-vestlig bakgrunn – og i særlig grad pakistanske ungdommer, er overrepresenterte i religiøse foreninger.

Retter vi blikket mot den mer politiske arena, blir deltakelse blant borgere med innvandrerbakgrunn sett på som et mål på politisk integrasjon i majoritetssamfunnet. Fravær av deltakelse og mangel på representasjon i representative organer, som i partier, kommunestyre etc, kan være et tegn på at minoritetene ikke er integrerte i det «politiske Norge» (Bjørklund & Bergh, 2013). Selv om integreringen av politikere med innvandringsbakgrunn i norsk kommunepolitikk kan anses som ganske god – og klart bedre enn på nasjonalt nivå (ibid.) – bruker innvandrere stemmeretten sin i langt mindre grad enn befolkningen for øvrig. Ved lokalvalget i 2011 deltok 40 prosent av personer med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika, mens den generelle deltakelsen var 64 prosent (ibid.). Det er lite forskning på valgdeltakelse blant unge innvandrere, men de få studiene som foreligger tyder på at de følger et tilsvarende mønster som hos voksne velgere med innvandringsbakgrunn. I analysene av valgdeltakelse blant 16- og 17 åringer som deltok ved i forsøket med stemmerett for 16- og 17 åringer ved

---

2. I Fribergs studie brukes betegnelsen «ikke-vestlig» for unge som er født i eller har to utenlandsfødte foreldre fra land utenfor Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia/Oceania. Med «norsk bakgrunn» regnes unge født i Norge eller i andre vestlige land.

kommunevalget i 2015, har Bergh (2016b) sett på forskjeller i deltakelse blant unge med og uten innvandringsbakgrunn. Mens den generelle valgdeltakelsen blant 16- og 17-åringer var på 57 prosent, var deltakelsen blant ungdom som selv hadde innvandret til Norge, bare på 31 prosent. Blant unge som er født i Norge, men av to utenlandskfødte foreldre, var andelen som deltok på 41 prosent. Resultatene fra forsøkene med stemmerett for 16-åringer forteller oss to ting: Barrierer for deltagelse ved offentlige valg starter i tidlige ungdomsår, og botid i Norge påvirker sannsynligheten for å bruke stemmeretten. Studier av innvandrerbefolkningens deltakelse i frivillig organisasjoner viser også at botid og det å beherske det norske språket øker sannsynligheten for å delta (Wollebæk & Sivesind, 2010b).

Når vi her referer til tidligere forskning innenfor det representative systemet, som valgdeltakelse, er det verdt å minne om at politiske deltakelse omfatter mer enn dette. Et tema vi ser nærmere på i rapporten, er hvordan unge deltar i mer spontane enkeltsaksorienterte aktiviteter. Dette har Mette Andersson og kolleger (2012) vært inne på i boken *Kritiske hendelser*, som er nærstudier av hvordan politisk mobilisering blant unge med minoritetsbakgrunn skjer som en reaksjon på enkelthendelser. Her begrunner minoritetsaktivistene sitt engasjement og motstand på bakgrunn av erfaringer knyttet til rasisme, utenforskap og hvordan samfunnet håndterer minoriteter i Norge. Anderssons studie illustrerer hvordan enkeltepisoder bidrar til en politisk mobilisering som har helt andre forankringsformer enn foreningsliv og politiske partier. Studien illustrer også hvordan en «utenomparlamentarisk» mobilisering kan ha stor betydning for ulike gruppers samfunnsengasjement og deltakelse. Et slikt perspektiv er ikke viktig bare er i studier av unge med minoritetsbakgrunn, men også i studier av unges samfunnsengasjement generelt.

Sosioøkonomiske ressurser

I det som ofte i litteraturen blir løftet fram som *ressursmodellen*, ser man på deltakelse i relasjon til faktorer som utdanning, kjønn, alder, inntekt, landbakgrunn, livsfase og sosiale nettverk. Forskningen viser at sosiale ressurser spiller en rolle for hvem som deltar i frivillig arbeid. Ressurssterke mennesker deltar i større grad enn ressursvake, både i organisasjonslivet og i samfunnet ellers (Olsen og Sætren, 1980; Verba, Schlozman og Brady, 1995; Togeby, 2003). Også i sivilsamfunnsforskningen ser vi at personer med god økonomi og høy utdanning er overrepresenterte (se for eksempel Folkestad m.fl., 2015; Wollebæk, Selle og Lorentzen, 2000; Wollebæk og Sivesind 2010; Wollebæk m.fl., 2015). Enjolras og Wollebæk (2010) har imidlertid vist at det er relativt store forskjeller mellom ulike organisasjonstyper når det kommer til sosial ulikhet. Idretten skiller seg ut ved at det er her man finner de klareste forskjellene, ved at det er en overrepresentasjon av høyinntektsgrupper (se også Folkestad m.fl., 2015). Andre organisasjoner,

som fagforeninger, politiske partier, miljøorganisasjoner o.l., preges av en jevnere sosial profil (Enjolras og Wollebæk, 2010). I humanitære og religiøse organisasjoner trer et annet mønster fram: i de humanitære organisasjonene er det en overrepresentasjon av personer som ikke er heltidsansatte, mens kvinner og individer med dårlig helse er overrepresentert i religiøse organisasjoner (ibid.). I de mest politisk relevante organisasjonene (partier, fagforeninger, miljøvern, sosiale/humanitære) finner man ingen høystatusprofil. Dette tyder på at partimedlemmene ikke er en elite med hensyn til hverken utdanning eller inntekt.

Enjolras og Wollebæk (2010) konkluderer med at jo høyere inntekt og utdanning, desto flere aktive organisasjonsmedlemskap. Studien sammenligner Norge med andre vestlige land, og viser at de sosiale forskjellene er større i den anglosaksiske verden og i land på kontinentet. Disse forskjellene er imidlertid større i Norge enn i de andre nordiske landene.

Ser vi mer spesifikt på barne- og ungdomsgruppen, er det et godt dokumentert forskningsfunn at svake sosioøkonomiske ressurser er en barriere for unges idrettsdeltagelse. Når flere studier finner at idrettsdeltakelsen generelt er høyere blant folk med høy utdanning og god økonomi Enjolras og Wollebæk (2010), Folkestad m.fl., 2015), er dette et mønster som også gjenfinnes blant deres barn (Bakken m.fl., 2016; Ødegård m.fl., 2016b). Sivesind (2012) har vist at dette skjevfordelte mønsteret starter tidlig i livsløpet, og at sosial underrepresentasjonen av lavinntektsfamilier er større blant unge under 20 år enn for befolkningen som helhet. I tillegg har idrettsaktive barn oftere en hovedforsørger som er i ledende stilling (Sivesind, 2012).

Det er begrenset med studier av sosial ulikhet i andre typer barne- og ungdomsorganisasjoner enn idretten. I en studie basert på undersøkelsen *Ung i Norge 2002*³, fant Ødegård (2006b) at sosial skjevfordeling i særlig grad var knyttet til religiøse, politiske/humanitære og miljøorganisasjoner, et mønster hun ikke fant i mer fritids- og kulturorienterte organisasjoner. Studien pekte på at sosiale mekanismer for skjevrekuttering var særlig virksomme i samfunnsretta organisasjoner, noe som var i tråd med tidligere studier som viser at det er en overrepresentasjon av barn med høyt utdannede foreldre i miljøorganisasjonene (Skogen, 1999; Strandbu & Skogen, 2000).

Primærsosialisering

Det er ikke bare penger og utdanningsnivå som synes å påvirke barn og unges frivillige deltakelsesmønstre. En annen ulikhetsskapende mekanisme er det

---

3. Ung i Norge 2002 er en nasjonal undersøkelse med datainnsamling som foregikk fra februar 2002 blant nærmere 12 000 elever i ungdomsskole og videregående skole i Norge. For mer informasjon, se: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Prosjekter/Avsluttede/Ung-i-Norge-2002>

som gjerne kalles «primærsosialisering». Kort oppsummert handler dette om sosiale prosesser som gjør at barnet tar opp i seg, eller internaliserer, de normer og verdier som formidles i familien, fra foreldrene. Dette kan ha betydning for barns samfunnsengasjement.

Gambetta (1987) bruker begrepene «push» og «jump» for å beskrive hvordan den skjevfordelte rekrutteringen til høyere utdanning tar form. Begrepene er anvendbare også i en politisk kontekst. De bakenforliggende strukturelle mekanismer knyttet til en primærsosialisering, kan nettopp betegnes som «push»- faktorer som unge i liten grad har råderett over. De unge som fra barnsben av lærer deltagelsesnormer har med andre ord noen kunnskapsressurser som legger føringer for deres politiske verdi- og handlingsmønsteret. Motsatt vil unge som ikke har fått med seg slike ressurser hjemmefra heller ikke ha de samme mulighetene til å bli «dyttet» («pushed») inn på arenaer der slike ressurser er viktige. Tidligere studier har vist at dersom det snakkes om politikk hjemme (Sivesind & Ødegård, 2003), og dersom foreldrene stemmer ved valg (Bhatti og Hansen, 2010), er sjansen større for at også barna blir politisk bevisste og engasjerte. Det er slike mekanismer som betegnes som «push»- faktorer. Slike faktorer *kan* være tett koblet til familiens økonomiske ressurser, men trenger ikke å være det.

Faktorer knyttet til «jump» derimot, er forhold individet selv i større grad har råderett over. Å delta i politiske aktiviteter er et fritt og selvstendig valg, foretatt av aktøren selv. «Jump» funksjoner har potensiale til å redusere de sosialt skjevfordelte deltagelsesmønstrene. Følgelig blir det ansett som viktig i et samfunn å bidra til kollektivt orienterte faktorer som kan bidra til å senke terskelen for politisk deltagelse (se også Schlesinger, 1994 [1991]). I et slikt perspektiv kan det faktum at det finnes tilgjengelige organisasjoner være en faktor som reduserer barrierene for å delta.

Det er generelt lite kunnskap om primærsosialiseringens betydning for unges samfunnsengasjement i Norge. I idretten er det vist at de unge som vokser opp med en såkalt «idrettskultur»⁴ i familien, også har større sannsynlighet for å være aktive (Ødegård m.fl., 2016b). Men vi vet lite om slike mekanismer innenfor andre typer organisasjoner.

Rapportens oppbygning

I kapittel 2 presenteres rapportens data- og metodegrunnlag. Her presenteres Ung i Oslo-undersøkelsene, samt noen begrepsavklaringer knyttet til variablene som benyttes i analysene. Vi gir også en kort gjennomgang av andre relevante undersøkelser som det vises til i analysene, som Stortingsvalgundersøkelsen og Lokalvalgundersøkelsen.

---

4. Idrettskultur blir målt ved at respondentene blir spurt om hvorvidt deres mor eller far har vært «[...] trenger eller lagleder for deg (eller dine søsken) gjennom oppveksten» (Ødegård m.fl., 2016b).

I kapittel 3 gis en oversikt over hvordan unges deltakelsesmønster har endret seg i løpet av de siste to tiårene, både når det gjelder frivillig organisasjonsdeltakelse, deltagelse ved valg og politiske interesse.

I kapittel 4 konsentrerer vi oss om frivillig organisasjonsdeltakelse blant dagens ungdom. Hvem deltar, hvilke organisasjoner deltar de i, og hvilke deltagelsesbarrierer kan vi spore – knyttet både til kjønn og etnisitet/landbakgrunn, bosted og forskjellige familieressurser? Avslutningsvis vil vi se på hvilke av disse forholdene som spiller en særlig viktig rolle for om unge deltar i frivillige organisasjoner eller ikke.

Mens kapittel 4 handler om ungdoms deltakelse i frivillige organisasjoner, ser vi i kapittel 5 på ungdoms deltakelse i ulike politiske aktiviteter. Vi følger samme oppsettet som i kapittel 4, ved først å foreta en kartlegging av omfang, for så å studere hvilke ungdomsgrupper som deltar i hvilke typer aktiviteter. Vi ønsker også her å komme på sporet av eventuelle sosiale ulikhetsskapende mekanismer som spiller størst betydning for om unge deltar i politisk retta aktiviteter eller ei.

I kapittel 6 ser vi nærmere på sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og politisk engasjement, om noen organisasjoner er viktigere enn andre når det kommer til politisk skolering og mobilisering – og i så fall for hvem.

I det syvende og avsluttende kapittelet oppsummerer vi hovedfunnene fra studien, og drøfter hvilken betydning resultatene har for vår forståelse av ungdoms samfunnspolitiske deltagelse i dag. Vi peker også på hvor videre forskning bør rette blikket for å få ytterligere kunnskap om hva som hemmer og fremmer samfunnsengasjement blant dagens unge.

Data og metode

I dette kapittelet vil vi kort presentere datagrunnlaget for rapportens analyser. Vi baserer oss i all hovedsak på ungdomsundersøkelsen Ung i Oslo 2015, men vi bygger også noe på tidligere utgaver av Ung i Oslo (2006 og 2012) når vi i kapittel 3 ser på endringer over tid. I tillegg har vi benyttet oss av Stortingvalgundersøkelsen og Lokalvalgundersøkelsen som viser endringer i valgdeltakelse over tid.

Ung i Oslo - undersøkelsene

Hoveddelen av rapportens statistiske analyser bygger på Ung i Oslo 2015 (UIO), gjennomført av forskningsinstituttet NOVA ved Høyskolen i Oslo og Akershus. Totalt deltok 24 163 ungdommer, som dermed er en av de største ungdomsundersøkelsene som noen gang har blitt gjennomført i Norge. Formålet med undersøkelsen er å få kartlagt ulike sider ved ungdoms hverdag og deres levekår, og å undersøke endringer over tid gjennom å sammenlikne med de tidligere Ung i Oslo-studiene. Studien bygger på Ungdata, som er standardiserte ungdomsundersøkelser, som gjennomføres i de fleste kommuner over hele landet (se www.ungdata.no).

Datainnsamlingen til UIO 2015 ble foretatt i perioden januar til mars 2015. Undersøkelsen er gjennomført ved at skoleungdom besvarte et omfattende spørreskjema i skoletiden, som består av grunnmodulen fra Ungdata (rundt 160 spørsmål).

Alle Oslos offentlige og private grunnskoler med ungdomstrinn og videregående skoler ble invitert til å delta i undersøkelsen, med unntak av enkelte spesialskoler. Undersøkelsen ble gjennomført på 58 grunnskoler og 30 videregående skoler. Alle de offentlige skolene i Oslo deltok. Selve spørreskjemaet ble besvart i skoletiden på en av skolenes datamaskiner, og det ble satt av en skoletime til å fullføre undersøkelsen.

Deltakerne i Ung i Oslo er i hovedsak i alderen 13-19 år, og det er bare noen få som er eldre enn 19 år. Samlet sett omfatter datamaterialet informasjon fra om lag 70 prosent av den totale tenåringsbefolkningen i Oslo. Siden ikke alle skoler og klasser deltok i undersøkelsen, er svarprosenten

beregnet til å være 86 på ungdomstrinnet og 72 på videregående (se Andersen og Bakken, 2015).

De fleste spørsmålene i Ung i Oslo ble stilt til alle ungdommene som deltok i undersøkelsen. Spørsmålene om politisk aktivitet er kun stilt til elever på videregående skoler, da det er aktiviteter som relativt få ungdomsskoleelever er med på (se Ødegård, 2010). Spørsmål om organisasjonsdeltakelse ble stilt til elever både på ungdomsskolen og videregående.

Tross høy datakvalitet, er det noen trekk ved datamaterialet man bør være oppmerksomme på. Svarprosenten er noe lavere på VG2 og VG3 enn på de andre klassetrinnene. I analysene har vi derfor vektet tallene etter klassetrinn, slik at hvert trinn teller like mye. Det er også svakere responsrater mot slutten av spørreskjemaet enn på begynnelsen. Dette tyder på at en del unge ikke har kommet gjennom hele spørreskjemaet. Dessuten er noen grupper av ungdom underrepresentert. Den største gruppen vi ikke har nådd ut til er yrkesfagelever på VG3, ettersom mange av disse har yrkespraksis i bedrifter. Et potensielt problem med surveyundersøkelser er at elevene gir useriøse svar. For å avdekke dette har vi gjort en «vask» av datafilen for å finne besvarelser med svært usannsynlige svarkombinasjoner. Inkonsistente besvarelser og besvarelser med svært få svar, har blitt fjernet fra datamaterialet⁵.

Ung i Oslo 2006 og 2012

For å studere endringer over tid har vi tillegg til Ung i Oslo 2015 benyttet tilsvarende Oslo-undersøkelser fra 2006 og 2012. Grunnlaget for å studere endringer over tid er gode, siden dataene er samlet inn på omtrent samme måte og det er mange identiske spørsmål i alle undersøkelsene. En begrensning i denne rapporten er at det er relativt begrenset antall spørsmål knyttet til samfunnspolitisk engasjement over tid. Det er to sammenlignbare spørsmål vi benytter, ett knyttet til organisasjonsdeltagelse etter fylte 10 år og ett om unges interesse i politikk og samfunnsspørsmål. Ettersom 2006- og 2012-undersøkelsene i denne rapporten er brukt i begrenset grad, henvises det til tidligere publikasjoner for mer utfyllende informasjon om undersøkelsene (Øia, 2012).

En viktig forskjell mellom 2015 og de tidligere Ung i Oslo-undersøkelsene, er at 2015-undersøkelsen omfatter alle årsklassene på ungdomstrinnet og i videregående, mens de tidligere kun omfattet tre klassetrinn (9. trinn, 10. trinn og VG1). Dette betyr at i de analysene der formålet er å studere endringer over tid avgrenser vi 2015-materialet til disse tre klassetrinnene.

---

5. For metodedokumentasjon av Ungdata, se <http://www.ungdata.no/>

Det er imidlertid vanskelig å gi et presist bilde på hvordan ungdomsgenerasjoners deltakelsesmønster har endret seg, noe som blant annet skyldes begrensninger i sammenlignbare data. Spørsmålsbatterier som vi benytter i undersøkelser som Ung i Oslo 2015, har gjennom årene blitt endret. I tillegg har datainnsamlingsmetodene og utvalgene (hvilke grupper som er blitt spurt) variert. Er det ikke stilt samme spørsmål til samme type utvalg på samme måte så er det ikke egnet for sammenligning. Endringene som kommer fram kan da skyldes helt andre ting enn faktiske endringer i unges holdnings- og handlingsmønster. Vi har slik sett ikke mulighet til å gå langt tilbake i tid, men vi kan i si noe om hvordan frivillig organisering, valgdeltakelse og politisk interesse har endret seg blant unge de siste 10-15 årene. I Ung i Oslo-undersøkelsene er det begrenset informasjon om endringer i ungdoms deltakelsesmønster over tid. I kapittel 3, som beskriver endringer i ungdoms deltakelsesmønster, presenterer vi derfor analyser fra flere datakilder, for å gi et bilde på endringer i ungdoms samfunnsengasjement

Andre undersøkelser

For å få et best mulig bilde på endringer i unges deltakelse i frivillige organisasjoner presenterer vi blant annet statistikk som viser utvikling i antallet organisasjonsmedlemskap blant barn og unge i nasjonale frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner. Dette er statistikk som baserer seg på tall fra Fordelingsutvalgets tildeling av statstilskudd til nasjonale frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner over tid (www.fordelingsutvalget.no). I tillegg blir det presentert medlemskapsstatistikk over tid for de ungdomspolitiske partiene i Norge. Disse tallene baserer seg på partienes innmeldte medlemstall til Frifond, en støtteordning for organiserte aktiviteter i lokalsamfunn (frifond.no). Støtteordningen forvaltes av Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner. Statistikken fra både Frifond og Fordelingsutvalget er tidligere publisert, og lesere som ønsker ytterligere informasjon om datakilder henvises til disse publikasjonene (Borud & Jor, 2016; Ødegård & Bergh, 2011; Ødegård, 2014).

I rapporten presenterer vi også endringer i førstegangsvelgeres oppslutning både ved stortingsvalg og lokalvalg. Denne statistikken er hentet fra Stortingsvalgundersøkelsen og Lokalvalgundersøkelsen.

Stortingsvalgundersøkelsen gjennomføres ved hvert stortingsvalg gjennom et samarbeid mellom Institutt for samfunnsforskning og Statistisk sentralbyrå. Populasjonen er norske statsborgere i alderen 18-79 år som har stemmerett ved årets stortingsvalg. Utvalget til undersøkelsen i 2013 bestod av 3 200 personer (for ytterligere informasjon se Kleven m.fl., 2015).

Lokalvalgundersøkelsene gjennomføres av Institutt for samfunnsforskning. Store deler av undersøkelsen har vært en gjentakelse av tidligere undersøkelser som har vært gjennomført etter hvert lokalvalg siden 1995. (For ytterligere informasjon, se Bergh og Christensen, 2013). For 2015 valget har

Statistisk sentralbyrå har koblet på informasjon om ungdommenes alder (16 eller 17 år), kjønn, innvanderbakgrunn og studieprogram på videregående skole (se Bergh, 2016).

Begrepsavklaringer

Fra Ung i Oslo 2015-materialet er det utarbeidet samlemål som har til hensikt å måle familieressurser (sosioøkonomiske ressurser og primærsosialisering), frivillig organisasjonsdeltakelse og politiske aktiviteter. Her vil vi beskrive hvordan disse målene er konstruert.

Familieressurser

I rapporten benytter vi oss av det samme målet som er brukt i idrettsstudien når vi ser på hvilken betydning slike ressurser har både for deltagelse i frivillige organisasjoner, men også for politisk engasjement.

Sosioøkonomiske ressurser handler om mer enn familiens økonomiske situasjon, og hvorvidt familien har råd til at barna driver med organiserte fritidsaktiviteter eller ei. Det handler også om sosiale og kulturelle ressurser, som foreldrenes utdanning, og hvorvidt barna vokser opp i et akademisk og bokrikt hjem har vist seg å ha betydning (Strandbu og Bakken, 2007). Det er imidlertid slik at mange unge ikke vet hvor mye penger foreldrene tjener eller hvor lang utdanning de har. Ungdata har derfor utviklet et samlemål som forsøker å fange opp summen av forhold som kan måle sosioøkonomiske familieressurser. Samlemålet baserer seg på spørsmål om foreldrenes utdanningsnivå, antall bøker i hjemmet, om de unge har eget soverom, om de reiser på ferie, om familien har egen bil og om de har datamaskin hjemme. Målet er detaljert beskrevet av Bakken, Frøyland og Sletten (2016: 28). Basert på hva ungdommene har svart på disse spørsmålene, fordeles de i fem omtrent like store grupper («kvintiler»), gradert etter mengden av samlede sosioøkonomiske familieressurser. Målet er også brukt i studien av Oslo-ungdommers deltakelse i idrett (Ødegård m.fl., 2016b).

Levekårsforskningen viser at ressursfordelingen er svært ujevn mellom unge med og uten flerkulturell familiebakgrunn (Sandbæk og West Pedersen, 2010). Også i Ung i Oslo-undersøkelsen ser vi tilsvarende mønster (Ødegård m.fl., 2016). Mens rundt 27 prosent av unge med norskfødte foreldre havner i «toppkategorien» – det vil si den femtedelen av alle unge i Oslo som har flest av disse ressursene – gjelder det samme under fem prosent av ungdommene med flerkulturell familiebakgrunn. Motsatt har i overkant av fire av ti ungdommer med flerkulturell familiebakgrunn svært få sosioøkonomiske ressurser hjemme, mens dette gjelder mindre enn én av ti av ungdommene uten majoritetsbakgrunn (se Ødegård m.fl., 2016b).

I tillegg til sosioøkonomiske ressurser ønsker vi å måle andre ressurser i familien, som tidligere forskning har vist påvirker unges politiske

engasjement. Vi har i rapporten valgt å benevne dette som «primær-sosialisering» (se kapittel 1 for nærmere utdyping). Primær-sosialisering baserer seg i denne studien på to spørsmål, ett om ett om foreldrenes deltakelse i frivillige organisasjoner⁶, og ett om politiske diskusjoner i hjemmet⁷.

Frivillig organisasjonsdeltagelse

Det er flere måter å måle frivillig organisasjonsdeltagelse på, for eksempel medlemskap, frivillig arbeid og pengestøtte. I Ung i Oslo 2015 fikk elevene, både på ungdomsskolen og i videregående, følgende spørsmål: «Er du eller har du vært med i noen av følgende foreninger, klubber eller lag?». Spørsmålet er således formulert «løsere» enn i undersøkelser om voksnes deltakelse i frivillige organisasjoner, og fanger opp både frivillig deltakelse og medlemskap.⁸ Det var mulig å svare «Er med i», «Har vært med i» eller «Har aldri vært med i». Spørsmålsformuleringen gir slik sett en mulighet både til å kartlegge omfang av nåværende og tidligere tilknytning til frivillig sektor for barn og unge.

Respondentene ble videre stilt overfor 11 spesifiserte organisasjonskategorier, i tillegg til kategorien «andre»:

1. Idrettslag
2. Fritidsklubb
3. Aktivitetsorganisasjon (speider, 4H, sjakkklubb, rollespill, jakt og fiske, dyrehold o.l.)
4. Musikkorps, kor, orkester
5. Kristne foreninger (inkl. Den norske kirke)
6. Muslimsk eller annet ikke-kristent trossamfunn
7. Humanitære organisasjoner (Røde Kors, Norsk Folkehjelp, Redd Barna o.l.)
8. Miljø- og naturvernorganisasjon
9. Politisk parti
10. Andre politiske organisasjoner (elevorganisasjon, Amnesty, ruspolitisk o.l.)
11. Innvandrerorganisasjon
12. Annen organisasjon

---

6. Spørsmålet om foreldrenes organisasjonsdeltakelse er formulert på følgende måte: «Er faren eller moren din aktive i frivillige organisasjoner, lag eller foreninger?». Det var fire svaralternativer: «Ja, nå», «Ja, tidligere», «Nei», «Vet ikke».

7. Spørsmålet om politisk diskusjoner i hjemmet ble stilt på følgende måte: «Hvor ofte snakker du med en eller begge foreldrene dine om samfunnsspørsmål eller politikk?». Det var følgende svaralternativer: «Aldri eller nesten aldri», «Månedlig (minst en gang hver måned)», «Ukentlig (mint en gang i uka)» og «Daglig eller nesten daglig».

8. I den seneste befolkningsundersøkelsen om frivillig innsats, som ble gjennomført av Statistisk sentralbyrå på oppdrag for Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, var det separate spørsmål om deltakelse i frivillig arbeid og om medlemskap innenfor 14 organisasjonskategorier (se Arnesen, 2015).

Å stille et såpass vidt spørsmål som «å være med i» har sine fordeler og ulemper. Ulempen med en bred spørsmålsformulering som dette er at vi ikke har en oversikt over andelen unge formelle medlemmer i en organisasjon, med de rettigheter og plikter medlemskap innebærer. Vi mener imidlertid at spørsmålet gir grunnlag for å kartlegge aktivitetsnivå gjennom frivillige lag og organisasjoner som strekker seg utover medlemskap. Fordelen med dette er at vi antageligvis får et generelt bilde på hvor mange som er innom slike aktiviteter. Hadde vi stilt spørsmål om medlemskap, ville muligens mange unge ikke visst om de faktisk var det. Spiller man fotball i et idrettslag eller trompet i et korps, er det ikke sikkert man tenker på seg selv om et organisasjonsmedlem. Medlemskontingenten er antageligvis ikke noe unge selv forholder seg til.

Man kan også spørre hvor dekkende de elleve spesifiserte organisasjonstypene i spørsmålsbatteriet er for de organiserte aktivitetene som ungdom deltar i. Organisasjonsmangfoldet for barn og unge er stort – og de aktivitetene unge er med i blir kanskje ikke nevnt under de kategoriene det her spørres om. Dette ser vi ved at en del av ungdommene krysset av for deltakelse i «Annen organisasjon». For en diskusjon hva som skjuler seg bak denne kategorien, se rapporten «Levende Drabantbyer» (Eriksen og Frøyland, 2017). Samtidig vil et spørsmålsbatteri som dette aldri kunne dekke fullstendig det organisasjonsmangfoldet som finnes. I tillegg er enkelte av organisasjonstypene såpass generelt formulert at det kan dekke flere organisasjonstyper.

I de analysene deler vi de elleve organisasjonstypene inn i 5 kategorier: (1) idrett, (2) hobby og fritid, (3) religiøse organisasjoner, (4) samfunnsretta organisasjoner og (5) innvandrerorganisasjoner.

Politisk deltakelse

Det er mange måter å delta i politiske aktiviteter på. Man kan være medlem av et politisk parti, man kan engasjere seg i politiske enkeltsaker, enten gjennom interesseorganisasjoner eller skrive under på opprop, demonstrere etc. I Ung i Oslo 2015 ble elevene på videregående klassetrinn bedt om å svare «ja» eller «nei» på om de har «...gjort, eller vært med på noen av de aktivitetene som er nevnt under?»

1. Vært aktiv i et ungdomsparti
2. Vært aktiv i en annen politisk organisasjon
3. Deltatt i underskriftaksjon
4. Deltatt på politisk markering (folkemøte, demonstrasjonstog og lignende)
5. Deltatt i ulovlige aksjoner
6. Skrevet politiske slagord eller meningsytringer på vegger og lignende
7. Boikottet bestemte produkter eller firmaer

8. Vært aktiv i elevråd
9. Vært med i ungdomsråd, ungdommens kommunestyre eller lignende

Spørsmålene om deltakelse i politiske aktiviteter ble stilt til om lag en tredjedel av elevene på videregående skole, som deltok i undersøkelsen. Ung i Oslo-undersøkelsen inneholdt svært mange spørsmål. For å unngå at undersøkelsen ble for omfattende for elevene, ble derfor utvalget delt tilfeldig i tre like store grupper. Noen av spørsmålene, herunder spørsmål om politisk deltakelse, ble bare stilt til én av disse gruppene.

Aktiviteten «Vært aktiv i elevrådsarbeid» er utelatt fra analysene i denne rapporten, blant annet fordi at dette er en lovpålagt aktivitet i regi av skolen. De andre åtte aktivitetene har vi samlet i tre konstruerte aktivitetskategorier: i) tradisjonell deltagelse, ii) enkeltsaksorientert deltagelse og iii) sivil ulydighet (se også Ødegård, 2003).

De tradisjonelle aktivitetene kan sies å være tradisjonelle i den forstand at de foregår via formelt organiserte kanaler som man er med i over en lengre tidsperiode. Dette er aktivitetstyper Inglehart knytter til en elite-orientert deltagelse (Inglehart, 1977). I analysene inneholder denne kategorien deltagelse i politiske partier, andre politiske organisasjoner og ungdomsråd.

Enkeltsaksorienterte aktiviteter retter seg i større grad mot enkeltsaker, er ad-hoc-orienterte og gjerne tidsmessig begrenset. Man trenger ikke å være medlem for å delta i disse aktivitetene, og deltagelsen kan være mer eller mindre spontan uten større forpliktelser. Underskriftskampanjer, politiske markeringer og boikotter går inn i denne aktivitetskategorien.

Sivil ulydighet baserer seg på to aktiviteter, det å skrive meningsytringer på vegger og det å ha deltatt i ulovlige demonstrasjoner. Dette er aktiviteter Inglehart (1977) betegner som «elite-utfordrende» deltagelse, da de har til hensikt å påvirke politikken, men benytter seg av metoder som ikke forholder seg til de demokratiske spillereglene.

Det er noen begrensninger med å kartlegge deltakelse i politiske aktiviteter på denne måten. For det første blir ungdom bedt om å svare på om de noen gang har deltatt i disse aktivitetene. Vi vet slik sett ingenting om de unge *er* aktive eller *har* vært aktive en eller annen gang i løpet av oppveksten. For det andre kartlegger vi ikke omfanget av aktivitetsnivå. Vi vet ikke *hvor* aktive respondentene er eller har vært. Det er videre forskjell på å være eller ha vært aktiv i et ungdomsparti og det å ha skrevet under på et politisk opprop en eller annen gang. Førstnevnte aktiviteter er relativt tydelige indikasjoner på politisk engasjement, mens sistnevnte aktivitet ikke behøver å bety at en person er særlig politisk engasjert, da slik deltakelse kan innebære relativt uforpliktende aktiviteter gjennom sosiale medier.

Endringer i unges samfunnsengasjement

Fra 1950-tallet og framover har unges engasjement vært gjenstand for entusiasme og forargelse. Enten har de deltatt for mye – men på provoserende måter – som under det såkalte ungdomsopprøret på 1960- og 70-tallet. Andre ganger kritiseres de for ikke å delta, som på 1990-tallet, den gang færre og færre unge brukte stemmeretten sin og frykten for et demokratiunderskudd var økende (for en nærmere drøftelse, se Ødegård, 2016d). I dag er stemningen preget av entusiasme over en aktiv ungdomsgenerasjon som stemmer ved valg og melder seg inn i politiske partier – og hvor politikk ikke brukes til opprør mot voksensamfunnet, men som en metode for å få innflytelse (se blant annet Bergh, 2015; Ødegård, 2014; 2016).

I dette kapittelet går vi gjennom noen overordnede endringstrekk i unges samfunnsengasjement. I tillegg til Ung i Oslo-undersøkelsene fra 2006, 2012 og 2015, benytter vi også stortingsvalg- og lokalvalgundersøkelsen, Fordelingsutvalgets statistikk over nasjonale barne- og ungdomsorganisasjoner og medlemsstatistikk av ungdomspartier, hentet fra støtteordningen Frifond (for nærmere informasjon, se kapittel 2).

Deltakelse i frivillige organisasjoner blant unge

Det frivillige organisasjonssamfunnet for barn og unge i Norge er mangfoldig og voksende. I statistikken fra Fordelingsutvalget – et forvaltningsorgan som fordeler statlige tilskudd til nasjonale frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner – viser det seg at antall organisasjoner som mottar statsstøtte har økt fra 62 til 86 (LNU, 2016)⁹. Mange av disse organisasjonene er rene *aktivitetsretta* organisasjoner, som tilbyr fritidsaktiviteter til barn og/eller unge, som eksempelvis kor- og korpsbevegelsen. Andre er mer *samfunnsretta*, hvor fellesskap også er knyttet opp rundt et sett av verdier – det være seg

---

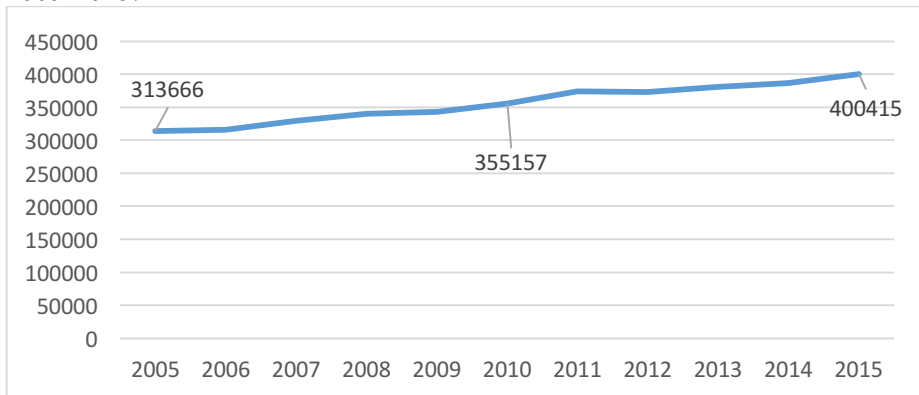
9. Organisasjonene som er inne i denne statistikken er nasjonale medlemsorganisasjoner for unge under 26 år og med et såpass bredt lokalt nedslagsfelt at de karakteriseres som «nasjonale». For mer informasjon om kriterier for utmåling av statsstøtte, se <http://www.fordelingsutvalget.no/>

naturvern og bærekraft, ruspolitikk, tro og religion eller interesseorganisasjoner for ulike grupper av minoriteter (som eksempelvis samer, innvandrere, eller personer med nedsatt funksjonsevne).

I tillegg er det en rekke barne- ungdomsorganisasjoner som ikke tilfredsstillt kravene fra staten om størrelse og utbredelse, men som tilfredsstillt regelverket til å være medlemmer i Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU). I 2000 var det 68 organisasjonsmedlemmer i LNU. 16 år senere har medlemsantallet økt til 95 (Borud & Jor, 2016).

Figur 1 viser at det totale antallet medlemmer under 26 år for de statsstøttefinansierte organisasjonene økt med rundt 90 000 medlemmer i perioden 2005 – 2015 (fra 313 666 til 400 415). Ifølge befolkningsstatistikken til SSB økte imidlertid den norske befolkningen i aldersgruppen 13–26 år i samme periode med om lag 130 000 personer, noe som indikerer at medlemsutviklingen er relativt flat når det justeres for folketall (se statistikkbanken på www.SSB.no).

Figur 1. Antall medlemmer under 26 år i barne- og ungdomsorganisasjoner, 2005-2015.

Kilde: Fordelingsutvalgets statistikk (<http://www.fordelingsutvalget.no/>; Borud & Jor, 2016)

Oversikten i Figur 1 utelater to typer organisasjoner som ikke mottar statsstøtte fra Fordelingsutvalget: idretten og ungdomspartiene. Idretten organiserer svært mange barn og ungdom i Norge – og vi skal komme nærmere tilbake til idretten senere i rapporten.

I mange år opplevde politiske ungdomspartier medlemssvikt, men de senere årene synes det å ha vært en ny vekst i antall medlemmer. Med utgangspunkt i støtteordningen Frifond¹⁰ må ungdomspartiene registrere antall medlemmer under 26 år for å motta støtte. Samlet hadde

10. For nærmere informasjon om denne støtteordningen, se <http://www.frifond.no/>

ungdomspartiene i overkant av 15 000 medlemmer i 2015, noe som var langt høyere enn i 2010 da det samlede medlemstallet var på om lag 10 000 (Borud & Jor, 2016; Ødegård, Bergh, & Saglie, 2016). Det var særlig etter terrorhendelsene 22. juli 2011 at ungdomspartiene opplevde en markant medlemsvekst. Dette er en vekst som har holdt seg mer eller mindre stabil siden. Studier viser at det ikke bare var det hardt rammede AUF som fikk økt oppslutning. Også ungdomspartiene til partier som ved stortingsvalget i 2013 overtok makten (Høyre og Fremskrittspartiet) og dets støttepartier (Venstre og KRF), fikk flere medlemmer (Ødegård, 2014). Også andre undersøkelser, som Stortingsvalgundersøkelsen, finner en markant økning i unges partitilknytning før og etter terrorhandlingene 22. juli. Bergh (2015) viser at andelen førstegangselgere som oppga å være medlem av et politisk parti økte fra 6 prosent i 2009 til 14 prosent fra i 2013. Økningen blant velgere generelt var bare på 2 prosentpoeng (fra 7 til 9 prosent). For første gang var det altså flere partimedlemmer blant førstegangselgere enn blant elektoratet for øvrig.

Tallene tyder altså på at det er noen flere frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner – og flere medlemmer. Men er andelen medlemmer økt eller er økningen knyttet til at det i tiårsperioden har blitt om lag 121 000 flere unge i aldersgruppen 13-25¹¹? Utregninger tyder på at det er en større andel unge som er medlemmer i dag enn for 10 år siden. Hvor stor andelen er ikke helt lett å si, da man også kan tenke seg at unge velger å være medlem av flere organisasjoner i dag enn tidligere.

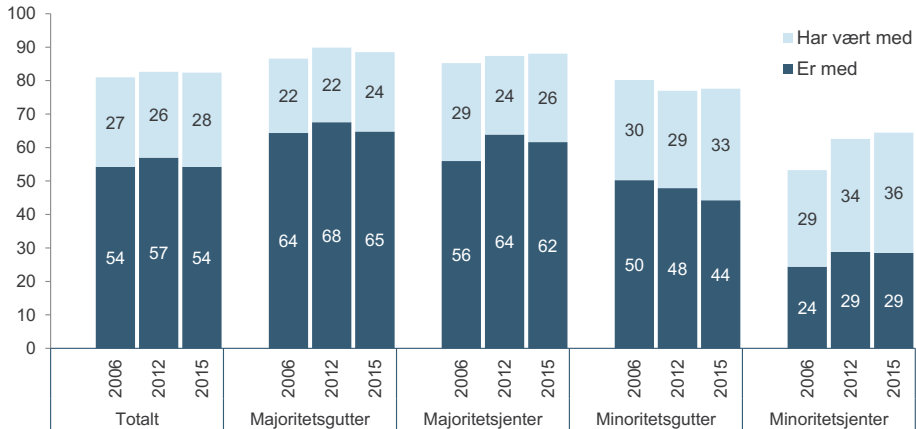
I Ung i Oslo i 2006, 2012 og 2015 er det et identisk spørsmål som måler unges tilknytning til frivillige organisasjoner: «Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10 år».¹² Dette er et generelt spørsmål, hvor det ikke er spesifisert hvilke typer organisasjoner dette er, eller om man har vært medlem eller bare vært med på aktiviteter. Det gir likevel en pekepinn på utviklingen over tid. I tillegg til å se på kjønnsforskjeller, ser vi også på kjønnsforskjeller mellom ungdom med majoritets- og minoritetsbakgrunn. I 2006 ble spørsmålet bare stilt til elever i 9. og 10. klasse på ungdomsskolen og 1. klasse på videregående. For å kunne sammenligne over tid, er det disse klassetrinn som er tatt med i Figur 2.

---

11. Befolkningstallene er hentet fra SSB. LNU v/ Andreas Borud har foretatt utregninger av medlemsandel.

12. Svaralternativene var: «Ja, jeg er med nå», «Nei, men jeg har vært med tidligere», og «Nei, jeg har aldri vært med».

Figur 2. Andelen unge (9. og 10. trinn på ungdomsskolen og 1. trinn på videregående skole) som er eller har vært med i en organisasjon i 2006, 2012 og 2016 etter kjønn og foreldrenes innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2006, 2012 og 2015.

NOTE: Tallene inkluderer elever på 9 og 10 klassetrinn på ungdomsskolen og 1. trinn på videregående. N= 2006: 9078, 2012: 8487, 2015: 9570

Utviklingsbildet av unges organisasjonsdeltakelse viser i all hovedsak stabilitet fra 2006 til 2015. Det var totalt 54 prosent som i 2006 sa de var med i en organisasjon, og andelen var nøyaktig like stor i 2015. Mens det generelle nivået er stabilt, ser vi større endringer mellom ulike grupper, hvor ikke alle deltar i like stor grad – og utviklingen over tid er sammensatt.

For det første ser vi at majoritetsungdom oftere enn minoritetsungdom er med i frivillige organisasjoner. Slik var det i 2006 og slik er det i 2015. Om vi retter blikket mot jentene, er det noen flere jenter som er med i dag enn i 2006, både for majoritets- (fra 56 til 62 prosent) og minoritetsjenter (fra 24 til 29 prosent). Det er imidlertid stor forskjell mellom majoritets- og minoritetsjenter. Mens 62 prosent av majoritetsjentene oppgir å være med i en organisasjon i dag, gjelder dette bare 29 prosent av minoritetsjentene. Gapet i deltakelse mellom de to jentegruppene har ikke endret seg det siste tiåret, men har ligget på rundt 32-33 prosentpoengs forskjell. Det er også verdt å merke seg at andelen minoritetsjenter som svarer at de «har vært med» i en organisasjon har økt mye i perioden, noe som samlet sett indikerer en økning i andelen minoritetsjenter som på et eller annet tidspunkt har hatt befatning med en frivillig organisasjon.

Ser vi på guttene er det et sammensatt bilde. For majoritetsguttene er andelen som er med uforandret, mens for minoritetsgutter er det færre i 2015

enn i 2006 som oppgir å være med i en organisasjon (en reduksjon fra 50 prosent til 44 prosent i hele perioden).

Ser vi på forskjeller mellom gutter og jenter innenfor de to gruppene «majoritet» og «minoritet» er det betydelig større forskjeller mellom gutter og jenter med minoritetsbakgrunn enn majoritetsbakgrunn. Deltakelsen blant minoritetsgutter er mye høyere enn blant jenter, men forskjellene er redusert noe i løpet av perioden. Mens andelen minoritetsgutter som deltok i en frivillig organisasjon i 2006 var 26 prosentpoeng høyere enn andelen minoritetsjenter, er denne avstanden redusert til 15 prosentpoeng i 2015. Endringene skyldes at andelen aktive minoritetsgutter har gått ned, og at andelen aktive minoritetsjenter har økt noe.

For majoritetsungdommen har det i hele perioden vært mindre forskjeller, hvor gutter deltar i noe større grad enn jentene. Men denne forskjellen har blitt mindre over tid. Mens andelen majoritetsgutter som var med i en organisasjon var 8 prosentpoeng høyere enn andelen majoritetsjenter i 2006, var denne forskjellen i 2015 redusert til 3 prosentpoeng. Årsaken er at færre gutter er med i en organisasjon i dag, men at flere jenter oppgir at de er med.

Valgdeltakelse og politisk interesse

Hvordan ser så endringsbildet ut for unges mer samfunnspolitiske engasjement? I dette avsnittet gis først en oversikt over valgdeltakelse blant førstegangsvelgere både ved stortingsvalg og lokalvalg i Norge de siste tiårene. Deretter ser vi på hvordan unges interesse for politikk og samfunnsspørsmål har endret seg¹³.

Våre tall baserer seg på henholdsvis Stortingsvalgundersøkelsen og Lokalvalgundersøkelsen, som begge er utvalgsundersøkelser hvor antallet respondenter blant førstegangsvelgerne er relativt sett lavt. Dette betyr at små variasjoner kan gi store utslag på statistikken. Likevel er disse velegnet undersøkelsene til å se på endringer over tid, da de er innsamlet på samme måte gjennom flere tiår¹⁴.

Stemmerettsalderen i Norge er 18 år. I Tabell 1 ser vi på utviklingen i valgdeltakelse blant førstegangsvelgere (aldersgruppen 18-21 år) ved stortingsvalgene fra 1993 til 2013 – altså gjennom en periode på 20 år og seks stortingsvalg. Vi sammenligner førstegangsvelgeres deltagelse med elektoratet samlet, i tillegg til kjønnsforskjeller i deltagelse blant førstegangsvelgere.

---

13. Valgstatistikken skiller ikke mellom unge med og uten minoritetsbakgrunn..

14. Statistikken omfatter ett utvalg av den norske befolkningen med stemmerett under 80 år og deres meninger og holdninger til en rekke politiske variabler. For mer informasjon, se SSB.no: <http://ssb.no/valg/statistikker/vund/hvert-4-aar/2014-03-13?fane=om>

Tabell 1. Andel som stemte ved stortingsvalg 1993 – 2013 etter alder og kjønn Prosent.

	1993	1997	2001	2005	2009	2013
Hele befolkningen	76	78	76	77	76	77
Førstegangselgere (18-21)	65	59	55	55	57	68
Førstegangselgere: menn	N/A	N/A	56	55	63	64
Førstegangselgere: kvinner	N/A	N/A	53	56	51	71

Kilder: Stortingsvalgundersøkelsene (Aardal, 2007; 2011; Bergh, 2015) og http://aardal.info/Valgdeltakelse_alder.pdf

Tabellen viser at valgdeltakelsen generelt i befolkningen har holdt seg overraskende stabil gjennom 1990- og 2000-tallet, på i underkant av 80 prosent. Blant førstegangselgere er det mer variasjon. For det første ser vi at de yngste velgerne deltar i langt mindre grad enn befolkningen generelt. Det har også vært relativt store endringer i perioden. I 1993 brukte 65 prosent av de yngste velgerne stemmeretten sin, mens deltakelsesnivået sank til rundt 55 prosent ved valgene på 2000-tallet. I 2013 var det en økning på 11 prosentpoeng fra 2009-valget. Da økte valgdeltakelsen blant førstegangselgere fra 57 til 68 prosent.

Historisk har menn brukt stemmeretten sin i større grad enn kvinner. Ifølge valgforsker Johannes Bergh (2015) er bildet i dag motsatt. Blant unge og middelaldrende velgere, er det kvinnene som i størst grad bruker stemmeretten. I Tabell 1 ser vi imidlertid at kjønnsfordelingen blant førstegangselgerne ikke gir et ensartet bilde. Det har gjennom 2000-tallet vært små kjønnsforskjeller, med unntak av de to siste stortingvalgene, hvor unge menn deltok i betydelig større grad enn unge kvinner ved 2009-valget – mens kvinnene var de mest stemmevillige ved 2013-valget.

Ettersom valgstatistikken bygger på et lite antall respondenter, og små variasjoner kan gi store utslag på statistikken, velger vi også å se om tilsvarende endringstrekk er å finne for førstegangselgeres lokalvalgdeltakelse. Tabell 2 viser en oversikt for valgene i perioden 1999 til 2015.

Tabell 2. Andel som stemte ved lokalvalg 1999 – 2015 etter alder og kjønn. Prosent.

	1999	2003	2007	2011	2015
Hele befolkningen	60	59	61	63	60
Førstegangsvelgere (18-21)	35	37	35	46	45
Førstegangsvelgere: menn	35	36	33	46	44
Førstegangsvelgere: kvinner	34	38	37	54	53
Forsøksvelgere (16 og 17 år)	N/A	N/A	N/A	58	57
Forsøksvelgere: menn	N/A	N/A	N/A	55	52
Forsøksvelgere: kvinner	N/A	N/A	N/A	60	62

Kilder: Bergh, 2014; 2016b. Beregning av valgdeltakelse¹⁵ for lokalvalgene 1999-2015 er gjennomført av Johannes Bergh 2. desember 2016.

NOTE: Forsøk med stemmerett for 16- og 17-åringer ble gjennomført bare i 20 utvalgte kommuner ved kommunevalgene i 2011 og 2015.

Tabell 2 viser at deltagelsen ved lokalvalg er lavere enn ved Stortingsvalgene. Slik er det både for velgere generelt, og for førstegangsvelgere spesielt. Tabellen viser at den generelle deltagelsen ved lokalvalg ligget stabilt på rundt 60 prosent gjennom de siste 15 årene. Blant førstegangsvelgere var deltagelsen i perioden 1999-2007 svært lav, på rundt 35 prosent. Deretter økte deltagelsen markant med 11 prosentpoeng ved valget i 2011, til 45 prosent. I befolkningen ellers var den tilsvarende økningen bare på to prosentpoeng. Det økte deltakelsesnivået blant førstegangsvelgere holdt seg også ved valget i 2015.

Ved de to siste kommunevalgene er det gjennomført forsøk med stemmerett for 16- og 17-åringer i 20 utvalgte kommuner (mer om forsøkene kan leses i Bergh, 2014 og 2016). Analyser viser at denne aldersgruppen velgere deltar i nesten like stor grad som velgere generelt, altså mer enn «vanlige» førstegangsvelgere. I 2011 var deltagelsen blant disse «forsøksvelgerne» på 58 prosent, mens andelen i 2015 var på 57 prosent. Mens valgdeltakelsen i 2015 sank med tre prosentpoeng blant velgere generelt, var det langt fra samme nedgang hos forsøksvelgerne.

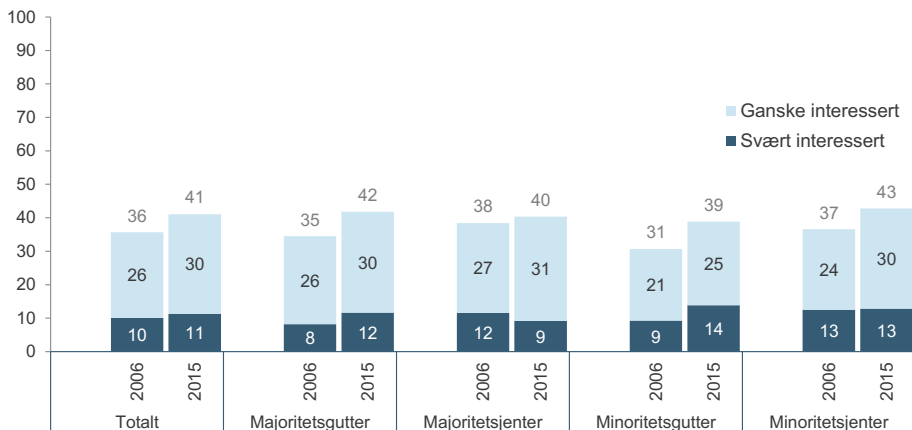
Ved lokalvalgene kommer en tydeligere kjønnsprofil blant de yngste velgerne fram enn ved stortingsvalgene. Helt fra 2003 og fram til 2015 har unge kvinner deltatt i større grad enn unge menn. Forskjellene har akselerert ved de to siste valgene. Særlig tydelig er kjønnsforskjellen blant forsøksvelgerne, hvor 62 prosent av jentene og 52 prosent av guttene stemte ved 2015-valget¹⁶.

15. Dette er kjøring gjennomført av Johannes Bergh 2. desember 2016.

16. Informasjon om valgdeltakelse generelt (også blant førstegangsvelgere og forsøksvelgere) ved lokalvalget i 2015 er hentet fra valgmanntallet – hvilket betyr at man har data på individnivå for hele utvalget. For forsøksvelgere innebærer dette at samtlige som hadde stemmerett (9 317) er inkludert i analysene.

I aller fleste respondentene i Ung i Oslo-undersøkelsene 2015, hadde ikke stemmerett ved lokalvalget samme år, og vi mangler sammenlignbare data over tid for deltakelse i politiske aktiviteter blant ungdom under myndighetsalder. Det er imidlertid i både 2006 og 2015 spurt om hvor interessert ungdom er i politikk og samfunnsspørsmål, og svarfordelingene presenteres i Figur 3 under¹⁷.

Figur 3. Andelen unge (9 og 10. trinn på ungdomsskolen og 1. trinn på videregående skole) som er svært og ganske interessert i politikk og samfunnsspørsmål etter kjønn og foreldrenes innvandrerbakgrunn, 2006 og 2015. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2006 og 2015.

NOTE: Tallene inkluderer elever på 9 og 10 klassetrinn på ungdomsskolen og 1. trinn på videregående. Ung i Oslo 2006 og 2015. N= 2006: 11440, 2015: 12572.

Figur 3 viser at ungdom i Oslo samlet sett har blitt noe mer politisk- og samfunnsinteresserte i perioden fra 2006 til 2015. I 2006 var det 36 prosent som sa de var svært eller ganske interesserte, mens det i 2015 var 41 prosent som svarte det samme. Dette er en økning på fem prosentpoeng. Vi ser også at minoritetsunges interesse har økt mer enn for majoritetsunge, og de er nå bortimot like interesserte i politikk og samfunnsspørsmål som sine jevnaldrende med majoritetsbakgrunn.

Man kunne forventet at jentenes interesse for politikk og samfunnsspørsmål ville økt, ettersom jentene i større grad enn guttene er blitt mobilisert ved de siste valgene. Det er imidlertid lite som tyder på det. Det har

17. «Hvor interessert er du i politikk og samfunnsspørsmål». Svaralternativene var «Svært interessert», «Ganske interessert», «Ikke særlig interessert», «Ikke interessert i det hele tatt», «Vet ikke».

vært en øking i interessen generelt i alle grupper, men denne økningen er mindre for jentene (og særlig majoritetsjentene) enn for guttene. Dette betyr at mens jentene var noe mer interessert i politikk og samfunnsspørsmål enn guttene i 2006, har kjønnsforskjellene blitt mindre i 2015.

Ser vi tilsvarende endringsmønstre i andre studier som måler politisk interesse? På bakgrunn av stortingsvalgundersøkelsen har Bergh (2015) sammenliknet endringer i politisk interesse mellom befolkningen, og førstegangselgere (18-21 år) spesielt. Selv om spørsmålsstillingen er annerledes enn i Ung i Oslo-undersøkelsene¹⁸, vil oversikten gi en pekepinn på om mønsteret i Figur 3 også gjelder litt eldre ungdommer.

Tabell 3. Andel førstegangselgere som er «meget» eller «ganske» interessert i politikk, sammenliknet med alle velgere, 1993-2013. Prosent.

	1993	1997	2001	2005	2009	2013
Alle	59	61	65	67	67	65
18-21	47	45	55	41	43	57
N	2177	2051	2041	2003	1776	1726

Kilde: Stortingsvalgundersøkelsen, Bergh (2015)

Tabell 3 viser først og fremst at 18-21-åringene er mindre interessert i politikk enn eldre velgere. For velgere generelt ser vi at interessen har variert noe, men har siden valget i 2001 variert mellom 65 og 67 prosent.

Interessen blant de yngste har variert mellom 41 prosent interesserte (i 2005) til 55 prosent interessert (2001). Den store variasjonen kan være forårsaket i små utvalg.

Ser vi på endringene fra 2009 til 2013, er det en markant økning i andelen 18-21 åringer som oppgir at de er svært eller ganske interessert i politikk. Økningen er på 14 prosentpoeng, fra 43 prosent til 57 prosent. Interessen for politikk viser slik sett et tilsvarende mønster som vi så i forbindelsene med valgdeltagelsen ved stortingsvalget i 2013: Mens den generelle interessen har holdt seg stabil (en liten nedgang) har den økt markant blant unge velgere.

Oppsummering

Kort oppsummert viser statistikken presentert i dette kapitlet at unge deltar i like stor grad som før i frivillige organisasjoner, men det er særlig når det gjelder politisk deltakelse og interesse vi ser en økning.

De noe begrensede dataene fra Ung i Oslo-undersøkelsene viser at det er en stabilitet i unges deltakelse i frivillige organisasjoner over tid. Tall fra

18. «La oss begynne med et spørsmål om politisk interesse. Vil du si at du i alminnelighet er meget politisk interessert, ganske interessert, lite interessert, overhodet ikke interessert?» (Valgundersøkelsen, Bergh 2013)

andre studier viser samtidig at det har vært en økning i frivillig innsats blant befolkningen generelt (se bl.a. Folkestad m.fl. 2015). Vi ser videre at noe flere unge er interessert i politikk og samfunnsspørsmål enn tidligere, og at førstegangsvelgere ble mobilisert ved lokalvalget i 2011. Denne mobiliseringen har vært omtrent like stor for nye førstegangsvelgere i 2013 og 2015. Det er også blitt flere unge partimedlemmer, mens det ikke har blitt flere partimedlemmer blant resten av befolkningen.

Den økte mobiliseringen vi ser, må forstås i lys av situasjonen som oppstod da terroren rammet det politiske Norge 22. juli 2011, som synes å ha bidratt til en generell mobilisering blant de unge som vi ikke gjenfinner blant den eldre befolkningen (Ødegård m.fl., 2016a; Bergh, 2015).

Selv om vi vanskelig kan sammenligne de ulike dataene studiene presentert her bygger på, peker de iallfall ikke i retning av en forvitring av demokratiet, som den norske maktutredningen i 2003 var urolig for. Nå kan det være at unges samfunnsengasjement var spesielt lav gjennom 1990- og 2000-tallet – og at det var høyere på 1970- og 1980-tallet. Men i den perioden vi her har sett på, ser vi altså tegn til stabilitet på noen områder og en klar økning på andre områder.

Deltakelse i frivillige organisasjoner – drivere og barrierer

I en internasjonal kontekst er omfanget av frivillig organisasjonsdeltakelse omfattende i Norge og i de andre skandinaviske landene (Folkestad m.fl., 2015; Wollebæk & Sivesind, 2010a). I dette kapitlet ser vi nærmere på organisasjonsdeltakelse blant ungdom i Oslo. I Ung i Oslo 2015 ble alle elever på ungdomsskoler og videregående skole (13 til 19 år) spurt om «de er med i», «har vært med i» eller «aldri vært med i» en eller flere lag, organisasjoner og/eller foreninger innen 12 ulike organisasjonstyper (se ytterligere informasjon om spørsmålsbatteriene i kapittel 2). Disse er samlet innenfor fem ulike kategorier, som presenteres i neste avsnitt.

I analysene ser vi på hvordan deltagelsen i de fem organisasjonskategoriene varierer etter ulike bakgrunnskjennetegn. Nærmere bestemt ser vi på variasjoner knyttet til klassetrinn, kjønn og innvandrerbakgrunn, sosioøkonomisk bakgrunn, primærsosialisering (foreldres organisasjonsdeltakelse og samtaler i hjemme om politikk og samfunnsproblemer) og bosted. Avslutningsvis skal vi se hvilke av disse bakgrunnsvariablene som har størst betydning for unges deltagelsesmønster.

Deltagelse, frafall og fravær i frivillige organisasjoner

Som vist i forrige kapittel finnes det et stort omfang og ulike typer frivillige organisasjoner for, av og med barn og unge i Norge. Det er flere måter å kategorisere organisasjonstyper på. Wollebæk og Selle (2002) har foretatt et skille mellom *medlemsretta* og *samfunnsretta* organisasjoner på den ene siden, og *konflikt-* eller *konsensusorienterte* på den andre. Hvor organisasjonen plasseres avhenger av dens målsetting. De medlemsretta har gjerne et internt fokus på å tilby aktiviteter for sine medlemmer, og er konsensusorienterte i den forstand at de ikke fører en kamp for en gruppes rettigheter (som eksempelvis idretten). En samfunnsretta organisasjon derimot (som eksempelvis Natur og ungdom) har som målsetting å påvirke samfunnet

rundt, og er konfliktorientert i den forstand at de jobber overfor det politiske maktapparatet for å oppnå endringer. Det er naturligvis ikke gitt om en organisasjon er det ene eller det andre, og det finnes medlemsretta organisasjoner som er konfliktorienterte, i den forstand at de har som mål å bedre rettigheter for sin medlemsgruppe. Eksempler på slike organisasjoner er interesseorganisasjoner for mennesker med nedsatt funksjonsevne, etniske eller språklige minoritetsgrupper osv. En slik forståelse kan være til hjelp for å samle enkeltorganisasjoner inn under noen kategorier. Vi har derfor plassert de 12 organisasjonstypene innenfor fem ulike kategorier på bakgrunn av noen likheter og forskjeller. Dette er kategorier som også tidligere er benyttet i studier av tilsvarende data (se Sivesind & Ødegård, 2003; Ødegård, 2006a; 2007). De fem kategoriene er (1) idrett, (2) hobby og fritid, (3) religiøse organisasjoner, (4) samfunnsretta organisasjoner, og (5) innvandrersorganisasjoner. Tabell 4 viser hvor stor andel som har svart på spørsmålet om de er med i, har vært med i eller har aldri vært med i de 12 ulike organisasjonstypene, og hvordan dette bildet ser ut innenfor hver organisasjonskategori.

Tabell 4. Andelen 13-19 åringer som er med i, har vært med i og aldri har vært med i en frivillig organisasjon etter organisasjonstype- og kategori.

Prosent.

	Er med i	Har vært med i	Har aldri vært med i
Idrettslag	41.2	41.1	17.7
Hobby og fritid	21.6	46.7	31.7
Fritidsklubb	12.3	38.1	49.7
Aktivitetsorganisasjon	7.1	23.4	69.4
Musikkorps, kor, orkester	7.4	22.6	69.9
Religiøse organisasjoner	22.2	14.9	62.9
Kristne foreninger (inkl. Den norske kirke)	16.9	10.6	72.6
Muslimsk eller annet ikke-kristent trossamfunn	6.9	7.0	86.1
Samfunnsretta organisasjoner	15.5	25.4	59.1
Humanitære organisasjoner	6.0	6.8	87.1
Miljø- og naturvernorganisasjon	5.1	6.5	88.4
Politisk parti	5.5	5.6	88.8
Andre politiske organisasjoner	5.4	6.2	88.5
Innvandrersorganisasjon	2.2	3.1	94.8
Annen organisasjon	9.6	12.5	77.9
Totalt	65.0	29.0	6.0

Kilde: Ung i Oslo 2015.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=17547.

Tabellen viser at til sammen 94 prosent av 13-19 åringer som går på skole i Oslo er med i, eller tidligere har vært med i, en eller flere organisasjoner, lag eller foreninger. 65 prosent sier de i dag er med¹⁹, mens 29 prosent har tidligere vært med. Bare 6 prosent svarer at de aldri har vært med i noen av organisasjonstypene. De høye tallene understreker den posisjon frivillige organisasjoner har som fritidsaktivitet for barn og unge i Oslo.

Tabellen viser videre at idretten er den klart største organisasjonstypen. 41 prosent er i dag med i et idrettslag. En like stor andel oppgir at de tidligere har vært med og sluttet – mens 18 prosent aldri har vært med i et idrettslag. Tallene for idrettsdeltakelse her er ikke identiske med tallene som ble brukt i den tidligere omtalte forskningsrapporten *Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo* (Ødegård m.fl., 2016b), som også bygger på Ung i Oslo-undersøkelsen 2015. Årsaken er at analysene i idrettsrapporten tar utgangspunkt i andre spørsmål i undersøkelsen, nemlig om hvor ofte elevene trener og konkurrerer i et idrettslag – ikke om man er med i et idrettslag. I idrettsrapporten svarer 42 prosent svarer at de trener et par ganger i måneden eller oftere, noe som sammenfaller godt med vår studie hvor andelen som oppgir at de *er med* i et idrettslag er på 41 prosent. Her – i denne rapporten – skiller vi også ut idretten som egen kategori på grunn av dens utbredelse. Det gir oss muligheten for å se hvordan idretten eventuelt skiller seg fra andre organisasjonskategorier.

Kategorien *Hobby- og fritid* er satt sammen av organisasjoner som har som formål å fremme sosial og fysisk utfoldelse, som fritidsklubb, kultur og musikkorps, kor, orkester og aktivitetsorganisasjoner. Dette er den nest største organisasjonskategorien, og om lag 22 prosent av elevene svarer at de er med i én eller flere slike organisasjoner, mens 47 prosent oppgir at de tidligere har vært med en slik type organisasjon. Nesten én av tre elever (32 prosent) har aldri vært med i en hobby og fritidsorganisasjon.

Innenfor hobby- og fritidskategorien er det fritidsklubber som har størst oppslutning blant Oslo-ungdommen. Til sammen oppgir halvparten av ungdommene at de er med i (12 prosent), eller har tidligere vært med i (38 prosent), en fritidsklubb. Nå kan ikke fritidsklubb karakteriseres som en «frivillig organisasjon», da de i all hovedsak i Oslo er kommunalt organisert og finansiert. Det er likevel interessant å inkludere fritidsklubber i analysene fordi de representerer en viktig organisert aktivitet for unge i Oslo – og ellers i landet – og bidrar til å gi et mer helhetlig bilde av unges organiserte fritidsmønster, sammen med mer aktivitetsbaserte organisasjoner og kulturorganisasjoner. Det legges også stor vekt på unges egen innflytelse i fritidsklubbenes aktiviteter (NOU, 2011:20), et prinsipp som også ligger til grunn for at frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner skal motta

---

19. Dette tallet er høyere enn i Figur 2, hvor vi fokuserte på endringer over tid. Årsaken er at vi her opererer med hele aldersspennet, 13-19 år, mens utvalget i Figur 2 begrenset seg til elever på 9. og 10. klassetrinn på ungdomsskolen og 1. trinn på videregående skoler.

statstilskudd (se, <http://www.fordelingsutvalget.no/Regelverket/>).

Organisasjonstypene *aktivitetsorganisasjoner* og *musikkorps*, *kor* og *orkester* har omtrent like stor oppslutning blant ungdommer i Oslo. I spørreskjemaet ble aktivitetsorganisasjoner eksemplifisert med aktiviteter som speideren, 4H, sjakkklubb, rollespill, jakt- og fiske og dyrehold. For begge organisasjonstypene svarer 7 prosent av ungdommene at de er med, mens 23 prosent svarer at de tidligere har vært med og sluttet. Mye av frafallet innenfor den siste kategorien gjelder nok særlig skolekorpene, som er en stor «bevegelse» med mange lokale korps og mange medlemmer. I korpene rekrutteres aspiranter tidlig på barneskoletrinnet, og tallene tyder på at mange faller fra i løpet av barneskolen.

Religiøse organisasjoner omfatter religiøse og livssynsorganisasjoner, både kristne trossamfunn (inkl. Den norske kirke) og muslimske eller andre trossamfunn. I alt oppgir 22 prosent av Oslo-ungdommen at de er med i et religiøst fellesskap, mens 15 prosent tidligere har vært med. I motsetning til organisasjonskategoriene nevnt ovenfor, er andelen som *er med* i religiøse organisasjoner høyere enn andelen som *har sluttet*. Frafallet i religiøse organisasjoner er med andre ord mindre, noe som trolig må forstås ved at deltakelse i slike fellesskap er mer identitetsbaserte enn deltakelse i andre organiserte aktiviteter. Kristne foreninger (inkludert Den norske kirke) har størst oppslutning (17 prosent), mens 7 prosent oppgir å være med i et muslimsk eller annet ikke-kristent trossamfunn.

Samfunnsretta organisasjoner representerer organisasjonene som først og fremst er rettet utover mot en sak, eller mot samfunnet generelt. I denne kategorien er organisasjoner som humanitære, miljø og naturvern, politiske partier og andre politiske organisasjoner. De andre organisasjonskategoriene retter i større grad enn disse formålet «innover» mot bestemte aktiviteter for medlemmene. 15,5 prosent av 13-19 åringer i Oslo oppgir at de er med i mer samfunnsretta organisasjoner, mens 25 prosent tidligere har vært med i en slik organisasjon. Tabellen over viser at det er små variasjoner i oppslutning mellom de forskjellige organisasjonene, som hver har en oppslutning på rundt 5-6 prosent. Vi ser også at frafallet i samfunnsretta organisasjoner er lavere enn i hobby- og fritidsorganisasjonene, noe som indikerer at dette er organisasjoner som i større grad appellerer til ungdom, og ikke bare barn.

Innvandrerorganisasjoner er har et begrenset rekrutteringsgrunnlag, og er slik sett en organisasjonskategori som færre ungdom som er med i. Til sammen oppgir fem prosent av unge i Oslo at de er med i eller har vært med i en slik organisasjon. Innvandrerorganisasjon er en ny kategori i Ung i Oslo-undersøkelsen, og er inkludert i 2015-undersøkelsen fordi det har vært en vekst i organisasjoner for barn og unge med flerkulturell familiebakgrunn (Eimhjellen & Ødegård, 2015), samt mindre lokale grupper, lag og foreninger som har aktiviteter barn og unge som deler en felles kulturell- eller religiøs identitet (Ødegård m.fl., 2014a).

10 prosent oppgir å være med i – og 13 prosent å ha tidligere vært med i – en «annen organisasjon» enn de som er nevnt over. Dette forteller at ganske mange ikke har klart å plassere sin organiserte aktivitet i en av de 11 andre, mer spesifikke, kategoriene. I en studie av ungdoms deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter i tre norske drabantbyer, viser Eriksen og Frøyland (2017) at dette kan omfatte mange typer aktiviteter, blant annet aktiviteter på det lokale biblioteket, kulturforeninger og aktiviteter knyttet til morsmålsundervisning – aktiviteter som respondentene ikke nødvendigvis mener passer inn i de forhåndsdefinerte organisasjonstypene i spørreskjemaet.

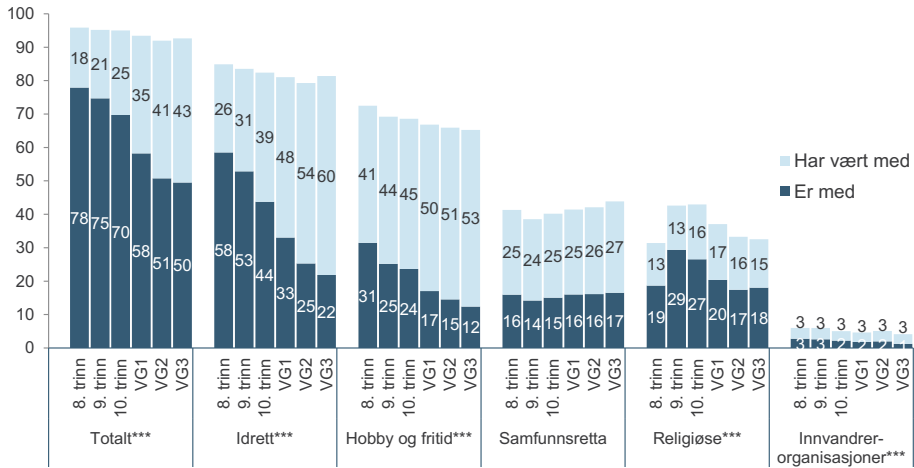
I de videre analysene i kapitlet ser vi nærmere på hvordan ungdoms deltakelse i de fem organisasjonskategoriene idrett, hobby- og fritid, religiøse, samfunnsretta og innvandrersorganisasjoner varierer etter ulike bakgrunnskjenntegn. Kategorien «annen organisasjon» inngår ikke i noen av disse, men inkluderes i total kategorien.

Klassetrinn

I avsnittet over så vi på omfanget av unge som er med i en eller flere organisasjoner. I dette avsnittet skal vi se hvordan deltakelse varierer etter klassetrinn, og hvilke organisasjoner som appellerer til ulike aldersgrupper. Dette gir oss også informasjon om frafall i deltakelse gjennom tenårene.

Figur 4 viser andelen som er med (mørk farge) eller som tidligere har vært med (lys farge) i organisasjoner totalt og innen de fem kategoriene, fordelt på klassetrinn. Generelt viser bildet at frafallet øker noe – men ikke mye – fra 8. til 10. klassetrinn. Det store frafallet skjer i overgangen ungdomsskole til videregående skole. Mens 70 prosent av elevene på 10. trinn er med i en organisasjon, er andelen 58 prosent på VG1 og 50 prosent på VG3. Frafallet er særlig tydelig innenfor idretten og de mer hobby- og aktivitetsorienterte organisasjonene, hvor frafallet gjennom ungdomstiden er stort. Mens 58 prosent av elevene på 8. trinn oppgir at de er med i et idrettslag, gjelder det bare for 22 prosent av elevene på VG3. Idretten appellerer altså i større grad til de yngste aldersgruppene enn de eldre på videregående.

Figur 4. Andel unge som er og har vært med i frivillig organisasjon etter organisasjonskategori og klasstrinn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

NOTE: Vektet etter klasstrinn. N=17416.

Sig. ***=p≤0.001, **=p≤0.01, *=p≤0.05.

For samfunnsretta organisasjoner og innvandrerorganisasjoner er det langt mindre aldersvariasjon i deltakelse mellom elever på ungdomsskolen og videregående skole. Det er imidlertid en tendens til at deltakelsen i innvandrerorganisasjoner synker med alderen, fra 3 prosent på 8.trinn til 1 prosent på VG3 (forskjellen er statistisk signifikant).

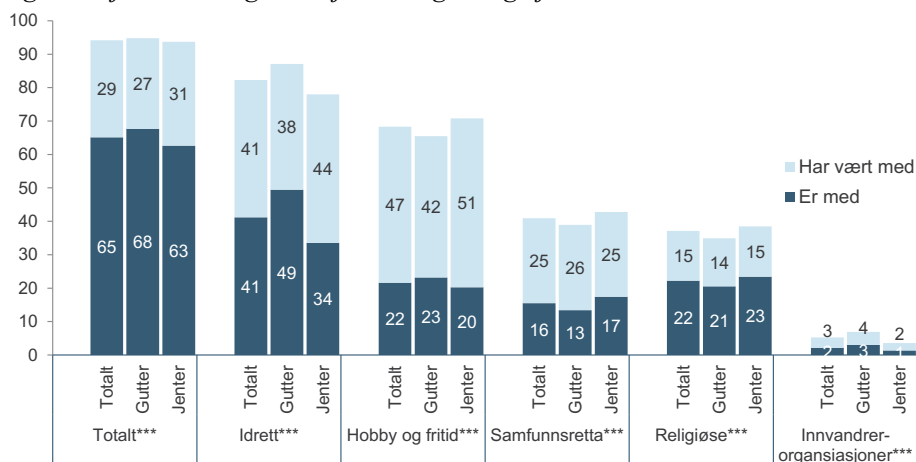
For de religiøse organisasjonene ser vi en kurvelineær utvikling, der andelen som deltar er størst på 9. og 10. klasstrinn. En sannsynlig forklaring på dette er at ungdom på disse klasstrinn anser aktiviteter i tilknytning til konfirmasjon å være i regi av en religiøs organisasjon.²⁰

Kjønn og innvandrerbakgrunn

I dette avsnittet skal vi se på kjønnsfordeling innenfor de ulike organisasjonskategoriene. I tillegg skal vi se på hvordan kjønnsforskjeller gjør seg gjeldende blant majoritetsungdom (som har minst én norskfødt forelder) og blant ungdom med minoritetsbakgrunn (som har to utenlandsfødte foreldre). Figur 5 viser hvor mange gutter og jenter som er med, og som tidligere har vært med, i de ulike organisasjonskategoriene.

20. For mange som har deltatt på ordinær kirkelig konfirmasjonsundervisning, kan det være at de er med i organisasjonen Hekta. Dette er en kristen ungdomsorganisasjon i Østlandsområdet med fokus på ungdom fra konfirmasjonsalder, og som er en av de organisasjonene som får statsstøtte fra Fordelingsutvalget som i 2015 hadde størst medlemsvekst (LNU, 2016).

Figur 5. Andelen 13-19 åringer som er og har vært med i frivillig organisasjon etter organisasjonskategori og kjønn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***= $p \leq 0.001$, **= $p \leq 0.01$, *= $p \leq 0.05$.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=16909.

Figuren viser relativt moderate kjønnsforskjeller i unges organisasjonsdeltakelse generelt. Mens 68 prosent av guttene og 63 prosent av jentene er med i en organisasjon, oppgir 31 prosent av jentene og 27 prosent av guttene at de tidligere vært med. Den klart største kjønnsforskjellen finner vi innenfor idretten, hvor 49 prosent av guttene og 34 prosent av jentene er med. Dette er et mønster om også gjenfinnes i den tidligere nevnte rapporten om idrettsdeltakelse blant ungdom i Oslo (Ødegård m.fl., 2016b).

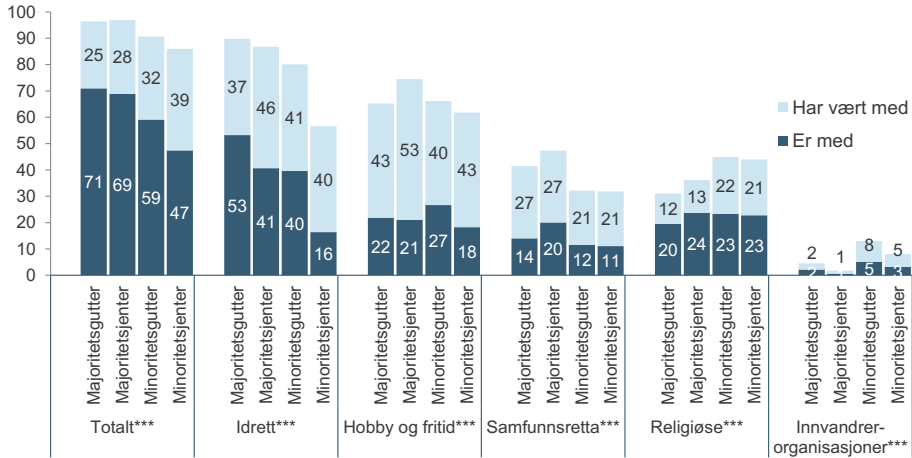
Kjønnsforskjellene er mindre innenfor andre organisasjonstyper enn idretten. Ser vi både på dem som er med, eller som tidligere har vært med, ser vi at jenter i noe større grad enn gutter har vært med i hobby- og fritidsorganisasjoner, samfunnsretta organisasjoner og religiøse organisasjoner. Samlet sett oppgir noen flere gutter enn jenter å ha vært med i innvandrerorganisasjoner.

I rapporten om idrettsdeltakelse (Ødegård m.fl., 2016b) kom det fram at det er betydelige kjønnsforskjeller når det skilles mellom majoritets- og minoritetsungdom. Avstanden var særlig stor blant jentene, hvor bare 20 prosent av minoritetsjentene deltok i organisert trening– mot 40 prosent av majoritetsjentene. Analysene i idrettsrapporten viste også at minoritetsgutter deltar i mindre grad enn majoritetsgutter, men at denne forskjellen ikke var spesielt stor (48 prosent mot 52 prosent) (Ødegård m.fl., 2016b).

Hvordan ser så deltakelsesmønsteret ut for majoritets- og minoritetsungdom når vi ser på organisasjonskategoriene i denne studien? Figur 6 viser andelen som har deltatt i de ulike organisasjonskategorier,

fordelt på henholdvis majoritetsgutter, majoritetsjenter, minoritetsgutter og minoritetsjenter.

Figur 6. Andelen 13-19 åringer som er og har vært med i ulike organisasjonskategorier, etter kjønn og foreldrenes innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***= $p \leq 0.001$, **= $p \leq 0.01$, *= $p \leq 0.05$.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=16868.

Det generelle bildet i Figur 6 viser at minoritetsungdom er i betydelig mindre grad med i en frivillig organisasjon enn majoritetsungdom. Mens 71 prosent av majoritetsgutter oppgir å være med i en organisasjon, er andelen majoritetsjenter på 69 prosent. Dette er små kjønnsforskjeller sammenlignet med minoritetsungdommen hvor 59 prosent av guttene og 47 prosent av jentene oppgir å være med. Ser vi på andelen som tidligere har vært med, er det flere blant minoritetsunge som har vært innom og sluttet, enn blant majoritetsunge. Dette kan tyde på at unge med minoritetsbakgrunn i nesten like stor grad som majoritetsungdom er innom frivillige organisasjoner, men at de slutter.

Ser vi nærmere på de enkelte organisasjonskategorier, ser vi igjen at det er i idretten forskjellen knyttet til kjønns- og minoritetsbakgrunn er størst. I likhet med idrettsrapporten (Ødegård m.fl., 2016b), ser vi også her at det er minoritetsjentene som er særlig underrepresenterte. Bare 16 prosent av minoritetsjentene oppgir at de er med i et idrettslag, mens andelen majoritetsjenter er mer enn dobbelt så høy (40 prosent). Legger vi til de som oppgir at de tidligere har vært med, er andelen minoritetsjenter langt lavere enn majoritetsjenter (56 mot 87 prosent). At såpass mange minoritetsjenter oppgir å ha vært med i et idrettslag, men sluttet, kan muligens forklares med at idretten har styrket sin innsats med å rekruttere minoritetsjenter gjennom

barneidretten, men at de faller fra før de når ungdomsidretten (se Ødegård m.fl., 2016b).

For hobby- og fritidsorganisasjoner ser vi et annerledes mønster. Her er det det minoritetsgutter (27 prosent) som i størst grad er med, mens andelen minoritetsjenter (18 prosent) bare er noen små prosentpoeng lavere enn andelen majoritetsgutter og -jenter (21-22 prosent). En betydelig andel i alle gruppene har tidligere vært med og sluttet, og denne andelen er størst blant majoritetsjentene hvor 53 prosent oppgir at de har vært med. Tilsvarende tall for de andre gruppene ligger på 40 prosent (majoritetsgutter og minoritetsjenter) og 40 prosent (minoritetsgutter).

Innen samfunnsretta organisasjoner er det majoritetsjentene som i størst grad er med. Minoritetsungdommen (både guttene og jentene) er nesten på samme nivå med majoritetsguttene. Legger vi til de som tidligere har vært med i politiske organisasjoner, er imidlertid andelen minoritetsungdom lavere (32-33 prosent) enn andelen majoritetsgutter som har vært med i slike organisasjoner (41 prosent).

For religiøse organisasjoner er det majoritetsguttene som i minst grad er med, mens 23-34 prosent av minoritetsungdom generelt og majoritetsjenter oppgir å være med. Ser vi på de som tidligere har vært med, svarer litt over 20 prosent av minoritetsungdom at de har tidligere vært med i en religiøs organisasjon, men sluttet, mens denne andelen blant majoritetsungdom er langt lavere (12 og 13 prosent).

Ikke overraskende er det en klar overvekt av minoritetsungdom som oppgir at de er med eller har vært med i en innvandrersorganisasjon. Vi ser at blant minoritetsungdom er dette en aktivitet som tiltrekker seg flere gutter enn jenter.

I sum ser vi altså at mens like mange majoritetsgutter og majoritetsjenter er med i organisasjoner, er andelen lavere for minoritetsungdom – og da særlig for minoritetsjenter. Hovedårsaken til dette ser ut til å være at minoritetsjenter er underrepresentert innenfor idretten (se også Ødegård m.fl., 2016). Bildet er noe mer sammensatt når vi ser på de andre organisasjonstypene. Noe flere majoritetsungdom har vært med i samfunnsretta organisasjoner, mens noe flere minoritetsungdom har vært med i religiøse organisasjoner. Samlet sett ser vi at variasjoner etter alder, kjønn og innvandrerbakgrunn er relativt små når vi ser bort fra idretten. Videre skal vi se på mulige andre mulige barrierer for deltakelse.

Deltagelsesbarrierer og betingelser for organisasjonsdeltakelse

Hittil har vi sett på ulikhet i deltakelse knyttet til individuelle kjennetegn som kjønn, innvandrerbakgrunn og alder. I det følgende skal vi se nærmere på ulike bakgrunnskjenetegn med et særlig fokus på forhold som preger de

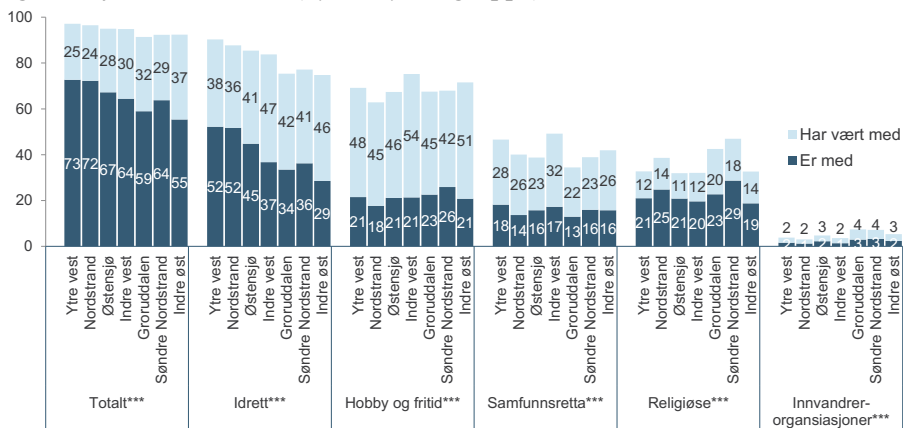
unges oppvekstmiljø. Dette dreier seg nærmere bestemt om hvordan deltakelsen varierer geografisk i Oslo, hvilken betydning familiens sosioøkonomiske ressurser har, og hvilken betydning «primærsosialisering» har for unges deltakelsesmønster, altså betydningen av å ha organisasjonsaktive og foreldre man kan diskutere politikk og samfunnsspørsmål med.

Bydelsforskjeller

Oslo betegnes som en «delt by», med relativt store sosioøkonomiske forskjeller avhengig av hvor man bor. Grovt sett er de rikeste samlet i deler av vestkanten og i enkelte områder nord og øst i byen, mens de fattigste har en tendens til å bo i drabantbyene lengt øst og sør og i enkelte indre områder øst i sentrum. Bosettingsmønstret til innvandrerbefolkningen følger langt på vei de sosioøkonomiske skillene (for utdyping se Ødegård, Bakken og Strandbu 2016).

Figur 7 viser andelen som er med, eller som har vært med, i de ulike organisasjonskategoriene, etter bosted²¹.

Figur 7. Andel unge i alderen 13-19 år som er og har vært med i en organisasjon etter bosted (bydel/bydelsgruppe). Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=16984.

Sig. ***=p≤0.001, **=p≤0.01, *=p≤0.05.

21. For enkelhets skyld er noen av bydelene slått sammen i bydelsgrupper. Vestre Aker, Ullern og Nordre Aker er slått sammen til «Ytre vest», Frogner og St. Hanshaugen er slått sammen til «Indre vest», Bjerke, Alna, Grorud og Stovner er slått sammen til «Groruddalen», mens Grünerløkka, Sagene og Gamle Oslo er slått sammen til «Indre øst». Nordstrand, Østensjø og Søndre Nordstrand skiller seg sosioøkonomisk fra sine nabobydeler og er derfor ikke slått sammen med andre.

Figur 7 viser at det generelt er høyest organisasjonsdeltagelse i de vestlige bydelene i Oslo. Forskjellen mellom Ytre vest og Indre Øst i andelen som oppgir å være med i en organisasjon, er på nesten 20 prosentpoeng (73 prosent mot 55 prosent). Legger vi til de som tidligere har vært med i en organisasjon, er imidlertid de totale variasjonene mindre: I alle bydelene har mer enn 90 prosent av ungdommene på et eller annet tidspunkt vært med i en organisasjon.

Når vi ser nærmere på de ulike organisasjonskategoriene viser det seg også at det først og fremst er idretten som bidrar til det høye deltakelsesnivået i vestlige bydeler og i bydel Nordstrand, hvor om lag halvparten av ungdommene er med i en slik organisasjon. I bydelene i indre øst svarer kun 29 prosent at de er med i en idrettsorganisasjon.

I de andre organisasjonskategoriene er det en jevnere spredning mellom bydelene. Innenfor hobby- og fritidsorganisasjoner er andelen som er med høyest i Søndre Nordstrand (26 prosent) og lavest i Nordstrand (18 prosent). I de andre bydelene ligger nivået jevnt på 21–23 prosent. Når det gjelder samfunnsretta organisasjoner, er det relativt små bydelsvariasjoner knyttet til dem som oppgir å være med. Legger vi imidlertid til dem som tidligere har vært med, ser vi at ungdommer i bydeler i ytre og indre vest er overrepresenterte. Nærmere halvparten av ungdommene i disse bydelene oppgir å ha vært med i en slik organisasjon.

Deltakelsen i religiøse organisasjoner er størst blant unge bosatt i Søndre Nordstrand, hvor 29 prosent oppgir å være med. Legger vi til de som har vært med, men sluttet, kommer andelen i Søndre Nordstrand opp i 47 prosent. I nabobydelen Nordstrand er også tilknytningen til religiøse organisasjoner relativt sett stor. Her oppgir 25 prosent å være med i en slik organisasjon, og dersom vi legger til de som har vært med, men sluttet, er andelen unge oppe i 39 prosent. Disse to bydelene har svært ulike profiler når det gjelder andelen unge med flerkulturell familiebakgrunn. Mens rundt 15 prosent av unge i alderen 13-19 år bosatt i Søndre Nordstrand har minoritetsbakgrunn, er denne bare på 4 prosent i Nordstrand bydel (Ødegård m.fl., 2016b:52). Dette forteller oss at selv om unge i begge bydeler scorer relativt sett høyt på deltakelse i religiøse organisasjoner, er det snakk om ulike typer – med kristendommen som dominerende på Nordstrand og Islam og andre minoritetsreligioner som dominerende på Søndre Nordstrand.

Selv om forskjellene i deltakelse på bydelsnivå synes små, ser vi videre en tendens til at flere ungdommer i østlige enn i vestlige bydeler er, eller har vært, med i innvandrersorganisasjoner. Dette er ikke overraskende, da innvanderandelen er høyere i de østlige enn i de vestlige bydelene (ibid.).

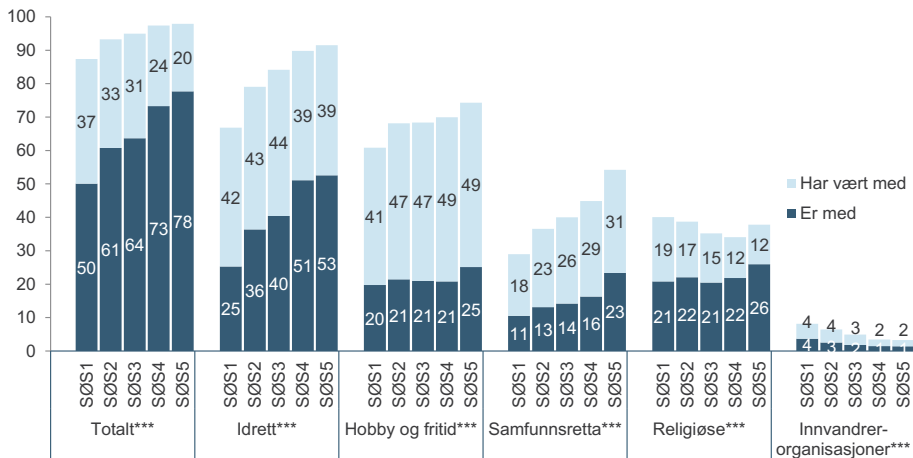
Oppsummert ser vi altså at det er innenfor idretten at bosted synes å ha størst betydning for ungdoms deltakelse. For de andre organisasjonskategoriene er mønsteret mindre entydig.

Sosioøkonomisk familiebakgrunn

Økonomi og utdanningsnivå er mye brukt for å måle sosioøkonomiske ressurser. Som beskrevet tidligere i rapporten, er det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i foreldrenes ressurser når dette skal måles for ungdom som ikke har fullført utdanning og sjelden har fast inntekt. Siden mange unge antagelig ikke vet hvor høy utdanning foreldrene har, eller har oversikt over familiens inntekt, har man i Ungdata-undersøkelsene benyttet et samlemål på ressurser bestående av spørsmål om antall bøker i hjemmet, om de unge har eget soverom, om de reiser på ferie, om familien har egen bil og om de har datamaskin hjemme (se kapittel 2 for nærmere detaljer). Tidligere forskning har vist at høyt utdannede, personer med brede nettverk og personer med høy inntekt er overrepresentert blant dem som deltar i frivillige organisasjoner (Folkestad m.fl., 2015b; Wollebæk m.fl., 2015). I dette avsnittet skal vi se nærmere på hvordan sosioøkonomiske ressurser i familien slår ut for ungdoms deltakelse.

I Figur 8 er elevene delt inn i fem like store grupper (kvintiler), kalt SØS1–SØS5 (se kapittel 2 for nærmere beskrivelse av hvordan sosioøkonomisk bakgrunn er målt).

Figur 8. Andelen unge i alderen 13-19 år som er og har vært med i en organisasjon etter sosioøkonomisk familiebakgrunn (SØS). Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=17530.

Sig. ***=p<0.001, **=p<0.01, *=p<0.05.

Totalkolonnen i Figur 8 viser et klart mønster hvor organisasjonsdeltagelse avhenger av hvilke sosioøkonomiske ressurser familien besitter. Det generelle bildet viser en forskjell i deltagelse på 28 prosentpoeng fra laveste (50 prosent) til høyeste (78 prosent) sosioøkonomiske gruppe. Det er en relativt jevnt stigende kurve, noe som forteller at jo bedre økonomiske og

utdanningsmessige ressurser man vokser opp med, jo mer sannsynlig er det at man er med i en organisasjon.

Dersom vi inkluderer de som oppgir at de tidligere har vært med, kommer andelen i den øverste kvintilen (SØS5, som er den gruppen med flest sosioøkonomiske ressurser) opp i 98 prosent, mens andelen i den laveste kvintilen kommer opp i 87 prosent.

Igjen ser vi at det særlig er idretten som skiller seg ut, på den måten at sannsynligheten for deltakelse øker markant med sosioøkonomiske familieressurser. Omtrent dobbelt så mange i den øverste kvintilen (53 prosent) som i den laveste kvintilen (25 prosent) er med i et idrettslag.

For hobby- og fritidsorganisasjoner er sosioøkonomisk bakgrunn mye mindre viktig. Vi ser at unge i den høyeste sosioøkonomiske gruppen (SØS5) har noe større sannsynlighet for delta, men forskjellene mellom de andre gruppene (SØS1–SØS4) er små.

For de samfunnsretta organisasjonene ser vi igjen et skjevfordelt mønster. Denne organisasjonskategorien appellerer i særlig til unge med høye sosioøkonomiske ressurser, og det er den mest ressurssterke ungdomsgruppen som i størst grad deltar. Ser vi de som er med og har vært med under ett, trer dette mønsteret ytterligere fram. Til sammen 54 prosent av ungdommene som befinner seg i øverste kvintil og 29 prosent av dem som befinner seg i nederste kvintil er med, eller har vært med, i en slik organisasjon.

Til tross for en overvekt av unge fra de øvre sosiale lag, er de sosioøkonomiske forskjellene mindre når det kommer til unges deltakelse i religiøse organisasjoner. Dersom vi inkluderer de som oppgir at de tidligere har vært innom en religiøs organisasjon, ser vi et relativt jevnt deltagelsesmønster mellom ulike sosioøkonomiske grupper.

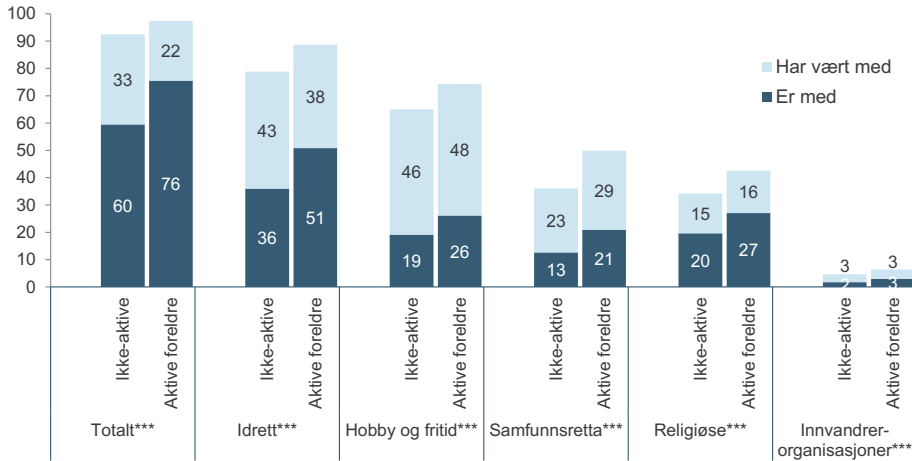
Primærsosialisering

En annen inngang til å se på betydningen ressurser i familien, er å se på «primærsosialisering». I dette avsnittet ser vi altså på hvilken betydning det har for unges organisasjonsdeltakelse at deres foreldre deltar eller har deltatt i frivillige organisasjoner, og betydningen av at de kan diskutere politikk og samfunnsspørsmål med foreldrene sine. Fra tidligere studier vet vi er at den frivillige innsatsen knyttet til barnas organisasjonsaktiviteter – altså foreldrefrivilligheten – er den typen frivillig arbeid som har økt mest de senere årene (Folkestad m.fl., 2015). Er dette gjeldende kun for barneidretten, eller er det slik at foreningsaktive foreldre også har betydning for om barna blir aktive? I Ung i Oslo har vi stilt spørsmål om deres far eller mor er aktive i frivillige organisasjoner, lag eller foreninger²². Figur 9 viser andelen som er med, eller har vært med, i organisasjoner avhengig av om foreldrene er med.

---

22. Svaralternativene på spørsmålet var: «Ja, nå»; «Ja, tidligere»; «Nei»; «Vet ikke». Det er stort sammenfall i svarene til de som valgte de to første svarkategoriene på den ene siden

Figur 9. Andelen 13-19 åringers organisasjonsdeltagelse etter foreldrenes organisasjonsdeltagelse. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***= $p \leq 0.001$, **= $p \leq 0.01$, *= $p \leq 0.05$.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=17132.

Figuren viser en klar sammenheng mellom foreldre og unges organisasjonsaktivitet. Samlet sett svarer 76 prosent av ungdommene som er med i en organisasjon at deres foreldre også er, eller har vært, organisasjonsaktive. Blant unge uten organisasjonsaktive foreldre, er det tilsvarende tallet 60 prosent. Legger vi til de unge som tidligere har vært aktive, ser vi at hele 98 prosent av de med organisasjonsaktive foreldre på et eller annet tidspunkt har vært med i en organisasjon. Lignende tendenser finner Wollebæk og kolleger i den voksne delen av befolkningen (2015).

Betydningen av foreldrenes organisasjonsaktivitet er gjeldende for alle organisasjonstypene, men kanskje særlig innenfor idretten og de samfunnsretta organisasjonene. Andelen som er aktive i idrettsorganisasjoner er 15 prosent høyere blant unge med aktive foreldre enn blant unge uten aktive foreldre. Innenfor samfunnsretta organisasjoner er den tilsvarende forskjellen 8 prosentpoeng. Legger vi til de som også har vært aktive i samfunnsretta organisasjoner, øker forskjellen til 14 prosentpoeng. Selv om forskjellene er noe mindre innenfor hobby- og fritidsorganisasjoner og religiøse organisasjoner, er de tydelige også her. Med andre ord: Har du foreldre som har vært aktive i organisasjonslivet, er sannsynligheten mye større for at du som ung er med i en organisasjon enn dersom du ikke har aktive foreldre.

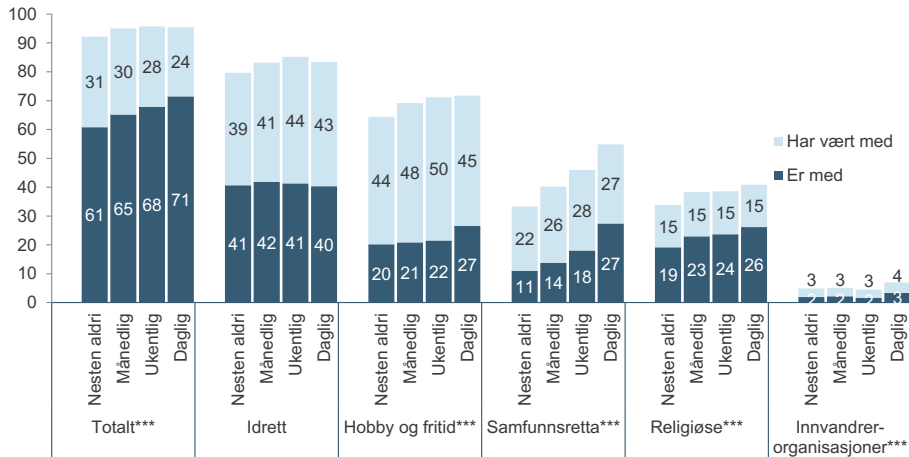
Et annet mål på primærsosialisering, er om det er klima for politiske diskusjoner i hjemmet med foreldrene. Man kan tenke seg at i familier hvor

og de som valgte de to siste svarkategoriene på den andre. I analysene har vi derfor slått sammen svarene til «Ja» og «Nei».

det foregår samtaler og diskusjoner om politikk og samfunnsaktuelle saker, vil det kunne påvirke unges deltakelse i frivillige organisasjoner.

I Ung i Oslo har vi stilt elevene spørsmål om hvor ofte de snakker med en eller begge foreldrene om samfunnsspørsmål eller politikk. I Figur 10 ser vi andelen organisasjonsdeltakende etter hvor ofte de samtaler med foreldrene om samfunnsaktuelle temaer.

Figur 10. Andelen 13-19 åringer som er og har vært med i organisasjoner etter politisk samtaler med foreldre. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=17224.

Sig. ***=p<0.001, **=p<0.01, *=p<0.05.

Å snakke med sine foreldre om politikk og samfunnsspørsmål slår ut annerledes på foreningsdeltagelse enn det foreldrenes foreningsaktivitet gjorde. Deltagelse i idrett, som vi hittil har sett har vært påvirket både av sosioøkonomiske bakgrunn og foreldrenes organisasjonsaktivitet, har ingen sammenheng med diskusjoner om politikk og samfunn på hjemmebane. Bildet er imidlertid motsatt når vi ser på deltakelse i de samfunnsretta organisasjoner: Jo oftere unge diskuterer politikk og samfunnsspørsmål med foreldre, desto mer sannsynlig er det at de er aktive i slike organisasjoner. Mens kun 11 prosent av dem som aldri eller nesten aldri snakker med sine foreldre om samfunnsspørsmål er med i en samfunnsretta organisasjon, er 27 prosent av dem som daglig eller nesten daglig har slike diskusjoner med i en slik organisasjon.

Videre ser vi at samtaler om politikk og samfunn har en viss betydning for både hobby- og fritidsorganisasjoner og religiøse organisasjoner. Tallene viser at det er særlig de som daglig eller nesten daglig snakker med sine foreldre om politikk og samfunnsspørsmål, hvor deltakelsen er høyere.

I sum ser vi altså at det å vokse opp i en familie hvor det foregår diskusjoner om politikk og samfunnsliv har stor betydning for unges

deltakelse i samfunnsretta organisasjoner, ingen betydning for idrettsdeltakelse, og en begrenset betydning for deltakelse i hobby- og fritid og religiøse organisasjoner. Det målet på primærsosialisering som slår sterkest ut, er med andre ord foreldrenes organisasjonsdeltakelse, som jevnt over har stor betydning for unges deltakelse.

Hva er viktigst?

Hittil har vi gjennomgått variasjoner i organisasjonsdeltakelse knyttet til ulike bakgrunnskjennetegn relatert til kulturell, sosial og geografisk ulikhet. Men hvilke av disse kjennetegnene er viktigst når de ses i sammenheng? For å avdekke dette har vi estimert flere multivariate regresjonsmodeller. Formålet med en slik analyse er å beregne den selvstendige forklaringskraften til hver enkelt faktor, når det kontrolleres for alle de andre. Et eksempel er forholdet mellom innvandrerbakgrunn og sosioøkonomisk status. Innvandrerungdom og ungdom med lav sosioøkonomisk status deltar mindre enn majoritetsungdom og ungdom med høy sosioøkonomisk status. Samtidig vet vi at innvandrere er overrepresentert blant dem med lav sosioøkonomisk status. Spørsmålet som da reises er om det først og fremst er innvandrerbakgrunn eller sosioøkonomisk status som forklarer lav deltakelse?

Resultatene fra regresjonsanalysene er oppsummert i Tabell 5. Den avhengige variabelen er en dikotom variabel som skiller mellom de som i dag er med i en organisasjon (=1) på den ene siden og de som tidligere har vært med eller som aldri har vært med (=0) på den andre. Tabellen viser odds-koeffisienter fra logistiske regresjonsmodeller. En odds større enn 1 indikerer positiv sammenheng, mens en odds mindre enn 1 indikerer negativ sammenheng²³. Elever på VG3 er hele tiden referansepunktet, noe som betyr at en elev på 8.trinn har – alt annet likt – har 3.5 ganger så stor sannsynlighet som en elev på VG3 for å være med i en organisasjon. I analysene har vi med alle de bakgrunnsvariablene som har vært gjennomgått i kapitlet.

---

23. En oddsverdi på 2 indikerer at sannsynligheten for deltakelse doubles, gitt alt annet likt. En oddsverdi på 3 indikerer en tredobling – og så videre. Motsatt indikerer en oddsverdi på 0,5 halvparten så stor sannsynlighet. Et eksempel fra tabell 2 er elever på 8. trinn, som har en odds på 3.5 i modellen som beregner sannsynlighet for deltakelse i alle organisasjonskategorier samlet.

Tabell 5. Organisasjonsdeltakelse blant elever i ungdomsskolen og videregående skole i Oslo. Logistisk regresjonsanalyse. Odds.

	Totalt	Ildrett	Hobby og fritid	Religiøse	Samfunnsretta	Innvandrereorg
VG3 (referanse)						
VG2	1.054	1.171*	1.163	0.938	1.039	1.702*
VG1	1.481***	1.798***	1.400***	1.118	1.063	1.516
GK10	2.458***	3.012***	2.022***	1.407***	0.932	1.664*
GK9	3.163***	4.495***	2.208***	1.619***	0.865	1.879*
GK8	3.572***	5.233***	3.013***	0.813**	0.989	2.200**
Minoritetsjenter (referanse)						
Majoritetsgutter	2.359***	3.334***	1.392***	1.823***	1.047	0.846
Majoritetsjenter	1.956***	1.747***	1.314***	2.213***	1.600***	0.252***
Minoritetsgutter	1.524***	2.849***	1.546***	0.973	1.014	1.468**
Ytre vest (referanse)						
Nordstrand	1.158*	1.225***	0.786***	1.214**	0.809**	0.738
Østsjø	1.140	1.055	1.079	1.063	1.104	1.175
Indre vest	0.824*	0.627***	1.082	0.928	1.009	0.735
Groruddalen	0.870**	0.723***	1.131*	0.925	1.016	0.919
Søndre Nordstrand	1.053	0.822**	1.331***	1.156	1.217*	0.983
Indre øst	0.742***	0.546***	1.074	0.847*	1.116	0.986
Sosioøkonomisk bakgrunn (1-5)	1.207***	1.204***	1.100***	1.107***	1.152***	0.948
Diskuterer politikk med foreldre (1-4)	1.040*	0.908***	1.061**	1.011	1.299***	1.066
Foreldre aktive	1.721***	1.626***	1.330***	1.308***	1.562***	1.840***
Religionens betydning (1-3)	1.301***	0.934*	1.217***	3.401***	1.092**	1.532***
Tid brukt til lekser (1-6)	0.990	0.967*	1.025	0.973	1.037*	0.974
Skjermtid samlet (1-6)	0.845***	0.774***	0.988	0.993	1.014	1.037
Karakterer (1-6)	1.167***	1.066***	1.001	1.191***	1.099***	0.974
Konstant	0.192	0.218	0.042	0.006	0.023	0.006
r ²	0.119	0.150	0.040	0.130	0.049	0.081
n	16507	16507	16507	16507	16507	16507

Sig. ***=ps<0.001, **=ps<0.01, *=ps<0.05.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

NOTE: Avhengig variabel er deltakelse i frivillig organisasjon (=1). Vektet etter klassetrinn.

I tillegg kontrollerer vi for fire ytterligere faktorer, som kan tenkes å ha betydning for organisasjonsdeltakelse: Religiøsitet, tidsbruk på lekser, tid brukt foran skjerm (som TV, data, nettbrett, mobil) og gjennomsnittskarakter.

Når vi ser på organisasjonsdeltakelse samlet, viser analysene at mer eller mindre alle variasjonene vi har observert tidligere i kapittelet også er gyldige når de ses i sammenheng. Med andre ord er det slik at for eksempel sosioøkonomisk familiebakgrunn og bosted har betydning også når det kontrolleres for innvandrerbakgrunn. Utover de variasjonene som allerede er beskrevet tidligere i kapitlet, ser vi i tillegg at deltakelsen øker jo mer religiøse ungdommene er, at deltakelsen synker dersom ungdommene bruker mye tid foran en skjerm og at deltakelsen øker med økt karakternivå. Den eneste faktoren som ikke slår ut i analysene, er tidsbruk på lekser²⁴.

Når vi ser nærmere på de ulike organisasjonskategoriene, bekreftes bildet som hittil er tegnet av at det særlig er innenfor *idretten* at forskjellene er store. Her er frafallet særlig tydelig etter hvert som ungdommene blir eldre: Elever på 8. trinn har seks ganger så stor sannsynlighet som elever på VG3 for å delta i en idrettsorganisasjon. Minoritetsjenter deltar i klart mindre grad enn andre, og de geografiske variasjonene er tydelige mellom Ytre vest og Østensjø på den ene siden, og de østlige bydelene på den andre. De typisk idrettsaktive har også høy sosioøkonomisk status. De diskuterer ikke politikk og samfunnsspørsmål ofte med foreldrene sine, men foreldrene har vært eller er organisasjonsaktive selv. De mest idrettsaktive er noe mindre religiøse enn gjennomsnittsungdommen og bruker noe mindre tid på lekser enn andre, men de har samtidig noe bedre karakterer enn snittet. De som er med i idrett bruker imidlertid klart mindre tid foran skjermen.

Når det gjelder *hobby- og fritidsorganisasjoner*, ser vi i likhet med idretten at deltakelsen synker utover i skoleløpet og at minoritetsjentene er underrepresentert, men disse forskjellene er mye mindre enn innenfor idretten. Det samme gjelder for bosted, sosioøkonomisk familiebakgrunn og foreldres organisasjonsdeltakelse, som alle er faktorer som har mindre betydning for deltakelse i hobby- og fritidsorganisasjoner enn for deltakelse i idrettslag. Motsatt ser vi imidlertid at betydningen av å diskutere politikk og samfunnsspørsmål og betydningen av religion i livet er viktigere for deltakelse i hobby- og fritidsorganisasjoner.

Analysen av deltagelse i *religiøse organisasjoner* i Tabell 5 bekrefter det som vi så tidligere, at omfanget er størst på 9. og 10. trinn. Overraskende nok viser den samlede analysen at når det kontrolleres for andre forhold deltar

---

24. Det er viktig å presisere at når utvalget er såpass stort som i dette tilfellet, øker også sannsynligheten for å finne statistisk signifikante forskjeller. Av de ulike faktorene som er nevnt over, ser det ut til at betydningen av å diskutere politikk og samfunnsspørsmål med foreldre har minst betydning for generell organisasjonsdeltakelse og også at de geografiske variasjonene ikke er veldig sterke.

minoritetslever i *mindre grad* enn majoritetslever. Den viktigste årsaken til dette synes å være betydningen av egen religiøsitet, som naturlig nok henger sterkt sammen med deltakelse i religiøse organisasjoner. Minoritetslever er i snitt mer religiøse enn majoritetslever, og det er først og fremst religiøse minoritetslever som deltar i religiøse organisasjoner. Blant majoritetsungdom er det imidlertid slik at personer som er lite religiøse også deltar i religiøse organisasjoner. Fjerner vi religiøsitetsvariabelen fra analysen, er deltakelsesomfanget til majoritetsgutter (men ikke jenter) lavere enn minoritetslevene. En mulig forklaring på hvorfor en del lite religiøse majoritetsungdom svarer at de deltar i religiøse organisasjoner, kan være at de deltar i aktiviteter i forbindelse med kristen konfirmasjon, hvor konfirmantenes grad av religiøsitet er svært varierende.

Analysene av deltakelse i religiøse organisasjoner viser også at de med høy sosioøkonomisk bakgrunn, som har gode karakterer og foreldre som selv er/har vært organisasjonsaktive, oftere deltar i denne typen organisasjoner. Eriksen og Frøylands studie av organiserte aktiviteter i flerkulturelle lokalsamfunn (2017), viser at deltakelse i trossamfunn er en aktivitet som familien ofte er sammen om, noe også våre tall kan gi indikasjoner på.

Når det gjelder de samfunnsretta organisasjonene er det ingen signifikante variasjoner knyttet til klassetrinn. Det er heller ingen forskjeller mellom majoritetsgutter og minoritetslever generelt. Majoritetsjenter er imidlertid overrepresentert. Geografisk er det også små variasjoner, med noe høyere deltakelse blant unge i bydel Søndre Nordstrand og noe lavere deltakelse blant unge i bydel Nordstrand. Av andre bakgrunnsvariabler er det ikke overraskende å se at de unge som deltar i samfunnsretta organisasjoner ofte kommer fra hjem hvor de ofte diskuterer politikk og samfunnsspørsmål med foreldrene, og har foreldre som er organisasjonsaktive. Ungdom som deltar i samfunnsretta organisasjoner har også ofte høy sosioøkonomisk bakgrunn og er skoleflinke (bruker mye tid på lekser og får gode karakterer).

Til sist ser vi, ikke overraskende, at minoritetslever (særlig gutter) er overrepresentert i *innvandrersamfunnsretta organisasjoner*. Utover dette er det særlig foreldres engasjement og religiøsitet som slår ut. Ungdom som er aktive i innvandrersamfunnsretta organisasjoner er ofte religiøse og de har gjerne organisasjonsaktive foreldre.

Oppsummering

I Ung i Oslo 2015 oppgir 65 prosent av ungdom som går på ungdomsskolen og på videregående skole at de er med i én eller flere organisasjoner. 41 prosent av disse er med i idretten, noe som forteller om den sterke posisjonen idretten har som fritidsarena for ungdom i dag. Minoritetsjenter er underrepresentert når vi ser på generell deltakelse i frivillige organisasjoner, men dette er først og fremst knyttet til idretten, ikke de andre organisasjonskategoriene (som hobby og fritid, religiøse, samfunnsretta og

innvandrersorganisasjoner), hvor minoritetsjenter deltar i nesten like stor grad som jenter med majoritetsbakgrunn.

Kanskje det mest overraskende resultatet er at vi ikke finner det samme skjevfordelte deltakelsesmønsteret innen andre typer frivillige organisasjoner som for idretten. For de andre organisasjonskategoriene vi opererer med har faktorer som bosted (bydel) og familiens økonomiske ressurser mindre betydning for om de unge deltar eller ei. Selv om de økonomiske skillelinjene ikke er helt visket bort, viser studien at primærsosialiseringen i hjemmet har større betydning for de forskjellene vi finner. Med andre ord har det å vokse opp med foreldre som selv er eller har vært organisasjonsaktive, og som diskuterer politikk og samfunnsspørsmål, jevnt over større betydning for unges deltakelse i organisasjoner innen både hobby- og fritid, religion-, samfunnsretta- og innvandrersorganisasjoner enn å vokse opp i et velstående hjem.

Deltakelse i politiske aktiviteter

I dette kapittelet skal vi se nærmere på Oslo-ungdoms deltakelse i ulike politiske aktiviteter. Spørsmålene i Ung i Oslo 2015 om politiske aktiviteter, er bare stilt til elever på videregående skoler – ikke ungdomsskoler. Flere av aktivitetene som inkluderes, er aldersensitive i den forstand at de er mindre vanlige for elever på ungdomsskoletrinnet (se Ødegård, 2010). Det hevdes at politisk interesse og deltakelse øke gjennom tenårene, da det krever en viss modning og kognitiv kapasitet for å forholde seg til slike spørsmål (se blant annet Chan & Clayton, 2006).

De aller fleste respondentene i Ung i Oslo har ikke stemmerett. Vi har derfor ikke mulighet til å se på valgdeltakelse blant ungdom i Oslo, som ofte blir karakterisert som en av de viktigste politiske handlinger (Esaiasson, 2003). Vi har i stedet spurt ungdom om de har deltatt i en rekke ulike aktiviteter som kan karakteriseres som politiske i den forstand at de representerer aktiviteter hvor målsettingen er å skape samfunnsendring.

I dette kapittelet presenteres det generelle bildet på deltakelse i forskjellige politiske aktiviteter blant Oslo-ungdom generelt og blant gutter og jenter. Vi ser deretter på forskjeller i deltakelse mellom majoritets- og minoritetsungdom (også fordelt på kjønn), før vi presenterer analyser av mulige deltakelsesbarrierer knyttet til bydelsforskjeller, familiens sosioøkonomiske ressurser og primærsosialisering.

Deltakelse blant gutter og jenter

I Ung i Oslo-undersøkelsen 2015 ble elever på videregående skole forelagt en liste over ulike typer aktiviteter som kan karakteriseres som politiske, og ble bedt om å svare på om de hadde deltatt i noen av disse. Svarlisten inneholdt 9 typer aktiviteter. Spørsmålene er delvis konstruert med utgangspunkt i internasjonalt utprøvde spørsmålsbatterier, og er også tidligere prøvd ut i en norsk kontekst (se Ødegård, 2010). Vi har videre samlet de ulike aktivitetene innenfor tre ulike typer kategorier: tradisjonell deltagelse,

enkeltsaksorientert deltagelse og sivil ulydighet (se kapittel 2 for mer informasjon om hvordan vi har målt politisk deltakelse).

Som nevnt tidligere er det to ting som er verdt å bemerke ved spørsmålsformuleringen: For det første lå det ikke inne noen tidsbegrensning, slik at unge kan i teorien svare at de har vært aktive dersom de har deltatt som barn sammen med sine foreldre i for eksempel en politisk markering. Dermed kan vi ikke med sikkerhet vite om svarene gjenspeiler dagens aktivitetsmønstre. For det andre kan sosiale medier gjøre at flere av aktivitetene i praksis kan gjennomføres online – fra ungdomsrommet. Man kan reise spørsmål ved hvor politisk aktive ungdom som bare har deltatt i en underskriftsaksjon på sosiale medier faktisk er. Dette er viktig å ha med seg, særlig i tolkningen av det som vi har betegnet som *enkeltsaksorientert* deltagelse.

Tabell 6 viser andelen elever på videregående skole som svarte at de har deltatt i de ulike politiske aktivitetene samlet – og fordelt etter kjønn. I tillegg viser tabellen andelen som har deltatt i henholdsvis én, to eller alle tre typer aktiviteter. Det er viktig å bemerke at det var mulig å krysse av for flere aktiviteter, slik at de enkelte prosentallene summeres til mer enn totaltallene.

Tabell 6. Andelen 16-19 åringer (VGS) som har deltatt politiske aktiviteter. Prosent.

	Totalt	Gutter	Jenter	Sig.
Tradisjonell deltagelse	19,1	17,1	20,6	*
Ungdomsparti	12,0	10,2	13,2	*
Annen politisk organisasjon	8,3	6,7	9,5	**
Ungdomsråd, ungdommens kommunestyre, e.l.	8,9	9,1	8,8	
Enkeltsaksorientert deltagelse	40,8	33,6	47,0	***
Underskriftsaksjon	30,6	22,7	37,6	***
Politisk markering (folkemøte, demo, e.l.)	19,3	13,6	24,1	***
Boikottet produkter/firmaer	18,8	17,4	20,1	
Sivil ulydighet	6,3	7,5	5,1	*
Skrevet politiske slagord på vegger e.l.	4,2	4,3	3,8	
Ulovlige aksjoner	3,6	4,8	2,4	***
Én aktivitetsform	31,1	26,8	34,5	***
To aktivitetsformer	12,4	9,9	14,8	**
Tre aktivitetsformer	3,4	3,9	2,8	
Totalt	46,9	40,6	52,2	***

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***= $p \leq 0.001$, **= $p \leq 0.01$, *= $p \leq 0.05$.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=2638.

Tabellen viser at 47 prosent av unge som går på videregående skole i Oslo har deltatt i én eller flere av de åtte aktivitetene de fikk angitt i spørreskjemaet. Det er særlig aktiviteter innenfor enkeltsaksorientert deltagelse som tiltrekker

seg unge (41 prosent). Den mest populære aktiviteten er – kanskje ikke overraskende – underskriftsaksjoner, som 31 prosent oppgir å ha deltatt på. Dette er også den aktiviteten som er enklest å ta del i, da slike aktiviteter ofte gjennomføres via sosiale medier. Men vi ser også at nesten 20 prosent har deltatt på en politisk markering, og like mange svarer at de har boikottet produkter eller firmaer. Når det gjelder politiske markeringer, er det tydeliggjort i undersøkelsen at det er snakk om offline aktivitet, som deltakelse på folkemøter, demonstrasjonstog eller lignende.

Til sammen 19 prosent svarer at de har deltatt i en eller flere tradisjonelle aktiviteter. 12 prosent svarer at de er eller har vært aktiv i et ungdomsparti, mens 8 prosent har vært med i en annen politisk organisasjon. 9 prosent er med eller har vært med i barne- og ungdomsråd, hvilket må sies å være et høyt tall. Dette kan ha sammenheng med at det i Oslo finnes lokale barne- og ungdomsråd i hver bydel, som videre er representerte i et sentralt barne- og ungdomsråd. I de lokale ungdomsrådene sitter representanter mellom 12 og 18 år. Disse er valgt gjennom skolen, fritidsklubben og organisasjoner og skal representere ungdom i bydelen²⁵.

De aktivitetene som er minst utbredt er naturlig nok de mest ekstreme og ulovlige deltakelsesformene. Om lag seks prosent av unge i Oslo svarer at de har deltatt i sivil ulydighet. Fire prosent har skrevet politiske slagord eller meningsyttringer på vegger, og like mange har deltatt i ulovlige aksjoner.

Flertallet av ungdommene, 31 prosent, svarer at de har deltatt i én av de tre aktivitetskategoriene (enten tradisjonell, enkeltsaksorientert eller sivil ulydighet). 12 prosent svarer at de har deltatt i to aktivitetsformer, mens 3 prosent har deltatt i alle tre aktivitetsformer.

Valgstatistikken presentert i kapittel 3 viser at det har skjedd en endring de senere år hvor unge kvinner i dag deltar ved offentlige valg i større grad enn unge menn. Dette er en endring som har skjedd de senere år (Bergh, 2015). Er dette et mønster vi gjenfinner når vi ser på unges politiske deltakelse i de politiske aktivitetstypene vi baserer våre analyser på? Samlet viser Tabell 6 at langt flere jenter (52 prosent) enn gutter (41 prosent) oppgir at de har deltatt i minst én politisk aktivitet. Kjønnsforskjellene er først og fremst stor innenfor enkeltsaksorientert deltakelse, som er den deltakelsesformen som gjerne krever minst innsats for å delta i. 47 prosent av jentene svarer at de har deltatt i en underskriftsaksjon, en politisk markering eller boikottet produkter eller firmaer, mot 34 prosent av guttene

Kjønnsforskjellene er mindre innenfor tradisjonelle politiske aktiviteter, men også her har flere jenter (21 prosent) enn gutter (17 prosent) deltatt. Jenter har oftere enn gutter deltatt i politiske partier eller andre politiske organisasjoner, mens like mange gutter som jenter har deltatt i ungdomsråd.

---

25. Se nettsiden for barne- og ungdomsrådet i Oslo: http://ungmed.unginfo.oslo.no/?post_type=ungraad&p=15

For sivil ulydighet er kjønnsforskjellen også små, men motsatt med hensyn til kjønnsforskjeller. Mens 8 prosent av guttene svarer at de har deltatt i slike aktiviteter er andelen jenter 5 prosent av jentene. Forskjellen er størst for deltakelse i ulovlige aksjoner og noe mindre for å ha skrevet politiske meningsytringer på vegger.

Til slutt viser tabellen at de overordnede kjønnsforskjellene reduseres når vi ser på antall deltakelsesformer. Langt flere jenter (35 prosent) enn gutter (27 prosent) har deltatt i én deltakelsesform, mens omtrent like mange gutter og jenter har deltatt i alle tre aktivitetsformer. Samlet sett kan det derfor se ut til at flere jenter enn gutter deltar «litt», mens kjønnsforskjellene er så godt som visket bort blant de aller mest aktive.

Materialet tyder videre på at det ikke er aldersforskjeller i deltakelse mellom de ulike klassetrinnene på videregående skole (tall ikke vist), og vi går derfor ikke inn på dette.

Politisk deltagelse blant gutter og jenter med og uten minoritetsbakgrunn

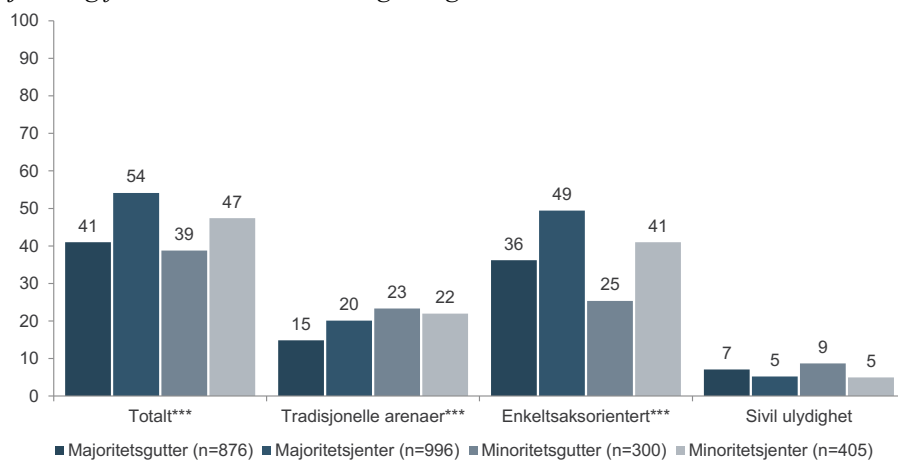
Som vi var inne på i kapittel 1, har det vært skrevet mye om innvandrerbefolkningens lave deltagelse i valg (se blant annet Bjørklund & Bergh, 2013). Dette gjelder også unge med innvandrerbakgrunn (se Bergh, 2016). De færreste av respondentene i Ung i Oslo hadde på gjennomføringstidspunktet i 2015 hatt muligheten til å stemme i valg²⁶, og spørsmålet vi her reiser er hvordan deltakelsesmønsteret slår ut henholdsvis mellom gutter og jenter med og uten minoritetsbakgrunn. Figur 11 viser andelen som har deltatt i ulike politiske aktivitetskategorier fordelt etter innvandrerbakgrunn og kjønn.

---

26. Undersøkelsen ble gjennomført før kommune- og fylkestingsvalget. Forrige valg var dermed Stortingsvalget i 2013, og da hadde de færreste respondentene stemmerett.

Figur 11. Andelen 16-19 åringer som er politisk aktiv etter aktivitetskategori, kjønn og foreldrenes innvandringsbakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***= $p \leq 0.001$, **= $p \leq 0.01$, *= $p \leq 0.05$.

NOTE: Vektet etter klasstrinn. N=2577.

Samlet viser Figur 11 at det er majoritetsjentene som i størst grad framstår som politisk aktive. Hele 54 prosent har deltatt i en eller flere av aktivitetene. I motsetning til hva vi kunne forvente, sett i lys av minoritetsjentes underrepresentasjon i idrettsdeltakelse (Ødegård m.fl., 2016b) og andre frivillige organisasjoner (Friberg, 2005), så deltar minoritetsjentene i større grad enn både majoritets- og minoritetsguttene i politiske aktiviteter. 47 prosent har deltatt i minst en av aktivitetene, mot 39 prosent av minoritets- og 41 prosent av majoritetsguttene. Samlet sett er det altså liten forskjell mellom majoritets- og minoritetsgutter. At hovedforskjellene samlet sett går mellom gutter og jenter, og ikke mellom majoritet og minoritet, er oppsiktsvekkende. Det gir et langt mer positivt bilde av minoritetsbefolkningens politiske engasjement enn det som tidligere er blitt vist. Men samtidig understreker resultatene – i likhet med resultatene fra valgdeltakelse – at det er et tydelig gap i deltakelse mellom kjønnene, hvor jentene er mer aktive enn guttene.

Når vi ser på de ulike aktivitetskategoriene, trer et interessant bilde fram. Minoritetsungdom i Oslo, både gutter (23 prosent) og jenter (22 prosent), deltar i like stor grad som majoritetsjenter (20 prosent) på de tradisjonelle arenaene. Majoritetsguttene (15 prosent) er minst inkludert i de mer organiserte politiske arenaene. Ser vi på enkeltaktiviteter innenfor kategorien tradisjonelle aktiviteter (ikke vist her), er det særlig i ungdomspartiene og ungdomsrådene hvor minoritetsungdom er mer aktive enn majoritetsgutter. Dette er de aktivitetene som er tettest knyttet opp mot det etablerte politiske maktapparatet i lokaldemokratiet.

Mønsteret er noe annerledes for enkeltaksorientert deltakelse. Her er det jentene som rår, både de med minst én forelder født i Norge (49 prosent) og

de med to utenlandsfødte foreldre (41 prosent). Majoritetsguttene (36 prosent) er bedre representert innenfor denne type aktiviteter, mens det er minoritetsguttene som i minst grad er med i enkeltsaksorientert deltagelse (25 prosent).

Sivil ulydighet er en marginal aktivitet, og det er ikke så mange unge som tiltrekkes av denne type aktiviteter. Som vi alt har sett i Tabell 6, er dette en aktivitet som er vanligere blant gutter enn blant jenter, og i Figur 11 kan det se ut som om det er noe flere minoritetsgutter (9 prosent) enn majoritetsgutter (7 prosent) som velger denne uttrykksformen. Forskjellene er imidlertid ikke statistisk signifikante, noe som betyr at tallene er forbundet med for stor usikkerhet til at man kan fastslå et slikt mønster.

Oppsummert viser analysene at det er relativt sett små forskjeller mellom minoritets- og majoritetsungdom når det gjelder deltakelse i politiske aktiviteter. Skillelinjene går heller mellom gutter og jenter – og hvor det er jenter som framstår som mer aktive både i enkeltsaksorienterte og tradisjonelle aktiviteter. Majoritetsjenter synes å være noe mer aktive enn minoritetsjenter, men dette kan spesifikt knyttes til enkeltsaksorientert deltagelse – ikke aktiviteter som å være med i et politisk ungdomsparti, andre politiske organisasjoner og ungdomsråd. Dette er et mønster som bryter med hva vi kunne forventet, gitt tidligere forskning som peker på minoriteters lave deltagelse i frivillige organisasjoner og valg. Å ha to utenlandsfødte foreldre er med andre ord ikke en åpenbar barriere for Oslo-ungdoms politiske deltagelse.

Videre skal vi se nærmere på andre faktorer som har vist seg å påvirke borgernes samfunnsengasjement og deltagelse, nemlig bosted, sosioøkonomiske familieressurser og primærsosialisering.

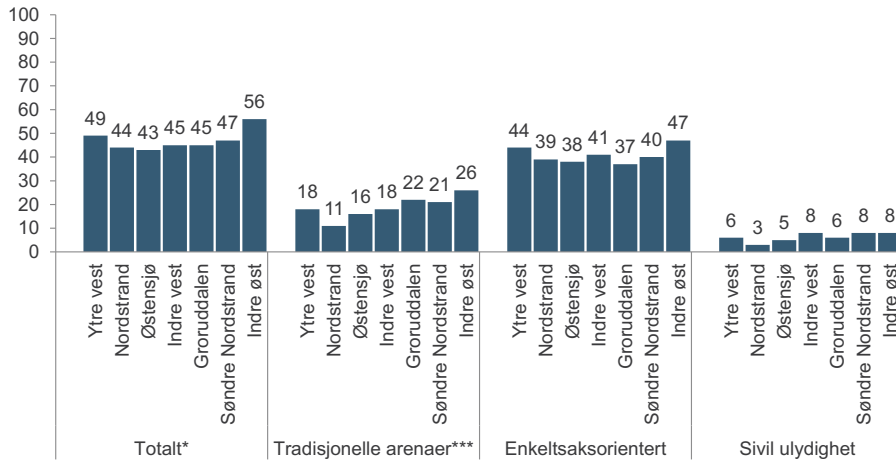
Deltakelsesbarrierer og betingelser for politisk aktivitet

I kapitlets siste del skal vi se både på kontekstuelle og individuelle betingelser for deltagelse – eller fravær av deltagelse – relatert til bydelsforskjeller, sosioøkonomiske forhold, andre familieressurser og unges egne skoleressurser.

Bydelsforskjeller

Som tidligere nevnt, er Oslos bydeler preget av stor ulikhet i befolkningen når det kommer til ressurser som utdanning og økonomi. Som vi så i kapittel 4, var det klart øst–vest-skilte for ungdoms deltagelse i idretten, mens dette skillet var mindre tydelig for deltagelse i de andre organisasjonskategoriene. Spørsmålet vi reiser her er hvilken rolle bosted spiller for om unge har deltatt i politiske aktiviteter? Figur 12 viser andelen ungdom i de ulike bydelene og bydelsgruppene som oppgir at de er eller har vært politisk aktive.

Figur 12. Andel 16-19 åringer som har deltatt i politisk aktivitet etter aktivitetskategori og bydel/bydelsgruppe. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=2500.

Sig. ***= $p \leq 0.001$, **= $p \leq 0.01$, *= $p \leq 0.05$.

Figuren viser at bosted totalt sett har mindre betydning for unges politiske deltagelse enn det har på organisasjonsdeltagelse generelt (se kapittel 4). I stedet for et mer tradisjonelt øst–vest-skillen, ser vi at det faktisk er unge bosatt i indre øst (bydelene Grünerløkka, Sagene og Gamle Oslo) som framstår som mest politisk aktive. Mens deltakelsen i de andre delene av byen varierer mellom 43 (Østsjø) og 49 prosent (Ytre vest), oppgir 56 prosent av ungdommene bosatt i bydelene i Oslos indre øst at de har deltatt i minst én politisk aktivitet.

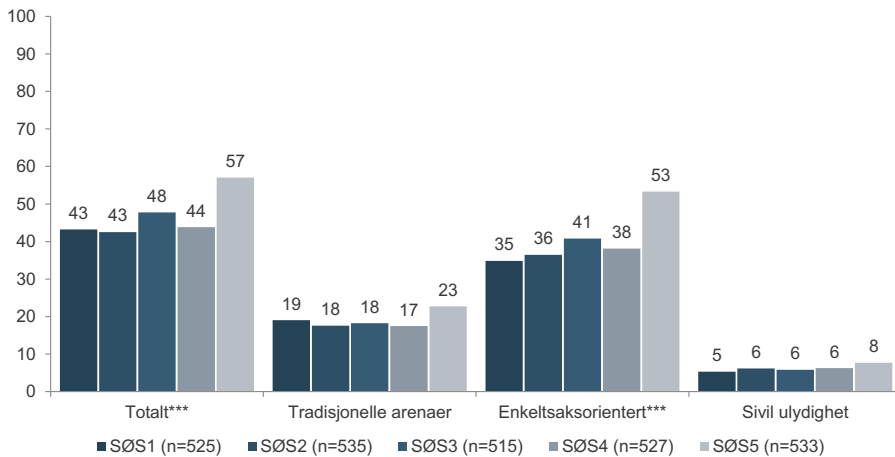
Ungdom i indre øst deltar mest både i tradisjonell (26 prosent) og i enkeltaksorienterte aktiviteter (47 prosent). Interessant nok ser vi at andelen som deltar på tradisjonelle arenaer (ungdomsparti, andre politiske organisasjoner og ungdomsråd) jevnt over er høy i områder med sosioøkonomiske utfordringer og høye innvanderandeler (Groruddalen og Søndre Nordstrand), mens deltakelsen er særlig lav blant unge bosatt på Nordstrand (11 prosent), en bydel med lav innvanderandel (Ødegård m.fl., 2016: 52).

Når det gjelder enkeltaksorienterte aktiviteter, ser vi at deltakelsen fordeler seg jevnere på de ulike bydelene (den samlede variasjonen er signifikant kun på 0,1-nivået). Med unntak av indre øst, viser analysene at unge i vestlige bydelene deltar i like stor grad som unge i andre bydelene. Det er heller ikke signifikante variasjoner knyttet til bosted og deltakelse i sivil ulydighet. Her er andelen som har deltatt høyest i indre vest og øst og i bydel Søndre Nordstrand (8 prosent), mens andelen er lavest i Nordstrand bydel (3 prosent).

Sosioøkonomisk familiebakgrunn

I denne delen skal vi se på hvordan deltakelse i politiske aktiviteter fordeler seg på ungdom med ulike sosioøkonomiske familieressurser. Vi velger tilsvarende modell som vi gjorde i analysen av unges organisasjonsdeltakelse i kapittel 4, har vi fordelt elevmassen som besvarte spørsmål om politisk deltakelse (VGS) inn i fem numerisk like store grupper (kvintiler), benevnt som «SØS1»–«SØS5», hvor SØS5 er de som har flest slike ressurser. Figur 13 viser andelen unge som har deltatt i politisk aktiviteter etter hvilken sosioøkonomiske gruppe de tilhører.

Figur 13. Andelen 16-19 åringer som har deltatt i politisk aktivitet etter aktivitetskategori og sosioøkonomisk familiebakgrunn. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=2635.

Sig. ***=p≤0.001, **=p≤0.01, *=p≤0.05.

Selv om det jevnt over er en overvekt av unge politisk aktive fra den aller høyeste sosioøkonomiske gruppen (57 prosent totalt), viser Figur 13 at sosioøkonomiske ressurser i familien, i likhet med bosted, samlet sett har mindre betydning for unges politiske deltakelse enn for organisasjonsdeltakelse, vist i kapittel 4. Dersom vi ser bort fra den øverste sosioøkonomiske gruppen, er det liten variasjon i deltagelse mellom de med færrest ressurser (SØS1) og elever i de midtre gruppene (SØS2–SØS4) (43–48 prosent totalt). Dette mønsteret gjelder for alle former for politisk deltakelse, både tradisjonell, enkeltsaksorientert og sivil ulydighet. Elever i den øverste kvintilen (SØS5) deltar mer enn andre i alle deltakelsesformene, både tradisjonelle arenaer (23 prosent), enkeltsaksorienterte aktiviteter (53 prosent) og sivil ulydighet (8 prosent). For de fire andre inntektsgruppene (SØS1–SØS4) er det lite variasjon på alle deltakelsesarenaer. Vi kunne tenke oss at sivil ulydighet ville hatt en motsatt profil, hvor de med svakeste

ressurser ville se dette som en kanal for å uttrykke en motstand mot etablerte politiske kanaler. Vi finner imidlertid ikke en slik sosial skjevfordelt tendens i dette materialet.

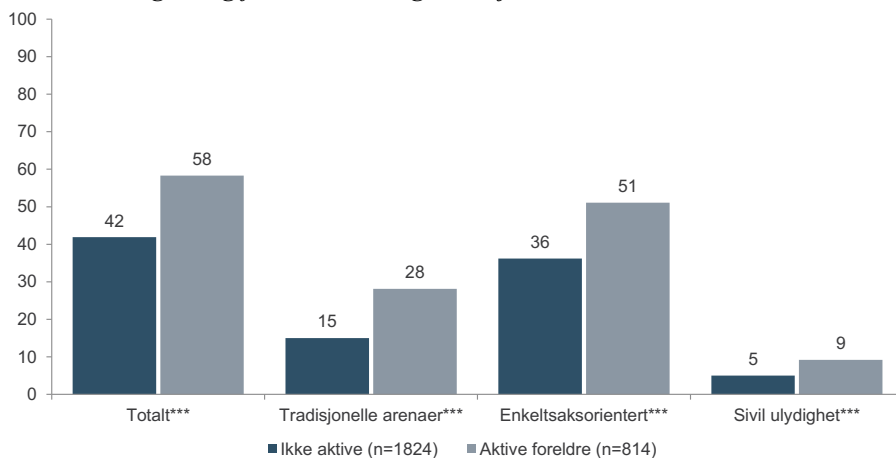
Samlet sett tyder altså disse tallene på at, sett bort fra den øverste kvintilen (de 20 prosent med mest sosioøkonomisk ressurser), er politisk deltakelse blant elever i videregående skoler i Oslo relativt jevnt fordelt på tvers av sosioøkonomiske familieressurser.

Primærsosialisering

En annen familieressurs som kan tenkes å ha betydning når det gjelder ungdoms politisk deltakelse, er foreldres egne organisasjonsaktiviteter og vilje til å diskutere politikk og samfunnsspørsmål med sine barn. Det er kanskje innlysende at politiske samtaler vil ha en effekt på unges politiske deltakelsemønstre, mens organisasjonsdeltakelse kanskje ikke vil ha like stor betydning. Samtidig kan kanskje foreldrenes organisasjonsdeltakelse fortelle noe om en familiekultur der man er opptatt av å delta i samfunnet – som også gir seg utslag på ulike politiske aktiviteter. Her spør vi derfor om det er slik at ungdom som vokser opp i familier som scorer høyt på disse indikatorene har større sannsynlighet for å være politisk aktiv? Som vi var inne på i kapittel 1 har tidligere forskning dokumentert at unge som vokser opp med politiske samtaler i hjemmet (Sivesind og Ødegård, 2003), samt foreldre som bruker stemmeretten sin (Bhatti og Hansen, 2010) også større sannsynlighet for bli politisk bevisste og engasjerte.

Figur 14 viser sammenhengen mellom unges politiske aktivitetsmønstre og foreldrenes deltakelse i frivillig organisasjonsdeltakelse.

Figur 14. Andelen 16-19 åringer som har deltatt i politisk aktivitet etter aktivitetskategori og foreldrenes organisasjonsdeltakelse. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=2638.

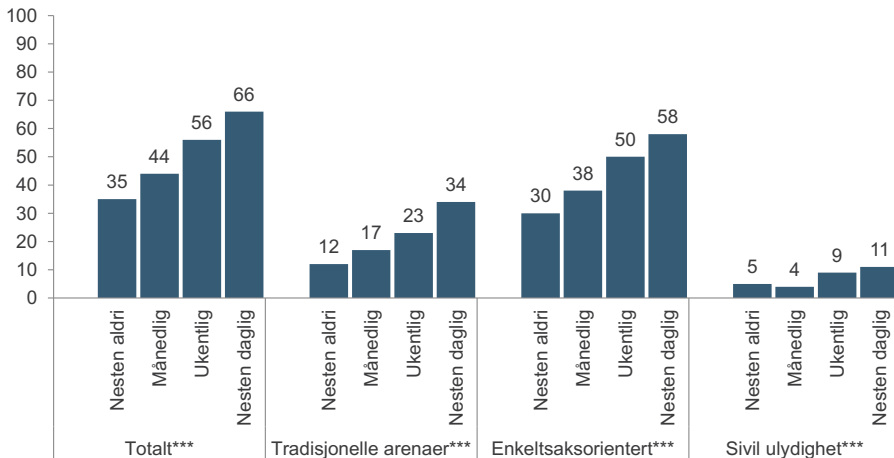
Sig. ***=p≤0.001, **=p≤0.01, *=p≤0.05.

Figuren viser et tydelig mønster: De unge som vokser opp i familier der foreldrene i dag eller tidligere har vært aktive i frivillige organisasjoner, lag eller foreninger, har langt større sannsynlighet for å være politisk aktive enn unge uten organisasjonsaktive foreldre. Samlet sett har 58 prosent av unge med organisasjonsaktive foreldre deltatt i en politisk aktivitet, mens andelen aktive blant unge uten organisasjonsaktive foreldre er 42 prosent.

Andelen unge som har deltatt i tradisjonelle politiske aktiviteter eller sivil ulydighet er nesten dobbelt så høy blant unge med organisasjonsaktive foreldre enn blant unge uten (hhv 28 mot 15, og 9 mot 5 prosent). Generelt har flere unge deltatt i enkeltsaksorienterte aktiviteter, men også her er betydningen av å ha foreldre som har vært organisasjonsaktive stor (51 mot 36 prosent).

Det andre målet på det som kan anses som en samfunnsretta familiekultur, er hvor ofte ungdommene diskuterer politikk og samfunnsspørsmål med foreldrene sine. Når vi ser hvordan foreningsdeltagelsen til foreldre slo ut for ungdommens politiske engasjement, vil det ikke være overraskende om det å samtale om politikk og samfunnsspørsmål med sine foreldre også har stor betydning. I Figur 15 ser vi på hvordan politisk aktivitet blant unge påvirkes av slike samtaler i familien.

Figur 15. Andelen 16-19 åringer som er politisk aktive etter aktivitetskategori og politiske samtaler med foreldre. Prosent.

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***= $p \leq 0.001$, **= $p \leq 0.01$, *= $p \leq 0.05$.

NOTE: Vektet etter klassetrinn. N=2602.

Figuren viser at politiske diskusjoner med foreldrene slår enda kraftigere ut enn foreldres foreningsdeltagelse på de unges politiske deltakelse, og forskjellene er store for samtlige aktivitetskategorier. Mens 66 prosent av unge som nesten daglig samtaler om politikk og samfunnsspørsmål med sine

foreldre har deltatt i en politisk aktivitet, er det til sammenligning bare 35 prosent blant de som nesten aldri har slike samtaler som har deltatt.

Innenfor tradisjonelle politiske aktiviteter er det nesten tre ganger så høy deltagelse blant dem som samtaler mest (34 prosent) som dem som samtaler minst (12 prosent) om politikk og samfunnsspørsmål med foreldrene sine. Innenfor enkeltsaksorienterte aktiviteter er det omlag dobbelt så høy deltagelse blant de som samtaler mest, som blant dem som samtaler minst (58 mot 30 prosent).

Forskjellen er like stor for sivil ulydighet, men her går skillet mellom de som aldri eller månedlig snakker med foreldrene om politikk og samfunnsspørsmål – og de som oppgir at de har slike samtaler ukentlig og nesten daglig. Unge som snakker ofte med sine foreldre om samfunnsaktuelle tema, er også mer tilbøyelige til å utføre sivil ulydighet enn de som aldri eller sjelden har slike samtaler med foreldrene. Dette kan gi indikasjoner på at sivil ulydighet er noe mer enn «pøbelstreker», og knyttet opp mot et politisk engasjement.

Samlet sett tyder altså datamaterialet på at en samfunnsorientert familiekultur hvor foreldrene er aktive i lag og foreninger – og samtalene rundt middagsbordet også dreier seg om samfunnsaktuelle tema – har større betydning for unges politiske engasjement og deltakelse enn det sosioøkonomisk bakgrunn har. Dette forteller noe om den styrken som ligger i den politiske primærsosialiseringen.

Hva er viktigst?

Hittil har vi sett på enkle bivariate sammenhenger mellom politisk deltakelse og ulike bakgrunnskjenetegn. Men hvilke kjenetegn er viktigst når vi ser dem i sammenheng? Som i forrige kapittel om organisasjonsdeltakelse har vi gjennomført multivariate regresjonsanalyser av sannsynligheten for unges deltakelse i ulike former for politiske aktiviteter – når alle bakgrunnskjenetegn ses i sammenheng. Modellene er like som i kapittel 4, altså inkluderer vi alle variablene som har vært gjennomgått i kapittelet i tillegg til å kontrollere for religiøsitet, tid foran skjerm utenom skoletid, tid brukt på lekser og gjennomsnittskarakter. Resultatene er oppsummert i Tabell 7.

Tabell 7. Deltakelse i politiske aktiviteter blant elever på videregående skole i Oslo. Logistisk regresjonsanalyse. Odds.

	Politisk deltakelse samlet	Tradisjonell deltakelse	Enkeltsaksorientert deltakelse	Sivil ulydighet
VG3 (referanse)				
VG2	0.835	0.888	0.813	1.419
VG1	1.076	1.194	1.002	1.501
Minoritetsjenter (referanse)				
Majoritetsgutter	0.667**	0.583**	0.693*	1.685
Majoritetsjenter	1.180	0.936	1.186	1.343
Minoritetsgutter	0.724*	1.125	0.517***	2.421**
Ytre vest (referanse)				
Nordstrand	0.914	0.639*	0.939	0.517
Østingsjø	0.909	1.071	0.911	1.006
Indre vest	0.900	1.123	0.924	1.332
Grovdalen	1.075	1.460*	1.050	1.059
Søndre Nordstrand	1.105	1.301	1.128	1.282
Indre øst	1.658**	1.852***	1.530**	1.561
Sosioøkonomisk bakgrunn (1-5)	1.002	1.059	0.995	1.095
Diskuterer politikk med foreldre (1-4)	1.445***	1.489***	1.397***	1.413***
Foreldre aktive	1.720***	2.064***	1.591***	1.779***
Religionens betydning (1-3)	0.978	0.923	0.941	1.025
Tid brukt til lekser (1-6)	1.000	1.025	1.001	0.954
Skjermtid samlet (1-6)	1.015	0.994	1.032	0.981
Karakterer (1-6)	1.202***	1.004	1.290***	0.939
Konstant	0.204	0.061	0.153	0.011
r ²	0.072	0.073	0.079	0.052
n	2517	2518	2518	2518

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***=p≤0.001, **=p≤0.01, *=p≤0.05.

NOTE: Avhengig variabel er politisk deltakelse (=1). Vektet etter klassetrinn.

Alt i alt holder de fleste variasjonene vi så i de bivariate analysene seg når vi ser alle variablene under ett. Det er ingen signifikante variasjoner knyttet til klassetrinn. Majoritetsgutter er underrepresentert på alle områder, bortsett fra deltagelse i sivil ulydighet. Minoritetsgutter er underrepresentert på enkeltsaksorientert deltakelse, men overrepresentert blant de som oppgir at de har deltatt i sivil ulydighet. Det er ingen signifikante forskjeller mellom majoritets- og minoritetsjenter. Den bivariate analysen tidligere i kapittelet viste at majoritetsjenter deltok mer enn minoritetsjenter samlet sett, men denne forskjellen forsvinner altså når det justeres for andre faktorer. En mulig årsak til dette kan være at majoritetsjenter i snitt har mer engasjerte foreldre enn det minoritetsjenter har, og at når dette holdes konstant forsvinner forskjellen. Samlet sett ser vi dermed et mønster der jenter generelt deltar mest i politiske aktiviteter, etterfulgt av minoritetsgutter – og med majoritetsguttene på bunn.

Når det gjelder bosted, er det – med unntak av sivil ulydighet – et gjennomgående trekk at unge bosatt i indre øst (bydelene Grünerløkka, Sagene og Gamle Oslo) er de mest politisk aktive. Utover dette ser vi at unge

bosatt i Groruddalen, sammen med ungdommen bosatt i indre øst, oftere deltar i tradisjonelle aktiviteter, mens unge bosatt i bydel Nordstrand er de som i minst grad deltar i disse tradisjonelle aktiviteter. Til sammenligning så vi i forrige kapittel at idrettsdeltagelsen er svært høy i bydel Nordstrand.

Som vi også fant i de bivariate analysene, kommer det frem av den samlede analysen at sosioøkonomisk bakgrunn har mindre betydning for unges deltakelse i politiske aktiviteter enn for foreningsdeltakelse. En samfunnsretta familiekultur, eller primærsosialisering, har derimot en sterk betydning. De som har organisasjonsaktive foreldre og som ofte diskuterer politikk og samfunnsspørsmål med foreldrene sine, har – alt annet likt – langt større sannsynlighet for å være politisk aktive enn det andre har. Betydningen er særlig stor når det gjelder deltakelse på tradisjonelle arenaer (ungdomspartier, andre politiske organisasjoner og ungdomsråd).

Kontrollvariablene vi la til har generelt liten betydning for politisk deltakelse. Unntaket er enkeltsaksorientert deltakelse, som henger sammen med gjennomsnittskaraktter. Jo høyere karakternivå, jo mer sannsynlig er det at unge deltar i enkeltsaksorienterte politiske aktiviteter.

Samlet sett tyder analysene i dette kapitlet på at skjevheter i politisk deltakelse knyttet til innvandrerbakgrunn er begrenset. Snarere er det en tydelig kjønnskjevhet, ved at jenter deltar mer enn gutter. I motsetning til hva man kunne ha antatt, viser også analysene at sosioøkonomiske ressurser ikke har noen stor betydning, men at skjevheter i politisk deltakelse først og fremst kan knyttes til om unge kommer fra organisasjonsaktive og diskusjonsvillige familier eller ikke.

Oppsummering

Nesten halvparten av Oslo-ungdom på videregående trinn har deltatt i én eller flere politiske aktiviteter (47 prosent). Den mest vanlige aktivitetstypene er enkeltsaksorientert deltakelse (deltatt i en demonstrasjon, underskriftsaksjon eller boikottet produkter/firmaer). 20 prosent har deltatt i en eller flere tradisjonelle aktiviteter (deltatt i et ungdomsparti, andre politiske organisasjoner eller ungdomsråd), mens 6 prosent har deltatt i sivil ulydighet (skrevet politiske slagord på veggene, deltatt i ulovlige aksjoner).

Jenter generelt deltar i større grad enn gutter i politiske aktiviteter generelt (52 prosent jenter mot 41 prosent gutter). Dette gjelder også jenter med minoritetsbakgrunn. Ser vi på de ulike aktivitetstypene er det særlig i enkeltsaksorienterte aktiviteter hvor det er en overvekt av jenter. Denne aktiviteten tiltrekker seg særlig majoritetsjenter (49 prosent), men også minoritetsjenter deltar i større grad enn gutter (41 prosent).

For tradisjonelle politiske aktivitetene er det særlig majoritetsguttene som skiller seg ut med lavere deltakelse enn andre. Majoritetsjenter og minoritetsungdom generelt deltar mer i tradisjonelle politiske aktiviteter enn

majoritetsguttene. Gutter er imidlertid noe overrepresentert når det gjelder sivil ulydighet, men her er både antallet og variasjonene små.

Videre viser analysene at sosioøkonomiske ressurser i familien har begrenset betydning for om ungdom på videregående skole deltar i politiske aktiviteter eller ikke. Unntaket er for den femdelen av ungdommene med flest sosioøkonomiske ressurser. Blant disse er det en større andel som deltar i enkeltsaksorienterte aktiviteter. For tradisjonell politisk deltagelse er det ingen variasjon knyttet til sosioøkonomiske familieressurser når det kontrolleres for andre forhold. Den begrensede betydningen av sosioøkonomiske ressurser viser seg også ved at politisk deltagelse synes å være høyest blant ungdom bosatt i indre øst (Grünerløkka, Sagene og Gamle Oslo). Dette er bydeler som har en høy andel unge som vokser opp i familier med lave sosioøkonomiske ressurser (se blant annet Ødegård m.fl., 2016b). Vi ser videre at deltagelsen er høy også i andre østlige områder i byen. Det er med andre ord ikke slik at unge bosatt i bydeler med høy sosioøkonomisk status oftere er politisk aktive. Det som i størst grad påvirker om unge er politisk aktive eller ei er primærsosialisering i familien. Å vokse opp med organisasjonsaktive foreldre, og det å snakke med sine foreldre om samfunnsaktuelle temaer, øker sannsynligheten for å være politisk aktiv.

Sammenheng mellom organisasjonsdeltakelse og politisk mobilisering?

I de to foregående kapitlene har vi sett på unges deltakelsesmønster innenfor et knippe frivillige organisasjoner og spesifikke politiske aktiviteter hvor hensikten er å påvirke samfunnet. På bakgrunn av disse to foregående kapitlene, reiser vi her spørsmålet om det er en sammenheng mellom frivillig organisasjonsdeltakelse og politiske aktiviteter blant unge i Oslo²⁷. Med dette setter vi spørsmålsteget ved den «etablerte sannheten» om at frivillige organisasjoner fungerer som «skoler i demokrati» (De Tocqueville, 2000 [1835]). Som vi var inne på i rapportens innledende kapittel, er det en faglig debatt om det er en slik sammenheng

Det er flere forhold ved en eventuell slik sammenhengen vi skal se nærmere på i dette kapitlet. *For det første* tar vi høyde for at det finnes mange ulike typer frivillige organisasjoner for ungdom, og at sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og politisk deltakelse vil variere mellom organisasjonstyper. Et relevant skille går, som vi tidligere har vært inne på, mellom *samfunnsretta* og *medlemsretta* organisasjoner på den ene siden, og *konflikt-* eller *konsensusorienterte* på den andre (se bl.a. Wollebæk & Selle, 2002). Det er naturlig å anta at organisasjoner med en samfunnsretta dagsorden og krav om forandring (som for eksempel Amnesty) har flere politisk aktive medlemmer enn organisasjoner som har til oppgave å gi aktivitetstilbud til egne medlemmer (som for eksempel musikkorpene). Samtidig kan man tenke seg at det å ta del i en organisasjons interdemokratiske struktur i seg selv vil ha en demokratiskerende effekt. Det å inneha rettigheter og plikter som medlem, stemme på årsmøter, være tillitsvalgt, søke kommunen om penger, organisere aktiviteter, delta i meningsbærende fellesskaper gjennom treninger og dugnader i idrettslaget–

---

27. Kapitlet bygger i hovedsak på en engelskspråklig forskningsartikkel, som er under utarbeidelse av forfatterne (Ødegård & Fladmoe, 2016).

vil kunne tjene som mobiliseringsfaktor for videre politisk engasjement, selv i mindre samfunnsretta organisasjoner. Det er derfor interessant å se om vi finner forskjeller mellom ulike typer av organisasjoner og deres koblinger til politisk aktivitet.

For det andre kan sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og politisk deltakelse være forskjellig for ulike typer politiske aktiviteter. De politiske aktivitetskategoriene som studeres i dette kapittelet, de tradisjonelle- og enkeltsaksorienterte aktivitetene (den mindre omfattende kategorien sivil ulydighet er ikke med i disse analysene), er forskjellige både i uttrykksformer, hvordan man involveres, forpliktelsen ved å være involvert og arbeidsmengde ved å delta. Terskelen for å delta er lavere i enkeltsaksorienterte aktiviteter enn i tradisjonelle aktiviteter, og en sammenheng mellom deltakelse i frivillige organisasjoner og enkeltsaksdeltakelse, trenger ikke fortelle så mye om organisasjonens demokratiserende rolle. Det å ha deltatt i en underskriftsaksjon en eller annen gang, er ikke nødvendigvis et godt mål på en politisk engasjert ungdom. Men det kan fortelle noe om at organisasjonsdeltakelse bidrar til å utvide unges nettverksressurser, som øker sannsynligheten for å delta på ulike samfunnsarenaer (Putnam 2000; Granovetter 1973). Dersom vi finner en sammenheng mellom deltakelse i frivillige organisasjoner og deltakelse i tradisjonelle aktiviteter kan det tenkes at det ikke nødvendigvis er den politiske erfaringen man får gjennom organisasjonen som slår inn, men det indre liv i mer medlemsorienterte frivillige organisasjoner som er gjenkjennbart også for deltakelse i politiske partier, andre politiske organisasjoner og ungdomsråd.

For det tredje kan det tenkes at deltakelse frivillige organisasjoner kan ha ulik betydning for ulike grupper ungdom når det kommer til politisk mobilisering. I kapittel 1 presenterte vi forskning som viser at innvandrerbefolkningen er underrepresentert i både frivillige organisasjoner (Eimhjellen & Segard, 2010; Wollebæk & Sivesind, 2010b), og i offentlige valg (Bergh, Bjørklund, & Aalandslid, 2014). Vi vet også at foreldrenes valgdeltakelse påvirker i hvilken grad deres barn bruker stemmeretten sin (Bhatti & Hansen, 2010), og i kapittel 4 og 5 så vi at foreldrenes organisasjonsdeltakelse påvirker unge deltakelsesmønstre, både deltakelse i organisasjonslivet og politiske aktiviteter. Det er slik sett grunn til å tro at barn av innvandrere ikke har de samme familieressurser knyttet til primærsosialisering som majoritetsbarn har. Betyr dette at organisasjonsdeltakelse som demokratisk læringsarena er viktigere for minoritetsungdom enn for majoritetsungdom?

Det er viktig å presisere at vi ikke har mulighet til å angi retningen på en eventuell sammenheng mellom organisasjonsdeltakelse og politisk engasjement. Tocqueville mente det var organisasjonsdeltakelse som bidro til en demokratisk skolerings-effekt, men da vi kun baserer oss på krysseksjonelle data – altså data som er samlet inn på ett tidspunkt – kan

årsakssammenhengen like gjerne gå den andre veien: at det er deltakelse i politiske aktiviteter som bidrar til at man deltar i frivillige organisasjoner. Samtidig er det ikke usannsynlig at begge forklaringer er relevante, og at vi kan anse organisasjonsdeltakelse og politisk deltakelse som selvforsterkende fenomener: deltar man på ett felt øker sannsynligheten for at man deltar på et annet. Spørsmålet kan derfor formuleres som om ungdom som er med i frivillige organisasjoner, er mer politisk aktive enn unge som ikke er det.

Med dette som bakteppe, ser vi dette kapitlet på (1) sammenhengen mellom deltakelse i ulike organisasjoner og (2) ulike former for politisk deltakelse. Videre ser vi på (3) hvordan disse sammenhengene varierer mellom ulike grupper av unge.

Metodiske presiseringer

Som beskrevet i kapittel 5, ble spørsmålene om politisk deltakelse kun stilt til én tredjedel av elevene i videregående skoler. I og med at vi her er interessert i sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og politisk deltakelse, bygger analysene i dette kapitlet utelukkende på de elevene som besvarte spørsmål om begge deltakelsesformene. Analysene bygger slik sett utelukkende på svar fra elever på videregående skoler. Grunnet frafall og manglende svar på enkeltspørsmål, er derfor utvalgsstørrelsen noe mindre enn i forrige kapittel. Til sammen 2372 elever besvarte både spørsmål om organisasjonsdeltakelse og politisk deltakelse, i tillegg til å besvare alle de bakgrunns spørsmålene vi er interessert i.

Avhengige variabler

De avhengige variablene er *tradisjonell politisk deltakelse* (politisk parti, annen politisk organisasjon og ungdomsråd) og *enkeltsaksorientert politisk deltakelse* (underskriftskampanjer, politiske markeringer og boikott). Disse variablene inneholder altså de samme aktivitetene som ble beskrevet i kapittel 4 og 5. Vi har i analysene utelatt aktivitetskategorien *sivil u lydighet*. I stedet for bare å skille mellom aktiv/ikke-aktiv, ønsket vi også å fange opp bredden i aktiviteter. De to variablene tradisjonell og enkeltsaksorientert politisk deltakelse, ble derfor lagt sammen (addert) med verdiene «0» (ingen aktiviteter), «1» (én aktivitet) og «2» (to eller tre aktiviteter).

Uavhengige variabler

De viktigste forklaringsvariablene våre er organisasjonsaktivitet og innvandrerbakgrunn. Organisasjonsaktivitet viser til aktiv deltakelse i de fem organisasjonskategoriene som ble beskrevet i kapittel 4 (idrett, hobby- og

fritid, samfunnsretta²⁸, religiøse og innvandrersorganisasjoner). De som svarte at de deltar, fikk verdien «1», mens de som svarte at de tidligere har deltatt eller at de aldri har deltatt, fikk verdien «0».

Den andre sentrale variabelen, innvandrerbakgrunn, ble konstruert på samme vis som i de forrige kapitlene. Basert på kjønn og informasjon om foreldres fødeland, konstruerte vi fire variabler: majoritetsgutter, majoritetsjenter, minoritetsgutter og minoritetsjenter. «Minoritet» betyr altså, som beskrevet i innledningskapittelet, at begge foreldrene er født i et annet land enn Norge, mens for «majoritet» er minst en av foreldrene født i Norge.

I tillegg til organisasjonsdeltakelse og innvandrerbakgrunn, ønsker vi å kontrollere for flere variabler i regresjonsanalysene. Disse er: om politisk engasjement gir status blant venner («peer effect»), primærsosialisering (diskuterer politikk og samfunnsspørsmål med foreldre og om foreldre er aktive i organisasjoner), sosioøkonomiske familieressurser og klasstrinn. Sammenlignet med de foregående kapitlene, er altså den eneste nye variabelen hvorvidt politisk engasjement gir status blant venner, som bygger på et spørsmål om det å være interessert i politikk eller samfunnsspørsmål øker eller minsker ens status i vennemiljøet²⁹.

Tabell 8 oppsummerer deskriptiv statistikk for alle variablene som ble brukt i analysen. Som vi så i kapittel 5, har flere ungdommer deltatt i enkeltsaksorienterte aktiviteter enn i tradisjonelle aktiviteter, og det er vanligst å være med i et idrettslag (høyere gjennomsnittstall).

---

28. Vi fjernet deltakelse i politiske partier og andre politiske organisasjoner fra kategorien «Samfunnsretta». Dette fordi deltakelse i politiske organisasjoner inngår i den avhengige variabelen «Tradisjonell politisk deltakelse».

29. Spørsmålet er formulert slik: «Hva er viktig for å få status i ditt vennemiljø?» - Å være interessert i politikk eller samfunnsspørsmål. Svarskala: 1: Øker statusen mye – 5: Minsker statusen mye.

Tabell 8. Variabler brukt i analysen. Deskriptiv statistikk.

	Min	Maks	Gj. snitt	St. avvik.	n
Tradisjonell politisk deltakelse	0	2	0.265	0.592	2373
Enkeltsaksorientert politisk deltakelse	0	2	0.619	0.806	2373
Organisasjonsdeltakelse:					
Samfunnsretta	0	1	0.130	-	2373
Religiøse	0	1	0.195	-	2373
Innvandrerorganisasjoner	0	1	0.014	-	2373
Fritid	0	1	0.148	-	2373
Idrett	0	1	0.267	-	2373
Majoritetsgutter	0	1	0.346	-	820
Majoritetsjenter	0	1	0.396	-	940
Minoritetsgutter	0	1	0.110	-	260
Minoritetsjenter	0	1	0.149	-	353
Politikk status blant venner	1	5	3.148	0.756	2373
Diskuterer politikk med foreldre	1	4	2.187	1.010	2373
Foreldre aktive i organisasjoner	0	1	0.314	-	2373
Sosioøkonomisk familiebakgrunn (SØS)	1	5	2.996	1.412	2373
VG1	0	1	0.417	-	1011
VG2	0	1	0.288	-	700
VG3	0	1	0.285	-	690

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Bivariat analyse

I de følgende avsnittene presenterer vi resultatene av analysene i to steg. Først ser vi på den bivariate sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og de to formene for politisk deltakelse, tradisjonell og enkeltsaksorientert, blant majoritets- og minoritetsunge. Deretter ser vi på sammenhengen når det kontrolleres for andre kjennetegn.

Vi begynner med den bivariate sammenhengen. Tabellene 9 (tradisjonell politisk deltakelse) og 10 (enkeltsaksorientert politisk deltakelse) viser sammenhengen mellom politisk deltakelse og deltakelse i ulike organisasjonstyper for majoritets- og minoritetsungdom, uttrykt som korrelasjonskoeffisienter. Disse koeffisientene varierer mellom -1 og 1, der 0 betyr ingen sammenheng, -1 betyr perfekt negativ sammenheng (jo mer organisasjonsdeltakelse, jo mindre politisk deltakelse) og 1 betyr perfekt positiv sammenheng (jo mer organisasjonsdeltakelse, jo mer politisk deltakelse).

Sammenhengen mellom deltakelse i frivillige organisasjoner og tradisjonelle politiske aktiviteter

Tabell 9. Tradisjonell politisk deltakelse og organisasjonsdeltakelse. Bivariate korrelasjoner (Spearman's rho).

Organisasjons-type	Majoritets-gutter	Majoritets-jenter	Minoritets-gutter	Minoritets-jenter	Totalt
Samfunnsretta	.277***	.389***	.259***	.380***	.342***
Religiøse	.124***	.041	.156*	.085	.085***
Innvandrere	.183***	.060	.125*	.127*	.123***
Fritid	.201***	.076*	.327***	.131*	.153***
Idrett	-.015	-.011	.174**	.140**	.007
N	820	940	260	353	2373

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***= $p \leq 0.001$, **= $p \leq 0.01$, *= $p \leq 0.05$.

Note: Vektet etter klassetrinn.

Hvis vi begynner med å se på totalkolonnen helt til høyre, ser vi i Tabell 9 – ikke overraskende – at deltakelse i samfunnsretta organisasjoner er sterkest korrelert med tradisjonell politisk deltakelse. Med andre ord, unge som er aktive i slike organisasjoner, er de som oftest også er med i politiske ungdomspartier, andre politiske organisasjoner eller i ungdomsråd. Når vi ser mer spesifikt på de ulike ungdomsgruppene, ser vi at sammenhengen er sterkere for jenter enn for gutter. Dette gjelder både for majoritets- og minoritetsungdom. Det er altså særlig jenter som er aktive både i samfunnsretta organisasjoner og på tradisjonelle politiske arenaer.

Beveger vi oss litt lenger ned i tabellen, ser vi at kjønnsfordelingen er motsatt når det gjelder deltakelse i hobby- og fritidsorganisasjoner (fritidsklubber, aktivitetsorganisasjoner, musikkorps, kor og orkester). Også her er det gjennomgående en positiv korrelasjon mellom organisasjonsdeltakelse og tradisjonell politisk deltakelse (dog svakere enn for de samfunnsretta organisasjonene), men sammenhengen er sterkere for gutter enn for jenter. Dette gjelder særlig minoritetsguttene, hvor korrelasjonen mellom organisasjonsdeltakelse og deltakelse i tradisjonelle politiske aktiviteter er sterkere for fritidsorganisasjoner enn for samfunnsretta organisasjoner.

Deltakelse i religiøse organisasjoner (kristne foreninger og muslimske eller andre ikke-kristne trossamfunn) og innvandrersorganisasjoner er også positivt korrelert med tradisjonell politisk deltakelse, men styrken i sammenhengen er svakere. Deltakelse i religiøse organisasjoner korrelerer positivt for gutter, mens det for jenter ikke er noen sammenheng. Deltakelse i innvandrersorganisasjoner har særlig betydning for unge gutter med minoritetsbakgrunn – og også for de få majoritetsguttene som er aktive i slike organisasjoner.

Til sist ser vi at det å delta i idrettslag samlet sett ikke har noen betydning for majoritetsunges politiske deltakelse, mens det har en betydning for minoritetslevene.

Sammenhengen mellom deltakelse i frivillige organisasjoner og enkeltsaksorienterte politiske aktiviteter

Her skal vi gjør det samme som i avsnittet over, men nå se på sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og enkeltsaksorientert politisk deltakelse. Analysene er oppsummert i Tabell 10.

Tabell 10. Enkeltsaksorientert politisk deltakelse og organisasjonsdeltakelse. Bivariate korrelasjoner (Spearman's rho).

Organisasjons-type	Majoritets-gutter	Majoritets-jenter	Minoritets-gutter	Minoritets-jenter	Total
Samfunnsretta	.242***	.341***	.278***	.275***	.313***
Religiøse	.158***	.056	.183**	.282***	.144***
Innvandrere	.081*	-.045	.109	.058	.034
Fritid	.151***	.086**	.208***	.117*	.120***
Idrett	-.005	-.043	.047	.085	-.021
n	820	940	260	353	2373

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***= $p \leq 0.001$, **= $p \leq 0.01$, *= $p \leq 0.05$.

Note: Vektet etter klassetrinn.

I likhet med deltakelse i tradisjonelle politiske aktiviteter er også enkeltsaksorientert deltakelse sterkt knyttet til deltakelse i samfunnsretta organisasjoner. Sammenhengen er særlig sterk blant majoritetsjentene, mens den er omtrent like sterk for minoritetsjenter og gutter generelt. Igjen ser vi også at det er en positiv sammenheng mellom deltakelse i hobby- og fritidsorganisasjoner og denne type politisk deltakelse, særlig for minoritetsgutter.

I motsetning til hva vi så med konvensjonell politisk deltakelse, er det ingen sammenheng mellom deltakelse i innvandrersorganisasjoner og idrettslag og enkeltsaksorientert politisk deltakelse. Snarere ser vi tegn til at det er en noe sterkere sammenheng mellom deltakelse i religiøse organisasjoner og enkeltsaksorientert politisk deltakelse, særlig for minoritetsjenter.

Oppsummert viser de bivariate analysene at deltakelse i samfunnsretta organisasjoner for alle (men særlig jenter) henger positivt sammen med både tradisjonell og enkeltsaksorientert politisk deltakelse. Deltakelse i hobby- og fritidsorganisasjoner henger også positivt sammen med begge politiske aktivitetskategoriene, men dette gjelder særlig for minoritetsgutter. Religiøs organisasjonsdeltakelse ser samlet sett ut til å ha sterkere sammenheng med enkeltsaksorientert politisk deltakelse enn for tradisjonell politisk deltakelse, mens forholdet er motsatt for innvandrersorganisasjoner – som er positivt

korrelert med tradisjonell politisk deltakelse for minoritetsungdom. Til sist har vi sett at deltakelse i idrettslag samlet sett ikke har betydning for politisk deltakelse, med unntak for minoritetsungdoms deltakelse i tradisjonelle aktiviteter.

Basert på disse enkle bivariate analysene kan det med andre ord se ut til at sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og politiske aktiviteter er noe sterkere for minoritetsungdom enn for majoritetsungdom. I neste avsnitt undersøker vi om disse sammenhengene holder vann når det kontrolleres for andre forhold.

Betydning av organisasjonsdeltakelse for ulike grupper: Multivariat analyse

For å undersøke om variasjonene vi har sett holder seg når alle variablene ses i sammenheng, har vi estimert regresjonsmodeller for hver enkelt organisasjonskategori. Formålet med disse analysene er dels og se om sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og deltakelse i ulike politiske aktiviteter holder når det kontrolleres for andre faktorer (som det å være interessert i politikk og samfunnsspørsmål gir status i vennemiljøet, primærsosialisering og sosioøkonomiske ressurser i familien), og dels å se om forskjellene mellom grupper (gutter, jenter, minoritet, majoritet) holder seg når disse faktorene holdes konstante. For å se på forskjeller mellom elevgruppene, har vi inkludert interaksjonsledd mellom disse og organisasjonsdeltakelse (majoritetsjenter som referansekategori). Dersom interaksjonsleddet er signifikant positivt, betyr det at sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og politisk deltakelse er sterkere enn for majoritetsjenter. Hvis leddet er signifikant negativt, betyr det at sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og politisk deltakelse er svakere enn for majoritetsjenter. Resultatene er oppsummert i Tabell 11 (tradisjonell politisk aktivitet) og 12 (enkeltsaksorientert politisk aktivitet). De to tabellene kommenteres samlet.

Tabell 11. Tradisjonell politisk deltagelse, organisasjonsdeltagelse og innvandrerbakgrunn. OLS-regresjon.

	Samfunnsretta		Religiøs		Innvandrere		Fritid		Idrett	
	b	se	b	se	b	se	b	se	b	se
Aktiv i organisasjon	0.482***	(0.046)	0.025	(0.044)	0.277	(0.243)	0.110*	(0.052)	-0.067	(0.044)
Majoritetsjenter	(ref)		(ref)		(ref)		(ref)		(ref)	
*Aktiv i organisasjon	(ref)		(ref)		(ref)		(ref)		(ref)	
Majoritetsgutter	-0.011	(0.028)	-0.065*	(0.030)	-0.067*	(0.027)	-0.083**	(0.029)	-0.055†	(0.033)
* Aktiv i organisasjon	0.065	(0.082)	0.072	(0.068)	0.480†	(0.284)	0.175*	(0.075)	0.027	(0.059)
Minoritetsgutter	0.081†	(0.042)	0.031	(0.046)	0.054	(0.043)	-0.010	(0.045)	-0.020	(0.048)
* Aktiv i organisasjon	0.243†	(0.145)	0.202†	(0.105)	0.242	(0.331)	0.413***	(0.107)	0.354***	(0.094)
Minoritetsjenter	0.067†	(0.038)	0.077†	(0.041)	0.080*	(0.038)	0.068†	(0.040)	0.048	(0.040)
* Aktiv i organisasjon	0.207*	(0.096)	0.084	(0.095)	0.228	(0.322)	0.147	(0.104)	0.367**	(0.121)
Politikk status blant venner	0.075***	(0.015)	0.103***	(0.016)	0.097***	(0.016)	0.098***	(0.016)	0.103***	(0.016)
Diskuterer politikk med foreldre	0.062***	(0.012)	0.073***	(0.012)	0.077***	(0.012)	0.077***	(0.012)	0.075***	(0.012)
Foreldre aktive i organisasjon	0.134***	(0.025)	0.166***	(0.026)	0.163***	(0.026)	0.162***	(0.025)	0.177***	(0.026)
Sosioøkonomisk bakgrunn	-0.013	(0.009)	0.000	(0.010)	0.002	(0.010)	-0.001	(0.009)	0.000	(0.010)
VG2 (ref=VG1)	-0.062*	(0.027)	-0.058*	(0.029)	-0.060*	(0.028)	-0.054†	(0.028)	-0.059*	(0.029)
VG3 (ref=VG1)	-0.050†	(0.027)	-0.057*	(0.028)	-0.059*	(0.028)	-0.054†	(0.028)	-0.062*	(0.028)
Konstant	-0.164	(0.059)	-0.244	(0.062)	-0.235	(0.061)	-0.244	(0.061)	-0.230	(0.062)
r2	0.165		0.078		0.088		0.100		0.082	
n	2372		2372		2372		2372		2372	

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***=p≤0.001, **=p≤0.01, *=p≤0.05.

Note: Avhengig variabel er deltagelse på tradisjonelle politiske arenaer (0-2). Vektet etter klassetrinn.

Tabell 12. Enkeltaksorientert politisk deltagelse, organisasjonsdeltagelse og innvandrerbakgrunn. OLS-regresjon.

	Samfunnsretta		Religiøs		Innvandrere		Fritid		Idrett	
	b	se	b	se	b	se	b	se	b	se
Aktiv i organisasjon	0.581***	(0.062)	0.060	(0.058)	-0.597†	(0.326)	0.158*	(0.070)	-0.113†	(0.058)
Majoritetsjenter	(ref)		(ref)		(ref)		(ref)		(ref)	
*Aktiv i organisasjon	(ref)		(ref)		(ref)		(ref)		(ref)	
Majoritetsgutter	-0.188***	(0.037)	-0.261***	(0.040)	-0.253***	(0.036)	-0.262***	(0.039)	-0.240***	(0.043)
* Aktiv i organisasjon	0.084	(0.111)	0.151†	(0.090)	1.078**	(0.381)	0.128	(0.101)	0.039	(0.079)
Minoritetsgutter	-0.296***	(0.057)	-0.361***	(0.061)	-0.332***	(0.057)	-0.369***	(0.061)	-0.364***	(0.064)
* Aktiv i organisasjon	0.252	(0.196)	0.246†	(0.139)	0.929*	(0.444)	0.250†	(0.144)	0.200	(0.125)
Minoritetsjenter	-0.098†	(0.052)	-0.178***	(0.054)	-0.108*	(0.051)	-0.116*	(0.053)	-0.141**	(0.053)
* Aktiv i organisasjon	0.037	(0.130)	0.528***	(0.126)	0.716†	(0.431)	0.102	(0.139)	0.321*	(0.161)
Politikk status blant venner	0.135***	(0.021)	0.168***	(0.021)	0.163***	(0.021)	0.162***	(0.021)	0.166***	(0.021)
Diskuterer politikk med foreldre	0.137***	(0.016)	0.147***	(0.016)	0.154***	(0.016)	0.154***	(0.016)	0.151***	(0.016)
Foreldre aktive i organisasjon	0.155***	(0.033)	0.177***	(0.034)	0.200***	(0.034)	0.190***	(0.034)	0.209***	(0.034)
Sosioøkonomisk bakgrunn	-0.014	(0.012)	0.000	(0.013)	0.002	(0.013)	-0.001	(0.013)	0.004	(0.013)
VG2 (ref=VG1)	-0.067†	(0.037)	-0.058	(0.038)	-0.065†	(0.038)	-0.059	(0.038)	-0.069†	(0.038)
VG3 (ref=VG1)	-0.007	(0.037)	-0.010	(0.038)	-0.022	(0.038)	-0.013	(0.038)	-0.027	(0.038)
Konstant	-0.061	(0.079)	-0.149	(0.082)	-0.137	(0.082)	-0.152	(0.082)	-0.124	(0.083)
r2	0.187		0.140		0.128		0.137		0.127	
n	2372		2372		2372		2372		2372	

Kilde: Ung i Oslo 2015.

Sig. ***=p≤0.001, **=p≤0.01, *=p≤0.05.

Note: Avhengig variabel er deltagelse på enkeltaksorienterte politiske arenaer (0-2). Vektet etter klassetrinn.

For det første bekrefter de samlede analysene at sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og politisk deltakelse er sterkest for de elevene som er aktive i samfunnsretta organisasjoner. Dette gjelder både for deltakelse i tradisjonelle aktiviteter og enkeltsaksorienterte aktiviteter. En koeffisient på om lag 0,5 indikerer at elever som er aktive i samfunnsretta organisasjoner i snitt har vært politisk aktive på om lag en halv arena mer enn det andre har. Det er også en tendens til at betydningen av deltakelse i samfunnsretta organisasjoner er større for minoritets elever enn for majoritets elever når det gjelder tradisjonell politisk deltakelse (samspillsleddet er positivt).

Sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og politisk deltakelse er jevnt over mindre for de andre organisasjonskategoriene, og aller svakest for idrettsorganisasjoner – noe som er i tråd med hva vi så over i de bivariate analysene.

For det andre ser vi at sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og de to formene for politisk deltakelse i mange tilfeller er lik for de ulike ungdomsgruppene. Det er altså ikke nødvendigvis slik at deltakelse i organisasjoner er mer eller mindre viktig for minoritetsungdoms politiske mobilisering enn for minoritetsungdoms (eller for gutter og jenter). Dette ser vi ved at samspillsleddene ikke er statistisk signifikante. Det er imidlertid noen viktige unntak. Når det gjelder deltakelse på tradisjonelle politiske arenaer, er betydningen av deltakelse i hobby- og fritidsorganisasjoner viktigere for gutter enn for jenter, mens betydningen av deltakelse i idrettslag er viktigere for minoritets elever enn for majoritets elever. Dette bekrefter funn fra de bivariate analysene.

Når vi ser på enkeltsaksorientert politisk deltakelse, er det færre forskjeller knyttet til kjønn og innvandrerbakgrunn. Også her er det imidlertid noen unntak: deltakelse i religiøse organisasjoner og idrettslag har større betydning for minoritetsjenters politiske deltakelse enn for andre, mens betydningen av deltakelse i innvandrerorganisasjoner er sterkere for minoritetsungdom, særlig for gutter.

Av de ulike kontrollvariablene ser vi at det gjennomgående er en sterk sammenheng mellom politisk deltakelse og det være i et vennefellesskap der politisk engasjement gir høy status. Det er også slik at det er en sterk sammenheng mellom politisk aktivitet og det å ofte diskutere politikk og samfunnsspørsmål med foreldrene og å ha foreldre som selv er aktive i organisasjoner. Sosioøkonomisk bakgrunn har på sin side ingen signifikant betydning for politisk deltakelse. Dette bekrefter funnene fra kapittel 5 om at det i Oslo er ikke slik at unge fra økonomisk resurssterke familier nødvendigvis er mer politisk aktive enn andre.

Oppsummering

Analysene i dette kapittelet viser at det for flere av organisasjonskategoriene vi opererer med, er det en positiv sammenheng mellom det å være med i en frivillig organisasjon og det å være politisk aktiv. Dette gjelder både tradisjonelle og enkeltsaksorienterte aktiviteter.³⁰ Ikke overraskende er sammenhengen sterkest for samfunnsretta organisasjoner. Ungdom som er med i miljø- og humanitære organisasjoner, er også de som oftest er politisk aktive. Samlet sett er sammenhengen mellom organisasjonsdeltakelse og politiske aktiviteter svakest for deltagelse i idrettslag.

Tallene indikerer at sammenhengen mellom «upolitisk» organisasjonsdeltakelse og politiske aktiviteter i flere tilfeller er sterkere for minoritets- enn for majoritetsungdom. Analysene viser blant annet at det er en positiv sammenheng mellom idrettsdeltagelse og politisk deltagelse blant minoritetsungdom. Også deltagelse i hobby- og fritidsorganisasjoner ser ut til å ha en positiv sammenheng med politisk deltagelse, særlig for minoritetsgutter.

---

30. Sivil ulydighet er en lavprevalent aktiviteter, og er derfor ikke med i disse analysene.

Oppsummering og diskusjon

I denne rapporten har vi studert samfunnspolitisk engasjement blant ungdom i Oslo, målt gjennom deres tilknytning til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner og deltakelse i ulike politiske aktiviteter. Hensikten har vært å øke vår forståelse av ungdoms organiserte fritid og demokratiske deltakelsesmønstre, særlig ved å se på ulikhet i deltakelse mellom forskjellige grupper – da med et særlig fokus på kjønn, innvandrerbakgrunn og familieressurser. Vi har også sett på sammenhengen mellom unges deltakelse i frivillige organisasjoner og politiske aktiviteter, og hvordan deltakelse i frivillige organisasjoner og valgdeltakelse blant førstegangsvelgere har endret seg over tid.

I forskningsrapporten *Ungdom og idrett – barrierer, frafall og endring over tid* fant Ødegård, Bakken og Strandbu (2016) at minoritetsjenter er sterkt underrepresentert i den organiserte idretten, og at sosioøkonomiske ressurser i familien var den viktigste forklaringsfaktoren for om unge var med i idretten eller ei. En viktig motivasjon for denne rapporten, har vært å se om vi finner de samme barrierer for deltakelse i andre typer frivillige organisasjoner og i politiske aktiviteter. Temaet er viktig av flere grunner. Deltakelse i frivillige organisasjoner og politiske aktiviteter handler om mer enn at alle unge – uavhengig av sosiale, kulturelle eller økonomiske ressurser – skal ha like muligheter til en aktiv fritid. Det handler også om at unge skal ha lik tilgang til fellesskap basert på interesse og verdier og like muligheter til å delta på arenaer hvor de blir sosialisert inn i en deltakelseskultur hvor de har innflytelse over egne fritidsaktivitetene, muligheten for å uttrykke sine meninger, bli hørt og påvirke samfunnet rundt seg. Dersom det først og fremst er de mest privilegerte unge som har tilgang slike formelle fellesskap, vil dette danne grunnlaget for en diskusjon som ikke bare handler om et skjevfordelt fritidstilbud til unge, men også reiser grunnleggende spørsmål om betingelsene for ungdoms demokratiske deltakelse. Betydningen av fritidsaktiviteter for alle er også befestet i offentlig politikk. I St.meld. nr. 39

(2001-2002) *Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge*, ble frivillig og lokalt barne- og ungdomsarbeid betegnet som nødvendig for å sikre gode, trygge og inkluderende nærmiljø, og de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene ble holdt fram som viktige sosiale møteplasser, arena for skoloring, kanaler for meningsytring og internasjonalt engasjement. Hvordan ser dette bildet ut 15 år etter St.mld. nr. 39 ble skrevet – og som vi var inne på i innledningskapittelet – 13 år etter at Makutredningen (NOU 2003:19) hevdet at demokratiet var i forvitring?

Studien baserer seg i hovedsak på data fra ungdomsundersøkelsen Ung i Oslo 2015, hvor elever på ungdomsskolen og videregående skoler i Oslo har svart på (blant annet) spørsmål om de er eller har vært med 12 ulike frivillige organisasjonstyper. Disse organisasjonene er i rapporten samlet i fem ulike kategorier: idrett, hobby- og fritid, samfunnsretta, religiøse og innvandrersorganisasjoner. Spørsmålene om deltakelse i politiske aktiviteter er rettet bare til elever på videregående skoler i Oslo og baserer seg på 9 ulike aktivitetstyper. Disse har vi i rapporten samlet i tre kategorier: *tradisjonelle aktiviteter, enkeltsaksorienterte aktiviteter og sivil ulydighet*.

På grunn av begrensninger i sammenlignbare data, benytter vi oss primært av andre datakilder når vi ser på endringer i unges deltakelsesmønster over tid, som stortingsvalgundersøkelsen og lokalvalgundersøkelsen, i tillegg til Ung i Oslo undersøkelsene fra 2006 og 2012.

I det følgende vil vi presentere rapportens nøkkeltall og hovedfunn. Deretter vil vi diskutere hvordan disse resultatene kan forklares, før vi presenterer noen problemstillinger for videre forskning.

Nøkkeltall og hovedfunn

Rapportens hovedfokus har vært å kartlegge barrierer og betingelser for deltakelse, både i frivillige organisasjoner og i politiske aktiviteter – og å se dette i sammenheng. Vi har oppsummert seks hovedfunn. Før vi presenterer disse, vil vi kort oppsummere studiens nøkkeltall når det kommer til faktisk deltakelse.

Deltakelse i frivillige organisasjoner. 65 prosent av ungdom på ungdomsskole og videregående skole i Oslo er med i én eller flere organisasjoner. *Idretten* er den organisasjonen flest unge er med i (41 prosent), med en klar overvekt av gutter. 22 prosent av unge er med i *hobby og fritidsorganisasjoner*, en organisasjonskategori med små kjønnsforskjeller (23 prosent, 20 prosent jenter). 22 prosent oppgir å være med i *religiøse organisasjoner*. Også her er kjønnsforskjellene små (23 prosent gutter, 21 prosent jenter). 16 prosent er med i *samfunnsretta organisasjoner*. Her er det en overvekt av jenter (17 prosent, 13 prosent gutter). Svært få (2 prosent) oppgir å være med i *innvandrersorganisasjoner*. Det er flere gutter enn jenter

(4 prosent mot 2 prosent), og det er naturlig nok en overvekt av minoritetsungdom – og da i særlig grad gutter.

Deltakelse i politiske aktiviteter. 47 prosent av ungdom på videregående skole i Oslo har deltatt i politiske aktiviteter. Mens 52 prosent av jentene har deltatt i en eller flere politiske aktiviteter er andelen gutter som har deltatt 41 prosent. Blant de som har deltatt i slike aktiviteter har 31 prosent har deltatt i én aktivitet, 12 prosent i to aktiviteter og 4 prosent i tre eller flere aktiviteter.

Enkeltaksorienterte aktiviteter (deltagelse i underskriftskampanjer, politiske markeringer og boikott av produkter eller firmaer) er den aktivitetskategorien flest unge har deltatt i (41 prosent). Det er noen flere jenter (47 prosent) enn gutter (34 prosent) som har deltatt i slike aktiviteter. 19 prosent har deltatt i *tradisjonelle aktiviteter* (deltagelse i politiske partier, andre politiske organisasjoner og ungdomsråd). Her er kjønnsforskjellene noe mindre: 19 prosent jenter og 17 prosent gutter. *Sivil ulydighet* (skrive politiske meningsytringer på vegger og delta i ulovlige demonstrasjoner) har 6 prosent av ungdom deltatt i. Det er en overvekt av gutter som har deltatt i slike typer aktiviteter.

Endringer i organisasjonsdeltakelse og politiske aktiviteter: Like mange unge i 2015 som i 2006 oppgir at de er med i en frivillig organisasjon (54 prosent). Det er også noen flere unge i samme tidsperiode som oppgir å være svært eller ganske interessert i politikk og samfunnsspørsmål (fra 35 prosent til 41 prosent). Deltakelsen blant førstegangsvelgere både ved lokal- og stortingsvalg har siden 2011 og de påfølgende valgene økt med rundt 11 prosentpoeng sammenlignet med lokalvalget i 2007 og stortingsvalget 2013. Det har ikke vært en økning i valgdeltakelsen i befolkningen forøvrig.

1. En mer samfunnsengasjert ungdomsgenerasjon?

Med de begrensede data vi har hatt til rådighet for å studere endring, er det grunn til at hevde at dagens ungdomsgenerasjon er like aktiv – om ikke mer aktiv – enn ungdomsgenerasjoner for 10-20 år tilbake. Valgdeltakelsen blant førstegangsvelgere har økt markant ved de siste valgene, og deltakelse i frivillige organisasjoner synes å ha holdt seg på et stabilt, høyt nivå det siste tiåret. Flere studier viser at interessen for politikk og samfunnsspørsmål har økt blant unge. Det er også en tendens til at det er hos jentene samfunnsengasjement øker mest. De stemmer i større grad enn gutter ved valg, og de deltar i større grad i frivillige organisasjoner enn ti år tilbake.

2. Sosial ulikhet i organisasjonsdeltakelse er størst i idretten

Sammenlignet med andre frivillige organisasjoner skiller idretten seg ut med en klar sosial lagdeling. Minoritetsjenter og ungdom med svake sosioøkonomiske ressurser deltar i klart mindre grad i idretten enn

majoritetsungdom og ungdom som kommer fra ressurssterke hjem. Selv om vi finner lignende tendenser i andre organisasjoner, er disse langt svakere. Minoritetsungdom er for eksempel i like stor grad med i *samfunnsretta organisasjoner* som majoritetsungdom, men også i denne organisasjonskategorien ser vi tendens til at det er unge fra sosioøkonomisk ressurssterke familier og med en samfunnsretta familiekultur som i størst grad deltar³¹.

3. *Små forskjeller i politisk deltakelse mellom minoritets- og majoritetsunge*

Minoritetsungdom deltar i like stor grad i politiske aktiviteter som majoritetsungdom, men det er en tydelig kjønnskjevhet ved at jenter deltar mer enn gutter. Majoritetsgutter deltar mindre både i tradisjonelle- og enkeltsakorienterte aktiviteter, mens minoritetsgutter deltar i mindre grad i enkeltsakorienterte aktiviteter – men mer enn majoritetsgutter i tradisjonelle aktiviteter. Sivil ulydighet er det flest gutter som deltar i. For deltakelse i politiske aktiviteter generelt, er det ingen signifikante forskjeller mellom majoritets- og minoritetsjenter.

4. *Sosioøkonomiske ressurser – liten betydning for politisk deltakelse*

Sosioøkonomiske ressurser i familien har liten betydning for unges deltakelse i politiske aktiviteter – og langt mindre enn for organisasjonsdeltakelse. Skjevheter i politisk deltakelse kan først og fremst knyttes til primærsosialisering, om de er del av en samfunnsretta familiekultur. Denne betydningen er særlig stor når det gjelder deltakelse på tradisjonelle arenaer.

5. *Idrett i vest - små bydelsforskjeller i andre aktiviteter*

Idrettens posisjon står sterkest i bydeler som Nordstrand og Ytre vest (Ullern, Nordre Aker og Vestre Aker), men slike bydelsforskjeller er små når det gjelder deltakelse i andre frivillige organisasjoner. Det er også små bydelsforskjeller når det gjelder deltakelse i politiske aktiviteter, men for tradisjonelle aktiviteter ser vi en høyere deltakelse blant unge bosatt i Groruddalen og Oslo indre øst.

---

31. En samfunnsretta familiekultur handler om primærsosialisering, og er i rapporten målt gjennom to variabler: Om respondentene har foreldre som er eller har vært med i en organisasjon, og om respondentene diskuterer politikk og samfunns spørsmål med en eller begge foreldrene sine. Se kapittel 2 for nærmere utdyping.

6. Sammenheng mellom organisasjonsdeltakelse og politisk aktivitet – særlig for minoritetsunge

Det er en sammenheng mellom frivillig organisering og politisk deltakelse, men særlig for tradisjonelle aktiviteter (partier, politiske organisasjoner, ungdomsråd). Som ventet er koblingen til politiske aktiviteter sterkest for samfunnsretta organisasjoner (humanitære- og miljøorganisasjoner), som betyr at unge som deltar i slike organisasjoner også gjerne er engasjert i politiske aktiviteter. Tallene indikerer at sammenhengen mellom deltakelse i mer «upolitiske» organisasjoner (som idrett, hobby og fritid) og politiske aktiviteter i flere tilfeller er sterkere for minoritets- enn for majoritetsungdom.

Drøftelser av hovedfunn

Studien reiser flere sentrale spørsmål. Vi vil her løfte fram noen av disse og drøfte noen mulige forklaringer, før vi avslutningsvis reiser noen viktige tema for videre forskning.

Hvordan kan det forklares at minoritetsungdom i Oslo er like aktive i politiske aktiviteter som majoritetsungdom og at sosioøkonomiske ressurser har minimal betydning for rekruttering til slike aktiviteter, når tidligere forskning har vist at voksne med innvandrerbakgrunn er klart underrepresentert på de fleste mål på politisk deltakelse?

For det første er det viktig å presisere at i Ung i Oslo-undersøkelsen opererer vi med mange mål på det å delta politisk. Blant annet er blir man her karakterisert som politisk aktiv om man *noen gang* har undertegnet et politisk opprop. Dette er en liten krevende aktivitet, og sier neppe noe om et politisk engasjement. Mer interessant er det at vi ikke finner forskjell mellom majoritets- og minoritetsungdom for deltakelse i politiske partier, andre politiske organisasjoner og ungdomsråd – altså tradisjonelle aktiviteter. Vi peker her på tre mulige forklaringer.

Betydning av venner og jevnaldersosialisering. Årene på videregående skole representerer en politisk formativ fase for de unge, og møte med andre jevnaldrende kan åpne opp for sosialt og politisk engasjement. Studien vår viser en sammenheng mellom deltakelse i politiske aktiviteter og det å tilhøre et vennemiljø hvor slikt engasjement gir status, noe som indikerer at unge i disse formative årene ikke bare påvirkes av primærsosialisering i hjemmet, men også av venner og kjente. Det er dette som kalles «peer effects» i den internasjonale litteraturen. I en svensk studie viser Amnå og kolleger (2016) at politiske samtaler med venner er viktigere for politisk deltakelse enn slike samtaler med foreldrene.

I Oslo er det fritt skolevalg på videregående trinn. Fritt skolevalg innebærer at elever ikke nødvendigvis går på den skolen som ligger nærmest

geografisk, men på den skolen som enten har de fagene man er interessert i, eller kan velge fritt dersom man har høyt nok karaktersnitt til å gjøre det. Dette bidrar til at unge får nye venner og inngår i nye sosiale nettverk med elever fra ulike deler av byen, som har hatt ulike oppvekstbetingelser. Det kan tenkes at dette bidrar til å jevne ut forskjeller i politisk deltakelsesmønster

Etablerte lokale ungdomsråd. I Oslo har det i mange år vært etablerte ungdomsråd i hver bydel. Ungdomsråd er en av aktivitetskategoriene som i vår undersøkelse faller inn under «tradisjonell politisk aktivitet». Denne infrastrukturen har eksistert i mange år, og mange unge har slik sett vært innvalgte representanter i disse rådene. Oslo er samtidig en delt by når det gjelder partipolitiske preferanser. Høyresiden står sterkest i vest, mens venstresiden står sterkest i øst. Vi kan ikke se bort fra at ungdomspartiene på venstresiden har lyktes særlig godt med å rekruttere mange minoritetsunge i bydeler som Indre øst og Groruddalen – som er to bydeler med relativt sett høy deltakelse i tradisjonelle politiske aktiviteter.

Økt bevissthet rundt minoritetsidentitet. Forskerne Andersson, Jacobsen, Rogstad, & Vestel (2012:22) bruker «identitetsbasert engasjement» for å beskrive mobilisering basert på identifikasjon med en bestemt kategori eller grupper, som eksempelvis religion, nasjon, etnisitet o.l. En slik tilnærmingen kan hjelpe oss til å forstå nye beveggrunner for samfunnsengasjement, et engasjement som er forankret i de erfaringer i hverdagslivet som mennesker gjør seg, det vær som minoritet, som kvinne, som fattig etc. (se også Marsh m.fl., 2007). I boken «Kritiske hendelser» gir Andersen og kolleger (2012) gir flere eksempler på hvordan politisk mobilisering i innvandremiljøer i Norge oppstår ut i fra enkeltstående hendelser og gjentakende mønster knyttet til rasisme. Når debatter polariseres, beredes også grunnen for ekstremistiske holdninger, både i høyreytterliggende islamkritiske miljøer og innenfor radikal islam. Dette tema er grundig drøftet i en studie av ekstreme holdninger blant unge i Oslo, hvor Vestel og Bakken (2016) viser at unge i svært liten grad støtter opp om slike ekstreme holdningsknipper. Studien viser samtidig at blant de få unge hvor man finner aksept for bruk av vold, støtte til fremmedkrigere i Syria etc., faller dette i mange tilfeller sammen med et *samfunnsengasjement* blant ungdom, og i en del tilfeller også i kombinasjon med mistillit til sentrale samfunnsinstitusjoner. Forfatterne påpeker at bakteppet for slike holdninger er komplekse, men oppstår gjerne i et samspill mellom storpolitiske prosesser, mediebilder, personlig biografi, utenforskap, frykt for det fremmede, opplevde krenkelser, diskriminering og religion.

Et annet tegn i tiden på en slik identitetsbasert mobilisering, er framveksten av av frivillige organisasjoner for unge med flerkulturell familiebakgrunn. Etableringen kan ofte knyttes opp mot et politisk engasjement som synes først og fremst er synlig i en transnasjonal kontekst, hvor disse organisasjonene er viktige bidragsytere i kampen for sin folkegruppes rettigheter i et hjemland (Eimhjellen & Ødegård, 2016). I en

studie av politisk engasjement blant svenske ungdommer viser Kim og Amnå (2015) at unge med innvandrerbakgrunn er minst like politisk aktive som majoritetsungdom. Forskerne viser imidlertid at det er forskjeller mellom unge innvandrungsaktivitetsnivå, avhengig av foreldrenes hjemland. Eksempelvis framstår svenske ungdommer med kurdiske bakgrunn mer politisk aktive enn unge med irakisk bakgrunn (ibid.). Dette forteller noe om de begrensninger som oppstår dersom vi utelukkende forsøker å forstå minoritetsungdom politisk sosialisering, mobilisering og deltakelse ut i fra en nasjonal – og ikke transnasjonal – kontekst.

I denne studien av samfunnsengasjement blant unge i Oslo har vi ikke hatt mulighet til å gå tettere på tema knyttet til identitetsbasert mobilisering, men reiser spørsmål om de senere års debatter og kritiske hendelser kan ha bidratt å styrke unge minoriteters engasjement på bakgrunn av kulturell, etnisk eller religiøs identitet.

Hvorfor er det slik at sammenhengen mellom «upolitiske» frivillige organisasjoner og politiske aktiviteter er sterkere for minoritetsungdom enn for majoritetsungdom?

Nettverksressurser. Denne studien har vist at unge som bor i en samfunnsretta familiekultur – hvor foreldrene er eller har vært organisasjonsaktive og hvor unge kan snakke om politikk og samfunnsspørsmål med sine foreldre – deltar oftere i politiske aktiviteter. Det er altså tenkelig at unge som gjennom oppveksten lærer deltagelsesnormer gjennom primærsosialisering, er bærere av noen ressurser som legger føringer for det politiske handlingsmønsteret. Vi kaller dette for «push»-effekter. Det er videre grunn til å tro at unge som vokser opp med utenlandskfødte foreldre, foreldre som ikke i like stor grad kjenner det norske samfunn, de politiske skillelinjene og de til enhver tid politiske debatter – heller ikke i like stor grad blir «dyttet» («pushed») inn i det politiske feltet eller på arenaer som barn med norskfødte foreldre.

En forklaring på at sammenhengen mellom politiske aktiviteter og deltagelse i upolitiske organisasjoner, som idretten og hobby- og fritidsforeninger, synes å være viktigere for minoritetsunge enn for majoritetsunge, kan være at disse arenaene blir viktige for nettverksbygging i tilfeller der samfunnsrelevante familieressurser er svakere. I så tilfelle vil minoritetsunge bruke disse organisasjonsarenaene som en «bro» mot andre miljøer, utvidelse av eget nettverk – og dermed som springbrett for videre deltakelse. Det er denne brobyggende funksjonen («bridging») Putnam mener er den viktigste funksjonen til et lokalt foreningsliv (Putnam, 2000).

Men hvorfor preges idretten i Oslo av en mye mer sosialt skjevfordelt deltagelse enn andre organisasjoner, og hvorfor sliter idretten med rekruttering av særlig minoritetsjenter?

Økonomi. Både i denne rapporten og den tidligere omtalte idrettsrapporten (Ødegård m.fl., 2016b) trer økonomi fram som en viktig faktor for om unge er idrettsaktive eller ei. I motsetning til mange andre aktiviteter, kan idretten relativt kostnadskrevende å være med i. Dette handler ikke bare om medlemskontingent og treningsavgifter, det kreves også økonomiske ressurser å delta på cuper, treningsleirer o.l. Til sammenligning er mange andre fritidsaktiviteter så å si gratis, og mange flere frivillige organisasjoner opererer med en medlemskontingent på 50 kroner, som er minstekravet for at et medlemskap skal utløse offentlige tilskudd. Fritidsklubben, som er en kategori som faller innenfor hobby og fritidskategorien her, en aktivitet som særlig minoritetsgutter orienterer seg mot, er i mange lokalsamfunn gratis å være med på.

Foreldredeltakelse. Sammenlignet med mange andre aktiviteter – både samfunnsorienterte lag og foreninger, fritidsklubb, kor og til dels korps – krever idretten ganske omfattende foreldredeltakelse. Det skal kjøres til kamper, det skal bakes til cuper, vakthold skal bemannes av frivillige foreldre osv. Ødegård og kolleger (2016b) viste blant annet at de unge som oppga å selv ha foreldre som har vært ledere eller på andre måter deltatt i idretten, også er de som i størst grad er med. Også i denne studien om samfunnsengasjement mer generelt, ser vi en sterk sammenheng mellom unges egen foreningsaktivitet og foreldrenes deltakelse. Idrettsrapporten pekte også på mulige forklaringer knyttet til den betydning ulike familiepraksiser i forskjellige typer innvandrerfamilier har for jentenes idrettsdeltagelse. Dette har vi ikke berørt i denne rapporten, og som idrettsrapporten påpekte, er dette et tema som er mer egnet for kvalitativ forskning enn analyser gjennom kvantitative analyser.

Medbestemmelse. Idretten er en av de organiserte fritidsaktivitetene som i stor grad er voksenstyrte. Treninger er til faste tider, trenere er ofte foreldre – i likhet med støtteapparatet rundt. Selv om fritidsklubber og en del andre kulturorganisasjoner også har voksne ressurspersoner, kan man tenke seg at de inntar en mindre styrende rolle overfor de unge. Men også organisasjoner som aktiviserer barn, som speideren, 4H, KFUK-FUM m.fl., legger stor vekt på å ha unge tillitsvalgte både på lokalt og nasjonalt nivå. For de mer samfunnsretta organisasjoner er medlemsmassen primært medlemmer i tenårene, og det er en selvfølge at disse organisasjonene er ungdomsstyrte (se Gulbrandsen og Ødegård, 2011).

I en tid hvor barn og unges medbestemmelse gjennomsyrrer store deler av oppveksten – fra barnehage, gjennom skoleløpet, i familien – kan man anta at økt innflytelse over aktivitetene oppleves som selvfølgelig jo eldre man blir. Når det kommer til unges medbestemmelse og innflytelse på egen fritidsaktivitet, synes idretten slik sett å henge etter andre deler av organisasjoner for barn og unge.

Hvorfor framstår dagens unge som mer samfunnsengasjerte enn tidligere ungdomsgenerasjoner?

Vi ønsker å være varsomme med å konkludere på dette spørsmålet. Vårt utgangspunkt innledningsvis i rapporten var den bekymringen som Maktutredningens i 2003 uttrykte, at demokratiet var i forvitring på grunn av folkets sviktende oppslutning (NOU, 2003:19). Selv om vi har begrensede sammenlignbare data, er vårt overordnede svar - når vi retter blikket mot dagens samfunnspolitiske engasjement og deltakelse blant unge - at det er lite forvitring å spore, i alle fall i årene fra maktutredningens konklusjoner ble skrevet og fram til i dag. Valgdeltakelsen blant unge har økt fra 2011-valget og i valgene framover. Ungdomspartiene har fått flere medlemmer, og tilknytning til frivillige organisasjoner har holdt seg stabilt. Det er grunn til å tro at den økte mobilisering fra 2011 kan knyttes til terrorhandlingen 22. Juli 2011. Terroristen drepte 77 mennesker, hvorav 69 var deltakere på AUFs sommerleir på Utøya. De som i størst grad lot seg påvirke av denne samfunnsgjennomgripende hendelsen syne å være unge i sine mest formative år. Mens voksnes politiske handling- og verdimønster gikk tilbake til det normale kort tid etter (Wollebæk m.fl., 2012) var ikke tendensen like klar hos unge. Senere studier tyder på at unge har tatt med seg det høye nivået på deltakelse videre (Ødegård, Bergh og Saglie, 2016a).

Videre forskning

Å studere ungdoms politiske og sivile deltagelsesmønster betegnes som en nøkkel til å forstå utviklingen av samtidens demokrati (Hooghe, 2004). Denne studien har gitt noen svar, men reist flere spørsmål. Vi vet generelt for lite om hvilke faktorer som påvirker barn og unges frivillige deltakelse og politiske engasjement, og det er på flere områder behov for ytterligere kunnskap.

For det første: I denne studien har vi ikke sett på den betydning nye *sosiale medier* har for politiske mobilisering og deltakelse blant unge. Hvordan unge rekrutteres inn i politiske fellesskaper, mobiliseres til aktive handlinger og politiske meningsutvekslinger gjennom sosiale medier vil være verdifullt bidrag til å forstå nye former for engasjement og deltakelse.

For det andre begrenses denne studien til relativt tradisjonelle politiske aktiviteter på velkjente arenaer. Denne studien har ikke vært egnet til å fange opp *nye initiativer og arenaer for deltakelse*, enten det dreier seg om lokale aksjonsgrupper eller globale bevegelser. Studier av slike politiske fellesskaper, og ærlig i kombinasjon med nye sosiale medier, er viktig for å forstå mekanismer rundt politisk mobilisering i en globalisert tid hvor romlig distanse ikke er begrensende for politisk deltakelse.

For det tredje er det manglende kunnskap om hvilken rolle kommunale *ungdomsråd* fyller for ungdoms demokratiskolering og politiske innflytelse i

lokalpolitikken. Tidligere forskning har i all hovedsak dreid seg om organiseringsformer, mindre om hvem som sitter i rådene, hvordan de er rekruttert inn og hvilke mandat rådene har. Høsten 2015 utarbeidet regjeringen et høringsnotat om lovfestet rett til kommunale ungdomsråd, som i skrivende stund ennå ikke er fremmet som et lovforslag til Stortinget. Mer kunnskap om rådenes rolle og ungdoms betingelser for makt og innflytelse i lokalpolitikken bør i en slik prosess være viktig.

Et fjerde relevant tema er å studere hvilke strategier *ungdomspartiene* bruker for å rekruttere ungdom fra ulike sosiale lag, og hvordan de klarer å mobilisere unge til å være aktive over tid. Studien her kan tyde på at enkelte politiske ungdomspartier har klart å mobilisere minoritetsungdom. Vi vet imidlertid svært lite om hvordan ungdomspartiene jobber med å rekruttere bredt, og hvilke posisjoner minoritetsungdom får i ungdomspartiene.

Som vi tidligere har vært inne på vet vi lite om *identitetsbasert engasjement og politisk mobilisering* på bakgrunn av dette. Vi vet lite om hvilken betydning religion og kultur har som politisk mobiliseringsfaktor og hvilken rolle innvandrerforeldre har for barnas engasjement. Vi kan også spørre oss om funnene i denne rapporten er kontekstspesifikke – og særlig gjeldende for Oslo – eller om de også er gyldige for landet som helhet.

Til slutt er det viktig å kunne følge *ungdoms deltakelsesmønster over tid*. Vil tendensene til en mer sosial jevnt fordelt deltakelsesmønster være tidsavgrenset – eller ser vi kimen til en generasjon minoritetsungdom som vil framstå som mer samfunnsengasjerte også i framtida, når de blir voksne? Vil forskjellene i politisk deltakelse mellom majoritetsungdom og minoritetsunge som har hatt sine barne- og ungdomsår i Norge og, viskes ut? Dette er et høyst relevant og viktig spørsmål, da det også berører demokratiet framtidige robusthet og legitimitet.

Litteratur

- Almond, G. A., & Verba, S. (1989 [1965]). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Boston: Sage Publication.
- Amnå, E., M. Ekström & H. Stattin (2016): Ungdomars politiska utveckling Slutrapport från ett forskningsprogram. RJ:s skriftserie 12. Stockholm/Göteborg: Makadam förlag.
- Andersson, M., Jacobsen, C. M., Rogstad, J., & Vestel, V. (2012). *Kritiske hendelser - Nye stemmer*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Arnesen, D. (2015). *Undersøkelsene om frivillig innsats 1998-2014. Dokumentasjonsrapport*. Rapport 3/2015. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Bagetta, M. (2009). Civic opportunities in associations: Interpersonal interaction, governance experience and institutional relationships. *Social forces*, 88(1), 99-115.
- Bhatti, Y. & K. M. Hansen. 2012. Leaving the Nest and the Social act of voting: Turnout among First-Time Voters. *Journal of Election* 22 (4): s. 380-406
- Bakken, A., Frøyland, L. R., & Sletten, M. (2016) Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdata-undersøkelsene? Oslo: NOVA/Høyskolen i Oslo og Akershus.
- Bergh, J. & D. A. Christensen (2015). Det norske lokaldemokratiet: En statusrapport. I: J. Bergh, & D. A. Christensen (red.) *Et robust lokaldemokrati*. Oslo: Abstrakt forlag, s. 15-20.
- Bergh, J. (2014). *Stemmerett for 16-åringer Resultater fra evalueringen av forsøket med senket stemmerettsalder ved lokalvalget 2011* Rapport 1/2014. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Bergh, J. (2015). Generasjon Utøya? Politisk deltakelse og engasjement blant ungdom. I: B. Aardal & J. Bergh (Eds.), *Valg og velgere. En studie av stortingsvalget 2013*. Oslo: Cappelsen Damm.

- Bergh, J. (2016a). *Hva skjer når 16-åringer får lov til å stemme? Resultater fra evalueringene av to forsøk med nedsatt stemmerettsalder*. Rapport 19/2016. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Bergh, J. (2016b). Innledning. I: J. Bergh (red.), *Hva skjer når 16-åringer får lov til å stemme? Resultater fra evalueringene av to forsøk med nedsatt stemmerettsalder*. Rapport 19/2016. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Bergh, J., Bjørklund, T., & Aalandslid, V. (2014). Høyrebølge blant innvandrere, men flertallet velger Arbeiderpartiet. *Samfunnsspeilet*, 3/2014.
- Bjørklund, T., & Bergh, J. (2013). *Minoritetsbefolkningens møte med det politiske Norge. Partivalg, valgdeltakelse, representasjon*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Borud, A., & Jor, E. L. (2016). *Ung frivillighet 2016*. Oslo: LNU.
- Bowler, S., Donovan, T., & Hanneman, R. (2003). Art for Democracy's Sake? Group Membership and Political Engagement in Europe *Journal of Politics*, 65, s. 1111-29.
- Boudon, R. (1998). Limitations of rational choice theory. *American Journal of Sociology*, 104, 817-828. doi:10.1086/210087
- Chan, T. -W. & M. Clayton (2006). Should the Voting Age be Lowered to Sixteen? Normative and Empirical Considerations. *Political Studies* 54 (3), s.533-558.
- De Tocqueville, A. (2000 [1835]). *Democracy in America*. Chicago: University of Chicago Press.
- Easton, D. (1953). *The political system*. New York: Alfred A. Knopf.
- Eden, K., & Roker, D. (2002). "*... Doing Something*": *Young People as Social Actors*. Leicester: National Youth Agency.
- Egeberg, M., Sætren, H., & Olsen, J. P. (1978). Organisasjonssamfunnet og den segmenterte stat. I: J. P. Olsen (red.), *Politisk organisering. Organisasjonsteoretiske synspunkt på folketyre og politisk ulikhet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Eimhjellen, I. (2016). *Innvandrere si deltaking i norsk frivilligliv - nye tal og metodiske utfordringar*. Rapport 3/2016. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Eimhjellen, I., & Seggaard, S. B. (2010). *Etniske minoriteter og frivillige organisasjoner*. Rapport 8/2010. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Eimhjellen, I., & Ødegård, G. (2016). *Klima og migrasjon. To casestudier av sivilsamfunnsorganisering i ei ny tid*. Rapport 2/2016. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

- Eriksen, I. og Frøysland, L.R. (2017). *Levende drabantbyer – Ungdoms deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter i flerkulturelle lokalsamfunn*. Rapport 1/2017. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Esaiasson, P. (2003). Vad menas med folkviljans förverkligande? I: M. Gilljam & J. Hermansson (red.), *Demokratins mekanismer*. Stockholm: Liber.
- Folkestad, B., Christensen, D. A., Strømsnes, K., & Selle, P. (2015). *Frivillig innsats i Norge 1998-2014. Kva kjenneteikner dei frivillige og kva har endra seg?* Rapport 4/2015. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Frisco, M. L., Muller, C., & Dodson, K. (2004). Participation in Voluntary Youth-Serving Associations and Early Adult Voting Behavior. *Social Science Quarterly*, 85(1), 660-676.
- Friberg, J. H. (2005). *Ungdom, fritid og deltakelse i det flerkulturelle Oslo*. Oslo: Fafo.
- Gambetta, D. (1987). *Were they pushed or did they jump? Individual decision mechanisms in education, Studies in rationality and social change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology* 78 (6), s. 1360-1380.
- Hooge, M., D. Stolle & P. Stouthuysen (2004). Head Start in Politics. The Recruitment Function of Youth Organizations of Political Parties in Belgium (Flanders). *Party Politics* 10 (2), s. 193-212.
- Kim, Y., & E. Amnå (2015). Civic engagement among migrant youths in Sweden: do parental norms or immigration generation matter? I: M. Barrett. & Z. Bruna (red.) *Political and civic engagement. Multidisciplinary perspectives*. London: Routledge.
- Hanks, M. (1981). Youth, voluntary Associations and Political Socialization. *Social forces*, 60(1), s. 211-223.
- Hanks, M., & Eckland, B. K. (1978). Adult Voluntary Associations and Adolescent Socialization Sociological. *Sociological Quarterly*, 19, s. 481-490.
- Hart, D., Donnelly, T. M., Youniss, J., & Atkins, R. (2007). High school community service as a predictor of adult voting and volunteering. *American Educational Research Journal*, 44(1), s. 197-219.
- Høgsnes, G., Petersen, T. & Veiden, P. (2006). Den økonomisk-sosiologiske tradisjon – historisk overblikk og aktuelle perspektiver. *Sosiologi i dag*, 36 (2), s. 71–97.
- Kleven, Ø, B. Aardal, J. Bergh, S. Hesstvedt & Å. Hindenes (2015). *Valgundersøkelsen 2013 Dokumentasjons- og tabellrapport*. Notat 2015/29. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- Knoke, D. (1986). Associations and Interest Groups. *Annual Review of Sociology*, 12(1), s. 1-21.

- Knudtzon, L., & Tjerbo, T. (2009). *De unge stemmene. Innflytelsesorgan for barn og unge i kommuner og fylker* Rapport 2009:34 Oslo: NIBR.
- Marsh, D., & T. O'Toole & Jones, S. (2007). *Young People and Politics in the UK*. New York: Palgrave Macmillan.
- NOU (2003:19). *Makt og demokrati*. Oslo: Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Næsheim, H. N. (2016). Flyktninger på arbeidsmarkedet. Arbeid – mål og arena for integrering. *Samfunnsspeilet*, 4/2016.
- Petersson, O., Blomberg, G., & Westholm, A. (1989). *Medborgarnas makt*. Stockholm: Carlssons.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Quintelier, E. (2008). Who is Politically Active: The Athlete, the Scout Member or the Environmental Activist? Young People, Voluntary Engagement and Political Participation. *Acta Sociologica*, 51(41), s. 355-370.
- Rothstein, B. (1996). Political institutions: An overview. I: R. E. Goodin & H.-D. Klingemann (red.), *A new handbook of political science* (s. 133–166). Oxford: Oxford University Press. doi:10.1093/0198294719.003.0004
- Social Expenditure Database (SOCX) (2004). *Total public social expenditures 1980–2001*. Hentet fra www.oecd.org/els/social/expenditure
- Sivesind, K. H., & Ødegård, G. (2003). Makt i de frivillige hender: skaper frivillige ungdomsorganisasjoner engasjerte samfunnsborgere? I: F. Engelstad & G. Ødegård (red.), *Ungdom, makt og mening*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Statistics Norway. (2016). Immigrants and Norwegian-born to immigrant parents, 1 January 2016. Retrieved June 9 2016, from Statistiscs Norway.
- Stolle, D., & Rochon, T. R. (1998). Are all associations alike? Member Diversity, Associational Type, and the Creation of Social Capital. *American Behavioral Scientist*, 42, s. 47-65.
- Stortingsmelding nr. 33. (2007-2008). *Eit sterkt lokaldemokrati*. Oslo: Kommunal- og regionaldepartementet
- Stortingsmelding nr. 39 (2001). *Oppvekst og levekår for barn og unge*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Strøm-Olsen, N. (2007). Kultur på offentlig kommando. *Dagbladet*. Hentet fra <http://www.dagbladet.no/kultur/2007/10/18/515371.html> [18.10.2016].
- Togeby, L., Goul Andersen, J., Christiansen, P. M., Jørgensen, T. B., & Vallgård, S. (2003). *Magt og demokrati i Danmark - hovedresultater fra magtudredningen*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Valen, H. & Katz, D. (1964). *Political parties in Norway*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Van der Meer, T. W. G., & Van Deth, E. J. (2009). Schools of democracy? Disentangling the relationship between civic participation and political action in 17 European countries. *European Journal of Political Research*, 48, s. 281-308.
- Van Ingen, E., & Van der Meer, T. W. G. (2016). Schools or Pools of Democracy? A Longitudinal Test of the Relation Between Civic Participation and Political Socialization. *Political Behaviour*, 38, s. 83-103.
- Verba, S., Scholzman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Cambridge: Harvard University Press.
- Winsvold, M., & Ødegård, G. (2016). *Fra medvirkning til makt. Organisering og gjennomføring av forsøket med stemmerett for 16-åringer i 2015*. Rapport 18/2016. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Wollebæk, D., & Selle, P. (2002). *Det nye organisasjonssamfunnet. Demokrati i omforming*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Wollebæk, D., & Sivesind, K. H. (2010a). *Fra folkebevegelse til filantropi. Frivillig innsats i Norge 1997-2009*. Rapport 3/2010. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Wollebæk, D., & Sivesind, K. H. (2010b). *Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997-2009*. Rapport 3/2010. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Wollebæk, D., Enjolras, B., Steen-Johnsen, K., & Ødegård, G. (2012). *Ett år etter 22. juli. Har rosetoget gått?* Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Wollebæk, D., Sætrang, S., & Fladmoe, A. (2015). *Betingelser for frivillig innsats. Motivasjon og kontekst*. Rapport 1/2015. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Ødegård, G. (2006a). Ungdom og demokrati i *NOU 2006:13. Fritid med mening. Statlig støttepolitikk for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.
- Ødegård, G. (2006b). Ungdom og frivillig organisering i Norge i *NOU 2006:13. Fritid med mening. Statlig støttepolitikk for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.
- Ødegård, G. (2007). Troløs ungdom. Endringer i ungdoms deltagelse i frivillige organisasjoner fra 1992 til 2002. I: Å. Strandbu & T. Øia (Eds.), *Ung i Norge. Skole, fritid og ungdomskultur*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Ødegård, G. & J. Bergh (2011): Unge i tradisjonell politikk. Deltakelse i valg, kommunestyre og partier. Notat. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Ødegård, G., & Aars, J. (2011). *Ungdom, valgdeltagelse og stemmerett. En kunnskapsoversikt*. Rapport 4/2011: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

- Ødegård, G. (2014). Små partier – store endringer. Medlemskap i ungdomspartiene i Norge 1998-2011. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 14(1), s. 135-148.
- Ødegård, G., & Bergh, J. (2014). *Etniske minoriteters deltagelse og posisjon i lokaldemokratiet*. Notat. Oslo: Instiutt for samfunnsforskning
- Ødegård, G., Bergh, J., & Saglie, J. (2016a). *Why did they vote? Explaining the political mobilization of young Norwegians since 2011*. Paper presented at the Youth Political Participation: the Diverse Roads to Democracy, McGill University, Montreal June 16th - 17th, 2016.
- Ødegård, G., Bakken, A., & Strandbu, Å. (2016b). *Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo - barrierer, frafall og endringer over tid*. Rapport 7/2016. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Ødegård, G., & Fladmoe, A. (2016c). *Schools of democracy - but for whom? Associational involvement and political participation among young immigrants and non-immigrants in Norway*. Paper presented at the ISTR International Conference, Stockholm.
- Ødegård, G. (2016d). Ungdom, opprør og tilpasning. Et essay om generasjonsdannelser. *Sosiologi i dag*, 46(3-4), s. 9-37.
- Øia, T. (2012). *Ung i Oslo 2012. Nøkkeltall*. Notat 7/2012. Oslo: NOVA

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Sammendrag/Abstract

<p><i>Forfatter/Author</i> Forfatter Guro Ødegård og Audun Fladmoe</p>
<p><i>Tittel/Title</i> Samfunnsengasjert ungdom: Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant unge i Oslo</p>
<p><i>Sammendrag</i> Basert på Ung i Oslo-undersøkelsen 2015 undersøker denne rapporten samfunnspolitisk engasjement blant ungdom, målt gjennom deres tilknytning til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner og deltakelse i politiske aktiviteter. Hensikten med studien er å øke forståelsen av ungdoms organiserte fritid og demokratiske deltakelsesmønstre, ved å se på ulikhet i deltakelse etter faktorer som kjønn, innvandrerbakgrunn og familieressurser. Rapporten ser også på sammenhengen mellom unges deltakelse i frivillige organisasjoner og politiske aktiviteter, og hvordan unges oppslutning om frivillige organisasjoner, politisk interesse og deltakelse ved valg har endret seg over tid.</p> <p>Rapporten viser blant annet at unges deltakelse i frivillige organisasjoner synes å ha holdt seg på et stabilt, høyt nivå det siste tiåret, og at interessen for politikk og samfunnsspørsmål har økt – særlig blant jenter. Idretten er den aktiviteten som trekker flest unge, men også der forskjellene mellom unge fra mer og mindre ressurssterke familier er størst. Selv om vi finner lignende tendenser i andre organisasjonskategorier, er disse langt svakere.</p> <p>Når det gjelder deltakelse i politiske aktiviteter har det å vokse opp i en samfunnsretta familiekultur mer å si enn familiens sosioøkonomiske ressurser. Undersøkelsen finner en sammenheng mellom deltakelse i politiske aktiviteter og organisasjonsdeltakelse – en sammenheng som er spesielt sterk for samfunnsretta organisasjoner (miljø- og humanitære organisasjoner). Studien indikerer at sammenhengen mellom deltakelse i mer «upolitiske» organisasjoner (som idrett, hobby og fritid) er noe sterkere for minoritets- enn for majoritetsungdom.</p>
<p><i>Emneord</i> <i>Frivillige organisasjoner, politisk deltakelse, ungdom, demokrati</i></p>
<p><i>Abstract</i> In this report, based on the Young in Oslo survey of 2015, we have studied civic engagement among young people (13 to 19 years old), measured by their participation in both voluntary organizations and political activities. The purpose is to increase the understanding of young people's organized leisure activities and their democratic participation patterns, by looking at differences in participation based on factors such as gender, minority background and family resources. We also looked at the correlation between the young people's participation in voluntary organizations and political activities, and how their involvement in voluntary organizations, political interest and turnout have changed over time.</p> <p>The report shows that young people's participation in voluntary organizations seem to have remained on a stable, high level the last decade, and that the interest in politics and social issues have increased, especially among girls. Sports is the activity that draws in most young people, but is also the activity where differences between youth from more and less resourceful families are most significant. Even though we find similar tendencies in other categories of organizations (such as political-, leisure- and religious organizations) as well, these are far weaker.</p> <p>When it comes to participation in political activities, growing up in a family culture with a civic mindset is more important than the socio-economic resources of the family. The survey finds a correlation between participation in political activities and participation in organizations. This correlation is particularly strong for civic-oriented organizations (environmental and humanitarian). The study indicates that the correlation between participation in more 'apolitical' organizations (such as sports, hobbies and other leisure activities) are somewhat stronger for young people with minority backgrounds than for others.</p>
<p><i>Index terms</i> Civic engagement, voluntary organizations, political participation, young people, democracy</p>

Basert på Ung i Oslo-undersøkelsen 2015 undersøker denne rapporten samfunnspolitisk engasjement blant ungdom, målt gjennom deres tilknytning til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner og deltakelse i politiske aktiviteter. Hensikten med studien er å øke forståelsen av ungdoms organiserte fritid og demokratiske deltakelsesmønstre, ved å se på ulikhet i deltakelse etter faktorer som kjønn, innvandrerbakgrunn og familieressurser.

Rapporten ser også på sammenhengen mellom unges deltakelse i frivillige organisasjoner og politiske aktiviteter, og hvordan unges oppslutning om frivillige organisasjoner, politisk interesse og deltakelse ved valg har endret seg over tid.

ISBN (print): 978-82-7763-552-1
ISBN (online): 978-82-7763-553-8

ISSN (print): 1891-2168
ISSN (online): 1891-2176

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
c/o ISF
Munthes gate 31
Pb. 3233 Elisenberg
0208 Oslo

www.sivilsamfunn.no